

Yesus mo dua-blas enkam de dam tasibin zi hip de aïsïl

1 Dawem, Bian Teopilus Bak,^a
Lukas ona kon:

Nonol mensaë ebe hap ale gulbluk, zao mesë kitak emsa aïsïl gweblak– Yesus mensa syal gwe-gwibirki hen tawa ta gwibirkiye, men dekon nonol syala kon gwesibir hanaka,² hëndep Alap ngatan zi mo lang san dep zer ine halka. Hwëna zer inehan srëmnak aumwa hap de ola kim zëre mo dam tasibin zini tonbirida gwe'anka, Alap mo Enhona dekam zep dekam de tame gun hup de sosonna golzimki.

³ Karek yala insa de goltowennak kim tïlkï, dekon kim etan ngaya gweka, Zen empat-pulu yaklakam etan-etankam zëre hon de ang ta gwen wenyä kip Zënaka zertrei gwizim'inka. Zen hen dekam owas-owasna man syal gwe-gwibir-zim'inka– dekam de anakan taïbli'blan hap, “Zen eiwa mes tangan ki etan ngaya gweka.” Dekam hen Alap Zën de irik gin hip denaka tawa ta gwibi'inka. ⁴ Aha yaklakam kim golëtembane gwe'anka, dekam zep gubiridaka, “Yerusalem an kon na-en bahem sek gwen. Men desaë emsa gubirida gwek, Bian de kiresa ebe mae hap zer sonezimdin hip dena, desa em kon kara gweblan.^b ⁵ Sap Yohanis zen hokam su tabirida gweka, hwëna molya holo gwek, emsa hwëna Alap zëre mo Enhokam sa su tabirida gwera.”

**Alap kim Yesussu ngatan zi mo lang
san dep zer ine halkake:**

⁶ Zëre hon de ang ta gwen wenyä in kim zë nama tagam nëbla'ak, ki zep zë dakensik gwebla'ak, “Bian, Em san ha angkam tangan esa Israelsa teipsibiridala– Roma mo irik gin nikon dikim asa gwiswe sonen hapye?”

⁷ Ki zep ding gulzimki, “Ebe mae hap hom nëre mae mo Bianna golzim'ira– em dikim hamal hap anakan ëtawa gwen

^a1:1 Luk 1:1 ^b1:4 Luk 24:49, Yoh 14:16-17

hapye, 'Israel dekam sa ezë-en gwer.'⁸ Hwëna Alap sa ebe mae hap sosonna golzimdi– zëre mo Enhona kim de ebon mae ing gwe'ankaye. Em dekam esa abe hap dena ol halada gwer– nonol tanganna Yerusalemk awe, hen awe de langna an san, hëndep Samaria, hëndep okama topse gwenna."^c

⁹ In kim ki zë kirekam tonbirida'anka, Alap ki zep zëno mae mo nwenak zer ine halka. Hëndep butna ki zep zëno mae mo nwe nakon aning ta inehak.

¹⁰ Yesus in kim sewe se'anka, zen nama ngli san ëkara gwe se'ak. Hwëna mumuk ennak zep zi darena baju ngap-ngap ala oson naban jo kë ine zaka. Zëno mae mo alp nakon yau'unka, ¹¹ ki zep zë enbiridaka, "Galileak de zi, em ba habe gulk sun ëkara gwe se'an? Yesussu in Desa zer ine hannak kara la soner, Zen in kirekam kara la sonenan, kirekam sa etan lwahal zala."

Yudas mo weinak dep kim zini dam dasikke:

¹² Zaitun tra nabare kwatap tekna in zao lowe he'ak, Yerusalem kon langana aha-ere kilometer enkam. Zen kim kon etan Yerusalem san dep lwanda halzak, ¹³ golak kim yaing gwezak, ki zep gulk de tekson san dep sesek gwek– men zëwe zëna lowehe gwekke. Zëno mae mo bosem-sena:

Petrus, Yohanis,
Yakobus, Andreas,
Pilipus, Tomas,
Bartolomeus, Matius,
hen aha zini Yakobus– zen Alpeus mo tane,
hen Simon. Zen men zen nonol Israel dikim Roma mo
irik gin nikon ezë-en gwen hap de easas gwennak
ang gwekake.

Hen ahana, Yakobus mo tanena Yudas.^d

¹⁴ In zen zë lowehe gwe'ak, we walya hen ki. Ahana Yesus mo anena Maria. Yesus mo oso walya hen zao lowe he'ak. Zen kitak aha-ere enlala naban Alapsa nen sonebla tine gwe'ak. ¹⁵⁻¹⁹ ¹⁸ Yudas in zen Yesussu zerguku, te-alana mensa zëre mo syal karekna inkam nërblak, dekam zep ngana zerka. Hwëna ngana iwe zep karekkam zanka. Usis ahlena hëndep kitak

^c 1:8 Mat 28:19, Mrk 16:15, Luk 24:47-48

^d 1:13 Yakobus mo tanena Yudas, zen zen hom Yesussu zerguku. In zen zerguku, zen aha zini Yudas– ëna Kariot wal.

tangan teiswen nahlablak. ¹⁹ Yerusalemk de wenya kim tingan nasalblandak, zen dekam zep hwëna ngana insa zëre mae mo olkam bose dak, “Akeldama”kam. Zëno enlalana “Zi Kal Kama.”^e

¹⁵ In zen Yesussu de taïbliıblan wenya gulk de teksonnak ëtagal gwëk, beyana 120 enkam. Petrus dekam zep zëno mae mo ngirın nikon luweka, ¹⁶⁻¹⁷ ki zep gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, eiwa Alap mo hamal hap de ola, zen aha-en mae bëjen jowe srëm gwen. Zep Yudas Bak hap dena mensa Alap mo Enhona hamal hap Daud Bak hap golblaka, zen mes ki kirekam lwak. Sap zen nëno mae mo apde syal bose– mensa Bian hen dam tasikı, hwëna zen ki zep Yesussu de balk tan hap zon guluda zaka.^f ²⁰ Daud Bak mensa buku Mazmuruk ahana Yudas hap dena hamal hap ale gulku, zen a kirekam moye:

‘Zëno gola dikire dan-en gwëk,
hen bap zen zë aha zi gwën.’

Hen etan anakan mas gulku,

‘Zëno syala dikire ahanik gulink.’^g

²¹⁻²² Zep nen esa ahanaka zisi zëno weinak dep dam lasıl, dekam eka etan ëdua-blas gwëk– Yesus hup denaka ekakim anakan ol halada gwëk, ‘Zen mes tın nikon etan ngaya gwëka.’ Hwëna anakare zisi nen dam tasın: Men zen nonol lonesen nakon ang ta gwëkke, in kim Yohanis Yesussu weyakam su tablaka, dekon Yesus mae han nëbon mae ang ta gwëk, hëndep yakla in dekam nëno mae mo ngirın klesnak zer ine halka. Zen kire naka esa dam lasıl– men kiye hen nëna.”

²³ Dekam zep men zen zë tagal gwëk zi darena dam nososuk. Ahana Matias. Aha zini Yusup. Zëno bosena dan-ahan. Zen zep hen “Barsabas”kam ahaksa “Yustus”kum nen gwëblak. ²⁴⁻²⁵ Dekam zep kıtak Biansa nen soneblak, “Bian, Em tıngare zi mo enhona tawana. Yudas mes zëre mo syala hli yulku– dekam de song gwen hap, men kirekam Ena hamal hap dam tasikıke. Zep abe mae hap Em zi darena an kon anakan dam tasızimdin, ‘An zen sa zëno weinak syal gwera.’” ²⁶ Kim ëgu sonesik, ki zep dobe abu mo kim syal neibik. Matiassa zep dam dasik.

^e **1:19** Mat 27:3-10 Bosenana “Zi Kal Kama” hap dena, emki Mat 27:8 mo otde alenak hlaun.

^f **1:16-17** Mzm 41:10, 55:13-15, Yoh 13:18 ^g **1:20** Mzm 69:26, 109:8

Alap mo Enhona kim hatakake:

2 Yahudi mo yakla yala Pentakostanak^h kim zauk, dekam tıngare Yesusu de taıblıblan wenya aha-erenak lowe he'ak. ² Mumuk ennak zep nglı nakore asese yala nasal gubluk. Gola men zēwe lowe he'ak zao zep hēndep tıl zıka. Man zē wal-wale gweka. ³ Dekam zep zi mahal makare syauk hıtın beyam-byana hla nulidak. Syauknu in hēndep zēno mae mo nol bol tahannak zep mawa mo kim ēzauk ine gwe'anzak. ⁴ Alap mo Enhona dekam zep ing gwe hebiridaka, dekam zep Alap zēre onakore sasonkam owas ola donbi'ik– zēre mae mo tame gun srēm olkam.ⁱ

⁵ Dekam Yahudi zini, dawemkam de Alapsa betek gwe-gweblan wenya, zen mes tıngare lang nakon yakla yala in hap Yerusalemk ētagal gwesik. ⁶⁻¹¹ ⁹ Lang bosem-sena in dekore zi ētagal gwek–

Partia, Media, Elam,

Mesopotamia, Kapadokia, Pontus, Asia,

¹⁰ Prigia, Pamfilia, Mesir,

hen langna Libia mo ē yala Kirene mo ırık gın ē-ē nakon,

hen ē yala Roma kon.

^{11a} Ahakon hen lang tekna Kreta kon,

hen langna Arab kon.

Ahakon Yahudi mo ausu nakorena,

hen ahakon men zen aha zi ausu nakore zini Yahudi

hon bitı gwekke.

⁶ Zini in kim asese aukuna insa ēsak, dekam zep anakare hap ēhlu-hluk gwezak, “An ba owas zē lwa'an?” Zen dekam zep auna ēhlozak: Sap zen zēre mae mo ē-ē nakore olkam de ētorannak Alap mo Enho nabare wenya insa sane dabi'inzak.

⁷ Ētenggwaran hap zep hēndep zēnaka nenbiridak, “Zini an zen ēton'an zen sap tıngan Galilea kore zi. ⁸ Nen hwēna ba habe nēre mae mo olkam de tonbinnik sane labi'in? ^{11b} Zen hwēna owas tangan hap am nēno mae mo olkam Alap mo

^h**2:1** Paska hyanak yaklana 50kam nait gwibik, dekam zep Pentakostanak zauk gwek. Yahudi zini dekam gandum dansa de taran hyanak Alapsa man isrip-sri nē gweblak. (Im 23:15-21)

ⁱ**2:4** Kis 4:31, 10:44-46, 19:6, Mrk 16:17

owas syal gwe-gwibinni donbi'in!" 12 Zen man tangan sêrkam de tenggwanbiridan hap enlala nik topse neibirida'ak, "An ba hap ki zê lwa'an?"

13 Ahakon hwëna man swrë dabik. Man nenbiridak, "In ho mamaksa de mamkam otdebin hip ki ëgwër."

Petrus kim zi trana in hap srip gulsuzimkike:

14 Petrus ki zep seblaskam de wal bose wal zem in han golêluk taka, zëna ki zep ol mam-mamkam zi trana insa tonbiridaka: "Aha lang nakore aya-wal oso-wal, hen tîngare Yerusalemk awe de lowehe gwen wenya, anik srip gulsuzimk. Dawemkam ësane gwëk. 15 Zini an ho mamakna hom notdebir. Em bap kirekam kil lîbir! Sap an nama kaknak– yakla nwena sembilannak. Kire jamnak ho mamakna hom notde gwibirin. 16 Hwëna an Alap mo ol ayang gul gwen zini Yoel Bak mo ol gu-gun sun ki lwanan. Zen a kirekam mo gu-gukuye:

17 'Alap man gu-gubirida'ara,

"Aumwa hap de yaklanak, Ëe asa are mo Enhosa tîngare zi hip hlë ta sonezim.

Eno mae mo zi wasna hen wenam tol-tola hamal hap de olsa sa donbirida gwer.

Eno mae mo wal sei-siwiri nwena sa ëlirisin gwe-gwizim.

Hen eno mae mo bong-bongna abe hap dena eisirkim sa kara nul gwer.

18 Hen sap bose srëm wenya men zen zi nik ëbabu gwe-gwenan, Ëe asa zëbe mae hap hen are mo Enhosa hlë ta sonezim– sap wekam dena, hen sap zikim dena.

Zen hen dekam sa hamal hap de ola donbirida gwer.

19 Ëe asa owas-owassa syal gwe-gwibir– nglinak hen kamanak, kalkam dena, syaukkum dena, hen ahakon butkam denaka.

20 Yakla nwena sa kawesik gwer, hen benna zi kal mo kim sa kal-kal gwe-gwer. Bian mo hatan yakla yala in de golek de gwenkam, kirekam sa lwa gwer.

21 Dekam men zen de Biansa anakan dakenbla'ak,
 'Asa Emki ngaya tan,'
 zen zen sa ëngaya gwer.'''^j

22 Petrus ki zep etan ayang gulzimki, "Israelk de zi, asa sane lak. Ena tawana: Nazaret walya Yesus hup Alap man owas-owasna syal gwe-gwibir-blika– em dikim anakan tame tan hap, 'An Zen tangan– Alap zère mo zer sonen Zi niye.' 23 Hwëna Alap, zère mo hamal hap de enlala gwibin sin ki kirekam ebe mae hap tapbla tazimki. Hëndep em dekam zebe karek gol gwen zi niban apdenak te-lidak sonnak de makan ta irinkim lak. 24 Hwëna juwen zi mo langnak kim sap ati gwe ineka, hwëna Alap dekon etan zeser soneka, dekam zep etan luwen taka. Sap Alap mo Tanena in, Zen bëjen hëndep denaban zëwe gwë gwen. 25 Yesus hup dena Daud Bak mes ki hen anakarekam guku,

'Ëe ama Biansa anakan tame tak,
 Zen sa asa zergwë gwera.
 Zen man asa dam taha nakon zerzauk sone gwe'ara,
 ëe zep asa tatem zauk gwer.

26 Ano enhona in zep sam gwesik gwenda,
 hen mipkam tärkam asa Alapsa isrip-sri gwe-gweblal.
 Ëe hen ama are mo tim hip dena anakan taïbli
 gwebla'an, "Zen sa ano timni tïn hyanak ap ëse
 gulblula."

27 Sap asa men zao nër dwanu'ak, Alap, Em molye zë
 asa da tasiki.

Ere mo lalak Zini ano timni zëwe molya batrek.

28 Sap em mese ngaya gwen hap de orana abe hap
 zertrëblaka.

Zep ëe kimë eno dang gwënnak hata'ak,
 sërkam tangan asa isrip-sri gwe-gwer.'''^k

29 Petrus ki zep ayang gulzimki, "Aya-wal oso-wal, ëe damnak emsa nère mae mo auyanna Daud Bak hap denaka gubirida'an: Zen mes tilki, ki zep nër dwanuk. Men zao nër dwanuk, zen nama hëndep angkam nère mae mo ngirinnik lwa'an. Zep Daud mo ola in, batren srëm hap dena, zen zère hap hom ki guku. Zen hwëna Auyan-tane zem Yesus hup ki gu-guku. 30 Daud in hen Alap mo olsa de ayang gul gwen hap

^j2:21 Y1 2:28-32 ^k2:28 Mzm 16:8-11

de zi, hen Alap mes ki desa anakan gu-guk gweblaka, ‘Eno irík ginní ere mo auyan-tane hap asa golblal.’^l 31 Zen ngein sin dep nësa de ngaya tabin hip de Zi hip dena mes tame gulku, zep zébe hap dena anakan hamal hap gu-guku, ‘Alap molya Desa dré nwanunnak da tasikí, hen zéno timni molya zéwe batreblak.’ 32 Zep eiwa mes tangan dam gwesinín: Yesus Zen Zen! Alap mes Desa tün níkon etan ngaya taka. Aena mesé kitak hla lak. 33 Zen angkam Alap mo dam taha nakon teipsinkim nikin'ira, hen Alap mes zére mo Enhona zébe hap zerblaka. Zen in zep hen Desa abe mae hap namen an hlé ta sonezimnira– in kirekam ena asa kara labi'in hen sane labi'inye. 34-35 Sap Daud Bak zéna hom ngatan zi mo lang san dep sewe seka. Hwéna zen man Teipsin níka dan ake seka. Zep anakan guku,

‘Bian Alap ano Teipsinní man gubluka,

“Are mo dam taha nakon emki nikirin– dekon de hen teipsinkim irík gin hip.

Ki asa hwéna ebe hap de jal zini ere mo tana iltikinnik sisik gulin.”^m

36 Zen in zep, Israel de zi, emki dam taha nakon de nikirin Zini insa tame tan. Yesussu, men Desa ena te-lidak sonnak makan la inkke, Zen Desa Alap teipsinkim dré neka. Zen in Zen– nësa de ngaya tabin hip de Zi niye!”

37 Petrussu in kim kirekam sane da'ak, zéno ola in man tangan zéno mae mo enhonak tisik. Dekam zep Petrussu zére mo wal bose walya in han dakensibiridak, “Aya-wal oso-wal, ée ki basa asa syal eibir?– Alap dikim etan asa sam gwesibiridan hapye.”

38 Petrus ki zep ding gulzimki, “Em éhalek! Dekam ée asa emsa kitak Yesus Kristus mo bosekam su labiridal. Dekam sa Alap eno mae mo karek-karekna tap gulsuzimdi. Zen dekam sa hen zére mo Enhona ebe mae hap hlé ta sonezimdi. 39 Zére mo Enhosa de hlé ta sonezimdin hip dena mensa Alap gu-gubiridaka, zen hwéna nébe mae en hap hom. Hwéna tingan men desa Alap Kristussu de taibliblan hap dam tasibi'inka, zen hen zébe mae hap– sap eno mae mo walas, aza-tane wal, hen sap langanak de zi ausu, héndep lang topse gwennak dena.”

40 Kirekam-kirekam ol zim-zimkim zé tonbirida gwe'anka. Hen dekam de éhalen hap anakan titi ta gwibi'inka, “Éngaya

^l2:30 2Sam 7:12 ^m2:34-35 Mzm 110:1

gwen hap de ëdwam gwenna, karek-karek gulin hana gwen zi nikon emki ewet so gwen.”⁴¹ Men zen Petrus mo ola in kon ëhalek, desa dekam zep su dabiridak. Yaklana inkam in zen Yesussu daïblihlak, beyana san ha tiga ribu enkam mes yap.

**Yesussu de taïblihlan wenya kim aha-ere
enlalakam lowehe gwekke:**

⁴² Men zen Yesussu daïblihlak, dekam dua-blaskam de zini in mo tawa tabinnik isrip-sri naban ëtagal gwe-gwek. Zen gol-gol san aha-ere enlala naban hen tagal gwenda gwek–dekon de Alapsa abe ta gwen hap, hen Bian Yesussu de enlala gweblan hap de rotisa twenblanda gwen hap, hen zep de anggursu otde gwibin hip. ⁴³ Dekam dua-blaskam de dam tasibin zini in owas-owasna beya tangankam syal neibirida gwek, zep dekam kitak man dengganbirida gwek. ⁴⁴ Zen kitak aha-erenak lowehe gwek, hen zëre mae mo kire-kirena apdekam bi nëblanda gwek. ⁴⁵ Ahakon zëre mae mo kamana hen kire-kirena te-ala hap lidak da gwibik. Te-alana desa tahalha wenya kip kap da gwizimk. ⁴⁶ Hen dekam Alap mo golak mwin-mwankam ëtagal gwe-gwek–dekon de Alapsa gu sone gweblan hap. Zëre mae mo gol-gol san hen apdekam isrip-sri naban tembane tanda gwek. Zëno mae mo enlalana dekam Alap en mo bosesa de ⁴⁷ teip gulsublun en hap lwa gwizimki. Dekam tingare zini man sam neisibirida gwek. Hen Bian mwin-mwankam zini zëbon mae de bitì gwen hap mas-mas gul gweka– Zëna men desa ëngaya gwen hap dam tasibirkike.ⁿ

Petrus ne Yohanis ne kim zi lekna dawem lakake:

3 Aha yaklakam Petrus ne Yohanis ne hen man ang ëka–men kirekam Yahudi zini ëgwë gwenanke. Sap zen kam-en Alapsa nen sone gweblanan. Zen zep hen kam-en Alap mo gol san dep song ëka–dekon de hen en soneblan hap. ² Nonol lilikinni, bosena Nwe-Awesna, zëwe zi lekna yakla jamkam nënne gwezak–dekon de zini, men zen Alap mo golak bitì gwe-gwek, desa te-ala hap aberbe ta gwibin hip. Zini in jaha gweblannak ki hëndep lek gweka. ³ Petrus ne Yohanis neka kim lil zinnak ake guku, ki zep abe soka, “Ap tol te-alasa olbla.”

ⁿ 2:47 Kis 4:32-35

4 Ki zep zë karatda la'anka. Petrus zep hwëna gubluka, “Asa emki karatda son.” 5 Ki zep anakare enlala naban karatda so'anka, “Basa wëhë ap olbla'anka?”

6 Petrus ki zep etan gubluka, “Ano nik mo te-ala kasona hom tangan. Hwëna ëe ama emsa enbla'an: Nazaret walya Yesus Kristus mo bosekam em luwen hen song gwen.”

7 Ki zep Petrus dam taha nakon sap luwen tan hap mas gwebla'anka. Hwëna mumuk ennak zep zini in mo tanana hëndep dek dan naban sosen nëblak. 8 Hetyak gwesik kininkam zep luwesik ane kinika. Ki zep hëndep Alap mo gol tekson san ërtilkı. Hwëna zini in nama ki isrip-sri hap hetyak-hetyak gwe naserankam të nasen'anka– Alap mo bolesa de teip gulsublun naban. 9 Zi beyam-byana in zen Alapsa de gu soneblan hap teksonna iwe lowe he'ak, zen kim Alap mo bolesa de teip gulsublun naban de të naserannak hla dak, 10 ki zep zë tame dak, “O an zi lekna men sake!– men zen mwin-mwankam nonol lılıkinnik nikin gwendake!” Zao zep sërkam tangan dengguanbla'ak, “An banakan tangan ki dawem gwenda?!”

**Petrus kim zi lekna insa de dawem
tan hap dena srip gulsuzimkike:**

11 Zini in Alap mo golak de tekson-tekson san Petrus ne Yohanis neka ki babang son naban ang gwizim nisen gwe'anka– hëndep teipsin zini Salomo Swe mo teksonnak ërtilkı. Tingan men zen zë lowe he'ak dekam zep tenggwaran naban hlu-hluk gwezak. 12 Petrus ki zep gubiridaka, “Israelk de zi, em basa lengguanbir? Em san mae habe asa karatda labi'in?– ‘Zini an zëre nik mo sosenkam ki dawem lala?’ Ahaksa, san ha ema asa enlala eizim'in?– ‘Zen Alap hon de tal eisın zi dare. Zep dawem lala.’ 13 Hwëna kirekam hom. Zen nëre mae mo auyan walya Abraham, Isak, hen Yakob mo Alap, Zen nöp syal gwibir-zimdi– nen dikim Yesus mo bolesa mam gun hup. Hwëna em Desa zi tan zi hibe nër hom ërguzimk. Hëndep Pilatus mo ola ema blum ulblik– zen kim sap zeser sonen hap gublukaye. 14 Em karek gol gwen srëm enhö lalak Zini Yesussu ema tan hap ërguk. Hwëna zi tan zini Barabas Baksa dikim zeser sonezimdin hibe Pilutussu asas lak. 15 Hwëna nëno mae mo ëngaya gwen hap dena men zëno tahanak lwa'an, hwëna Desa ema lak. Hwëna Alap mes Desa tin nikon etan ngaya taka. Eë mesë are mae mo nwekam hla la gwek. 16 Zini an Yesus mo bosena kim salbiri, dekam zep

taïblihlala. Hëndep dekam tangan zep dawem gwera– an kire naka ena hla lanan hen tame lananye.

¹⁷ “Hwëna aya-wal oso-wal, ëe tawana: Em tame gun srëmkame kirekam syal eibik. Hen nëno mae mo nol-nola hom anakan tame nuk, ‘Nen kire zisie karek la'an.’^o ¹⁸ Hwëna orep Alap mo ol ayang gul gwen zini mes ki anakan ëgu gwek, ‘Israelsa de ngaya tabin hip de Zini sa karek dal.’ Zep Alap mo ola iwe dikim zaun hup, em mese kirekam tame gun srëmkam syal eibik.^p ¹⁹ Zen in zep, em ëhalen, ki Alap osan lwan dahak. Zen dekam sa eno mae mo karek-karekna tap gulsuzimdi.

²⁰ Hen Alap dekam sa Yesus mo enhona hlë ta sone gwizimdi– dekam de eno mae mo enhosa tatete ta gwizimdin hipye. Hen Alap sa etan Yesusu nëp zer sonezimdi. Sap Zen Zen– Israelsa de ngaya tabin hip de Zini, Bian Alap mensa dam tasikïye.

²¹ Hwëna Zen ngatan zi mo langnak sa gwë gwera– hëndep Alap de tïngan oto gulsun hup de yaklanak kim de hata'ak, men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen zini ëgu-guk gwekke.

²² Sap Musa man guku,

‘Nëno mae mo Bian Alap sa ere mae onakon Ahanaka dam tasizimdi– men kirekam hen asa zëre mo olsa de ayang gul gwizimdin hip dam tasikïke. Zëno ola kïtak ësal gwek. ²³ Hwëna zini men zen de Desa nasalbla srëm gwe'ak, Alap sa desa zëre mo hlil irin nikon golëalsa sone gwera.’^q

²⁴ Musa en hom kirekam guku, hwëna kïtak de ahakore Alap mo ol ayang gul gwen zini hen kirekam ëgu-guk gwek. Samuel Bak onakon ki lwasek. Zen an zen ki nër hom lwak, zen kïtak zep denaka hamal hap nen gubirida gwek. ²⁵ Hen zëno mae mo ola man apde nëk– men kirekam Alap ola nëno mae mo auyan-aza naban hen ziaha-en gul gwekaye. Zen mes ki hëndep nër hom nëbon mae jowek– men kirekam Abrahamsa gu-gublukaye, ‘Eno auyan nakon sa saltïli– kïtak de okamanak de zi aususa de oto gulsun hup Denaye.’^r ²⁶ Zen in zep nonol ebe mae hap zer sonezimki– ebe mae hap dikim dawemsa golzimdin hip, hen emsa dikim ere mae mo karek gulin hala seran nakon halen tabin hip.”

^o3:17 Luk 23:34, 1Tim 1:13 ^p3:18 Mzm 22:1-21, Yes 53

^q3:23 Ul 18:15, 18-19 ^r3:25 Kej 22:18

**Petrus ne Yohanis neka kim Yahudi mo
teipsin sinode san dep deisya hakke:**

4 Petrus ne Yohanis ne in kim kirekam tawa labi'inka, ki zep hen Alap mo golak de syal tan zini, zewë de jana nabare zi mo teipsinni, hen Sadukikam de gubirida gwen zini yaing gwezak.⁵ ² Zen zep zë jal neizim'ik, sap zen man tawa labi'inka, “Nen tin nikon esa engaya gwer, sap Yesus ki nër hom tin nikon ngaya gweka.” ³ Zao zep hëndep balk nosok, ki zep hëndep bwınak se nosoink– kaknak de hwëna taken-taken gwizimdin hip. Sap dekam man kawe'ak. ⁴ Hwëna men zen zëno nik mo tawa labinni insa ësane gwëk, dekam beya tangankam Yesusu etan da'ıblı'ıblak. Dekam Yesusu de ta'ıblı'ıblan wenya, zi ensa de aıt'ınkim, san ha lima ribunak mes yap hatak.

⁵ Ka'ankam zep hwëna Yahudi mo teipsin sinodenak dena Yerusalemk etagam gwëk. Teipsin sinodenak dena in, zen ahakon Yahudi mo nol-nolkam dena, bong-bongkam dena, hen Musa mo titi tabin olsa de tawa ta gwıbin wenya. ⁶ Alap mo golak de syal tan zi mo teipsinni, Hanas Bak, man hen iye zemka tagal gulsuku– Kayafas, Yohanis, hen Aleksander maesa. ⁷ Ki zep hwëna Petrus ne Yohanis neka de teisya halzan hap nenbiridak. Zao zep taken-taken nei gwizim'ik, “Em nara mo bosekam hen nara mo sosonkame zi lekna ansa dawem lala?”

⁸ Petrussu ki zep Alap mo Enhona ing gwe heblaka. Zen zep ding gulzimki, “Ano mae mo teipsin-teipsinni hen bong-bongkam dena, ⁹ zi lekna ansaë mo kwasang ëblalke, em in zebe namen asa taken-taken eizim'in, ‘Em banakane dawem lala?’ ¹⁰ Angkam desaë ebe mae hap srip gulsuzim'in– hëndep kitak Israelk de lowe gwen wenya kip: Zen Nazaret walya Yesus Kristus mo sosonkam dawem gwera– mensa ena te-lidak sonnak makan la inkke. Hwëna Alap mes Desa tin nikon etan ngaya taka. Zen in zep tangan zini an zëno sosonkam dawem gwera. ¹¹ Yesus Zen Zen– ngirin bol Tenyaye, men kirekam Alap mo olak lwakke,

‘Gol tenya men desa em gol tauk gwen wenya baes
eıbik,
hwëna Bian Alap zep desa bolak ik gilki.’^t

⁵ 4:1 Sadukikam de gubiridan wenya, zen hen Yahudi mo aha hliikna– men zen anakan tawa da gwıbikke, “Zini bëjen tin nikon ngaya gwen.” (Kis 23:6-8)

^t4:11 Mzm 118:22

¹² Zen Zëbon en onakon esa ëngaya gwer. Sap Alap hom aha zisi dam tasi'ira– zëno bosekam de okamanak de zi ëngaya gwen hap denaye.”^u

¹³ Kim zë nakek, ki zep zë tame nosok, “Zi darena an totore zi. Zen hom sekola ëka.” Hwëna zen mae hap denggwanzim'ik, “Zen udobe naban aïs'il ë'ara.” Dekam zep zë tame nosok, “O an Yesus mae han zen am apdenak ëtë gwëk.” ¹⁴ Hwëna zini in desa dawem laka, deban zë apdekam ërzau'unka. Zep ding nulzim srëm gwëk. ¹⁵ Ki zep ë nakon de eissili boran hap nenzimk– dekam de zë-en olsa aha-en gun hup. ¹⁶ Ki zep zë zënaka dakensibiridak, “Nen banakan esa zi darena in eizim? Sap tingare Yerusalemk de zini mes zëno nik mo sërkam de owas syal gwibinni insa ëtawa gwëndal. Hen nen banakan molye anakan ulsuk, ‘Owasna in hom jowëk.’ ¹⁷ Hwëna dekam de langa san gol haladan srëm hap, nen esa jalse eizim: Zen hap zen etan zëno bosekam tawa la gwibin.”

¹⁸ Ki zep etan lilzin hap nenzimk. Zao zep jalse neizimk, “Etan bahem Yesus hup dena lonbirida nasen gwen, hen zëno bosekam bahem tawa la gwibin.”

¹⁹ Hwëna Petrus ne Yohanis ne ki zep ding ulzimki, “Emki dam gulsun: San ha dawemna ëe asa eno mae mo dwam gwibin sin ang ër? San ha Alap mo dwam gwibin sin asa? ²⁰ Sap in desaë Yesus hon sane ë gwëk hen kara landa gwëk, ëe molyë desa lonbirida srëm gwe-gwëk.”

²¹ Kim zë etan anakan jalse neizimk, “Em de etan kirekam lonbirida naserankam, ki asa emsa karek osol,” ki zep wet oson hap nenzimk. Zen mae hap kirekam nenzimk: Zen hom dam nulsuk, “Kirekam esa karek osol.” Sap tingare zini zëno nik mo owas syal gwibinni in hap man Alap mo bosena teip nulsublu'ak. ²² Sap zi lekna insa dawem laka, tahunna mes 40kam tamanblak.

Yesussu de taïbli'blan wenya kim Alapsa nen soneblakke:

²³ Petrus ne Yohanis neka kim tapbla nosok, dekam zep wal bose wal zebon osan dep ola halka. Zao zep lonbiridaka– in desa jalse neizimkye. ²⁴ Zen kim ësak, dekam zep apdekam enlala zon tasi'blin naban Alapsa anakan nen soneblak, “Bian, Em ano mae mo teipsinni. Nglina, kamana, hen hina Eme yang

^u 4:12 Yoh 14:6, 1Tim 2:5

tabirki, hen tîngare kirekam-kirekamna.^v 25 Orep ano mae mo auyanna Daud, men zen ere mo ola ayang gul gwekake, zëbon ere mo Enhona man ing gwe heka, dekam zep anakan ayang gulzimki,

‘Zen ba hap waba hap Alapsa de jal gweblan hap
ëılman gwe-gwenan,
hen zi trana ba hap zereijan hap kalang nê
gweblanan?

26 Okamanak de teipsin-teipsin wenyâ
zen olsa aha-en nul gwe'an,
hen mam-mam wenyâ man ëtagal gwe-gwe'an–
Bian, Ere han hen ere mo dam tasın Zini in han
dikim ziejjan hap.’^w

27 Zen eiwa mes ki kirekam nêno mae mo ngirînnik lwak! Sap Herodes ne Pontius Pilatus ne ëna awe mes Yahudi srêm zi niban hen Yahudi zi niban ola iaha-en ulki– dekam de ere mo dam tasın lalak Zini Yesusu tan hapye. 28 Hwëna zen dekam ere mo dwam gwibin sin ki syal neibik– men kirekam ena hamal hap kalang gwe gukuke. 29 Zep Bian, emki enlala gwibin– insa anakan asa nenbiridalke, ‘Ëe asa emsa karek labir– em de zëno bosekam tawa tabinkimye.’ Hwëna sosonna E-en esa ki abe mae hap gol gwizimdi– ëe dikim ere mo olsa udobe naban tonbirida gwen hapye. 30 Zep Emki ere mo dam tasın lalak Zini Yesus mo bosekam zi sang-sangsa dawem ta gwibin, hen owas-owassa syal gwe-gwibir-zimdin– dekam deka tîngan daıblıblak.”

31 Kim nen sonesıblık, Alap ki zep gola men zao tagal gwek ëwak taka. Zëre mo Enhona dekam zep ing gwe hebiridaka. Zen dekam zep udobe naban Yesus hup de Alap mo ola donbirida gwek.

**Zëre mae mo kire-kirena kim apdekam
bi nêblanda gwe'akke:**

32 Tîngare Yesusu de taıblıblan wenyâ dekam enlala aha-erekam lowehe gwek, hen enho aha-enkam. Zen hom zëre mae mo kire-kirena zëre en hap inik nêblanda gwek, hwëna kitak apdekam bi nêblanda gwek.^x 33 Dua-blaskam de dam tasibin zinik dekam zep sosonna mam gwizimk– zen dikim

^v 4:24 Mzm 146:6 ^w 4:26 Mzm 2:1-2 ^x 4:32 Kis 2:44-47

anakan gol halada gwen hap, “Yesus mes etan tın nikon ngaya gweka.” Alap mo kwasang-kwasangna dekam kitak zëbon mae onak lwa gwizim'ik. ³⁴ Dekam Yesussu de taïbli'blan wenya hom mae ëtahalha gwe-gwe'ak, sap dekam zini zëre mae mo kamasa ahaksa gol maesa te-ala hap lidak da gwibi'ik. ³⁵ Te-alana desa zep dua-blaskam de wenya in hap kap da gwizimzik. Zen desa zep hwëna tahalha wenya kip kae nëblanda gwizimk. ³⁶⁻³⁷ Dekam zep hen lang tekna Siprus kore zini, Yusup, ngasa te-ala hap lidak taka. Te-alana desa zep kitak dua-blaskam de wenya in hap zezim zika. Zini in Lewi Bak mo ausu nakorena. Dua-blaskam de wenya in man hen desa bose dak Barnabaskam. Bosena in mo enlalana, “Zi mo enlalasa de tatete ta gwizimdin hip de zi.”

Ananias ne Sapira ne kim Alap mo Enhona boton lakke:

5 Ahana hen zini ki, bosena Ananias Bak. We zem bosena Sapira. Zen hen kamasa te-ala hap lidak uk. ² Hwëna zen man te-alana zëre nikhip hli lasik. Aha hlik en naka zep Ananias dua-blaskam de wenya kip anakare ola ban zezimki, “An tinganë ep zezim'in.” Hwëna we zeban mes kirekam de ahap labin hip ola aha-en uk.

³ Ki zep Petrus gubluka, “Ananias, em bap ere mo enhonak dowal mo kigisa kara ta'ara? Em zebe Alap mo Enhona boton tanda. Te-alana an errep ema hli tasili. ⁴ Kamana in lidak gun srëmnak, zen dwan ere nik mo denakake. Hen kime lidak gulku, te-alana zen dwan hen ere nik mo denakake. Diki emaka asa gubiridala, ‘Ëe aha hlik en tolakaë golzim'in.’ Hwëna em an asa en home boton tabirida. Hwëna Alapsae boton tanda!”

⁵ Ananias kim sane ta'anka, ki zep zë hëndep tokna zanka. Kitak men zen ësak, dekam zep sërkam ëairi'ak. ⁶ Wal sei-siwiri ki zep yaing gwezak – tok naka de tahalehan hap. Kire naka zep drë nwanun hap nërhak.

⁷ Yakla nwna san ha dan-ahan damank, ki zep hwëna we zem hatazak. Zen hom tame gu'uk – in zen ki zi zebon lwakyë.

⁸ Petrus ki zep takensibirki, “Emki asa gublun: San ha eiwa te-alana an zen en?”

Ki zep ding gulbluk, “In eiwa, zen en.”

⁹ Petrus dekam zep ding gulbirki, “Em bap ola aha-en ulki – Alap mo Enhosa dikim akasiblin hapye! Emki tana sasak-sasaksa sane gwe gun. Zini men zen eno zi mo tokna nër

dwanunan, zen lwanda ha'anzal. Zen hen kirekam sa eno tokna nolwet sol!”

¹⁰ Zen hen mumuk ennak zep tokna zank. Wal sei-siwiri in kim yaing gwe'anzak, ki zep zè we zik mo tokna hla nulzik. Desa ki zep hen zi zik mo alp nakon de lo nwanun hap nol inehak. ¹¹ Dekam tangan tingare Yesussu de taibliblan wenyä hen tungan men zen ësak dawemkam tangan ääiri'ak.

**Dua-blaskam de dam tasibin wenyä kim
zini beyakam dawem da gwibikke:**

¹² Dua-blaskam de dam tasibin wenyä dekam zep owas-owasna beyakam zi trana in mo ngirinnik syal nei gwibik. Yesussu de taibliblan wenyä in dekam man Alap mo golak etagal gwe-gwek – Salomo Bak mo teksonnak. ¹³ Yesussu de taibliblan srëm wenyä, zen hom zè egolek de gwe-gwek. Zen man nairibirida gwek, hwëna man tangan hen dawemkam blikip neisibirida gwek. ¹⁴ Hwëna zao kim lwa se'ak, zao zep etan Yesussu de taibliblankam ëmas-mas gwe zahe'ak – sap zi, sap we. ¹⁵ Hëndep dekam zep zi sang-sangna ora san zato naban hen deyol dëre naban kang nul zahe gwek. Man ëenlala gwe-gwek, “Petrus de desan taman zankam, zëno au-au en mae nik de kwë tabir zinkam, zen dekam sa ëdawem gwer.” ¹⁶ Zini beyam-bya tangan nik Yerusalem mo golek de ë-ë nakon zi sang-sangna kap nulhal gwezak – hen dowal de tilbiridan mae naka. Zen dekam zep kitak ëdawem gwe-gwek.

**Dua-blaskam de dam tasibin wenyäka
kim karek da gwibikke:**

¹⁷ Alap mo golak de syal tan zi mo teipsinni dekam zep wal bose wal zeban zihusus gwibirida'anka. Zen kitak Saduki hon de bitü gwen wenyä. Zen mae hap zihusus gwibirida'anka: “Abon mae onakon kim hwëna beyakam wet so gwe'an.” ¹⁸ Dekam zep dua-blaskam de dam tasibin wenyä insa dahyok. Ki zep bwinak yal nulnek. ¹⁹ Hwëna kam zep Alap mo dam taha nakore zi lilikinni talusuzim niraka. Desan zep golëwet so gweka. ²⁰ Man zè gubiridaka, “Em sek gwen. Alap mo gol teksonnak ëzauk. Dekon ëngaya gwen hap de ola insa kitak lonbiridak.” ²¹ Kim litik, kirekam zep ki hëndep syal neibik.

Alap mo golak de syal tan zi mo teipsinni dekam zep hen wal bose wal zeban Alap mo gola iwe aha teksonnak golëyaing gwe zaka. Dekon zep Yahudi mo teipsin sinodenak dena nen sone-biridak – hëndep tungan. Zen kim yaing gwezak, dekam zep Alap mo golak de jana nabare zini nenbiridak – bwinak de zini insa de kap gul halzan hap. ²² Zen kim bwinak yaing gwek, hwëna hom zë hla nulidak. Kim lwan dahak, ki zep nenbiridak, ²³ “Ëe kimë zë yaing gwenal, dekam lilikinni kitak tayalsibiri danna. Hen lilikin kara tabin hip dena, zao ëzaun dasan. Hwëna kimë lalusundal, ëe homë mae zë zini hla lal!” ²⁴ Kirekam kim nenbiridazak, dekam zep jana nabare zi mo mamna hen Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna in enlalana anakare hap ëtopse gwe'ak, “An ki banarekam sa lwal?”

²⁵ Hwëna ki zep zë zini gubirida zaka, “Emki ësan! Em mensa zini bwinak yal ulnek, zen angkam Alap mo gola an mo aha teksonnak zi beyam-byasa tawa dabi'in!” ²⁶ Jana nabare zi mo mamna in dekam zep desan dep golësek gweka – etan de zitahyo halzan hap. Hwëna sam-sam enkam kwang nulida halzak – mae hap, “Nene jala ban kwang ulida ha'ak, ki zi trana an sa nësa kasokam mos-mos da gubir.” ²⁷ Ki zep etan nolëbiti gwezak – dekam de Alap mo golak de syal tan zi mo teipsinni in taken-taken gwibiridan hap, tïngare teipsin-teipsin zi mo nwenak.

²⁸ Zen man gubiridaka, “Ëe dwan mes-am ol drakkam emsa anakan jalse eibiridak, ‘Em bahem zini in mo bosekam tawa ta gwibin.’ Hwëna em mese kitak de Yerusalemk de zini tawa la gwibik. Hen em dekam ema ëkalang gwe'an – Yesussu de tan jal hap de zen hwëna asa tamerazan hap!”^y

²⁹ Petrus ki zep wal bose wal zeban ziding gulku, “Nen diki Alap ensa nen betek gweblan. Zi bosyansa bap nen! ³⁰ Nëno mae mo auyan-aza mo Alap, Zen mes Yesussu tin nikon gaya taka – mensa ena te-lidak sonnak makan la inkke. ³¹ Hwëna Alap mes Desa zëre mo dam taha nakon de teipsin hip drëne seka – dekon de irik gin hip hen gaya tabin hip, hen Israelk de zisi dikim halen ora san dep golëwet so gwen hap, hen zëno mae mo karek-kareksa dikim tap gulsuk gwizimdin hip. ³² Asa hen mes ki dam tasibirki – dekam de ola insa gol halada

gwen hap. Hen owas-owasna mensa Alap mo Enhona abe mae hap gol gwizimnira, zen ola insa dikim eiwa gul gwen hap. Zep zini men zen Zënaka betek në gwebla'an, zëbe mae hap angkam man Alap zëre mo Enhona zer gwizim'ira.”

³³ Kirekam kim Petrusu nasalblak, dekam zep ëjal gwe'ak, hëndep tameran hap zep enlala neibirida'ak. ³⁴ Hwëna Farisi walya bosenä Gamaliel Bak zao hen gwë'anka. Zen Musa mo titi tabin olsa de tawa ta gwibin hip de zi, hen desa zini man blikip neisik gweblak. Zen ki zep luweka, ki zep gubiridaka–dua-blaskam de wenyä insa de ë nakon golëeissin dalaboran hap. ³⁵ Ki zep gubiridaka, “Israel mo ausu nakore zi, dawem enkam emki anakan ëenlala gwen, ‘Kirekam asa eibiridal.’

³⁶ Sap orep zini bosenä Teyudas, zen man zënaka gu gweblaka, ‘Ëë mamna,’ dekam zep zini 400 enkam ang nëblak. Hwëna kim dak, dekam zep zëbon de ang ta gwen wenyä in sekwak gwëk, hëndep dekon etan banakan mae hom lwak. ³⁷ Zëno hyanak kim sensus nuk, dekam etan Galilea walya Yudas man golëilman gwëka. Hwëna kim hen dak, zëbon de ang ta gwen wenyä dekam zep hen sekwak gwëk. ³⁸ Zen in zep, angkam an zen ki lwa'an, ëë ama emsa titi tabi'in: Bahem banakan mae gweibiridan. Nwe enkam emki kara tabin. Sap zëno mae mo syala hen tawa tabinni, zi mo enlala san de lwa'ak, sa topse gwizim. ³⁹ Hwëna Alap mo enlala gwibin sin diki syal ta'ak, esa topse eibiridal. Nene hwëna lamera'ak, ki hwëna sa nwe-mase gwer– san de Alap han de zerilman gwenna kiye.”

Zëno ol san zep ang tak. ⁴⁰ Ki zep etan dua-blaskam de wenyä insa de golëbiti gwezan hap nenbiridak. Zao zep dangolebik. Ki zep nenbiridak, “Dekam sek gwëk. Hwëna Yesus mo bosekam bahem etan tawa ta gwibin.”

⁴¹ Zen hwëna isrip-sri naban zep kon sek gwëk. Sap Alap mes desa anakan gubiridaka, “Zen mes ëdakastik– Yesus mo bose hap de kareksa goltowen hapye.”^z ⁴² Zen hwëna hom nolzausuk– anakarekam de tawa ta gwibin niye, “Yesus Zen Zen– nësa de ngaya tabin hip de Zi niye, mensa Alap gu-guk gwëkaye.” Zen yakla jamkam Alap mo gol teksonnak hen zi mo gol-gol san donbirida gwëk.

^z 5:41 Mat 5:10-12, Yak 1:2, 1Ptr 4:13

**Kristen zi mo tahasa de trı so gwizimdin
hip kim zini tuju enkam dam dasibikke:**

6 Dekon kim lwa se'ak, Yesussu de taıblıblan wenya dekam zep ebeya gwe song gwe'ak. Dekam Yahudi zi ausu nakore zini men zen Yunani zi mo langnak de lowehe gwenkam Ibrani ola eititi neibik, zen man jakal neibiridak– men zen nama Ibrani olkam don gwibikye. Mae hap jakal neibiridak, “Em Ibrani ol tawa wenya ano mae mo we sem-semna ema ti kul sonenda gwe'an– tembanena in kim kae eibirida gwenanye.”

² Dekam zep dua-blaskam de zini in tagal nulsuk, ki zep zē nenbiridak, “Aya-wal oso-wal, ēe de Alap mo olsa de tawa tabinsi golzausun hup hom dakasti"ın– dekam de hwēna tembanesa kae gwibirida gwen hapye. ³ Diki dawemna zisi emki ere mae mo ngırın nıkon tuju enkam dam tasibın– ere mae mo anakan de tame tabin nika, ‘An enlala blala hen Alap mo Enhona ki zēbon mae onak lwa'ara.’ Zēbe mae hap aka syala insa wei kul sonezimk, ⁴ ēe akakim aha syalak ēhir-hir gwe srēm gwe-gwek. Hwēna ēe dekam anakare enlala en naban asa lowehe gwer: Biansa asa en sonebla tine gwer, hen ēngaya gwen hap de olsa asa tawa labir tine gwer.”

⁵ Tıngan desan zep ki ang tak. Dekam zep zini dam dasibik.

Ahana Stepanus. Zen dawemkam de Yesussu taıblıblan tanganna, hen Alap mo Enhona mes dawemkam ing gwe heblaka.

Ahana Pilipus, Prokorus, Nikanol, Timon, Parmenas,

hen Antiokia walya Nikolas. Zen nēr hom Yahudi hon tıl zıka, hwēna dekam zep nabakam Yesussu taıblıblaka.

⁶ Tujukam de zini insa kim dua-blaskam de zini in hap nolētreizimk, dekam zep Alapsa zēbe mae hap taha tehabirida inen naban abe dak.

⁷ Dekam zep hēndep Yesus hup de Alap mo ola Israelk nollanga gwesikhal song gwek. Hen Yerusalemk dekam zep nabakam Yesussu de taıblıblankam ēmas-mas gwe-gwek. Hen Alap mo golak de syal tan zini dekam zep hen beya tangankam Yesussu daıblıblak.

Stepanussu kim balk dakke:

8 Dekam Alap Stepanus hup sosonna hen kwasang-kwasangna mam tangankam gol gweblaka. Zen in zep owas-owasna zi tra mo nwenak syal gwe-gwibirki. 9 Hwëna Yahudi mo aha but srëm golak de wenyik zep husus nëbla'ak. In zen husus nëbla'ak, zen men zen aha lang nakon Yerusalemk yaïng gwe zakke– ëna Kirene kon, Aleksandria kon, langna Kilikia kon, hen Asia kon. Zëno mae mo but srëm gola, bosena, “zi mo tana iltikinnik de teinikirin srëm zi mo dena.”^a Zini in man Stepanus hun nërol tetek gwe'ak, 10 hwëna zen bëjen zëno ola gulsulun. Sap Alap mo Enhona man zëbe hap enlala blala ing ta sone gweblaka.^b

11 In zep zen aha zi hip te-alasa nolzimk– dekam de zen boton ol blo-blokam Stepanussu anakan zergun hup, “Ëe ama asalblak. Zen man Musa mo titi tabin ola ban Alap han lamang soka.” 12 Zen kire olkam zep Yahudi zi mo nol-nolik mo enlalana ben-ben dazim'ik– hen Musa mo titi tabin olsa de tawa ta gwibin zi mo, hen zi tra mo enlala naye. Dekam zep hëndep Stepanussu balk da halzak– Yahudi mo teipsin sinodenak de zertrën hapye. 13 Zen hen man klak tan zini insa kwang nulida halzak. Zen zep eguk, “Zini an Alap mo gol dawemna an han Musa mo titi tabin ola ban man lamang so gwenda. 14 Ëe ama anakan de torannak asalblak, ‘Nazaret walya Yesus, zen sa Alap mo gola ansa dri yulsu zula. Hen Alap hap de syala mensa Musa nëp hli yulzimki, desa sa kitak wet gulsulu.’”

15 Tingan in zen teipsin sinodenak teinikin'ik, Stepanussu man karatda da'ak. Zëno nwe-masena dekam man liwe heblaka– san de Alap mo dam taha nakore zi mo nwe-masena kiye.

^a6:9 Kirekam de but srëm gola insa bose gunkum, “zi mo tana iltikinnik de teinikirin srëm zi mo dena,” dam gulsunnu, zini in nër hom zi mo tana iltikinnik de babu gwen nakon wet so gwek.

^b6:10 Luk 21:15

Stepanus kim sap zëre mo timni golsriwekake:

7 Alap mo golak de syal tan zi mo teipsinnı dekam zep takensıblıka, “In san eiwa denaka ki etonnan?”

² Stepanus ki zep ding gulku, “Aya-wal oso-wal hen biankam dena, emki asa sane tan. Nėno mae mo auyanna Abraham kim nama Mesopotamia mo langnak gwė'ankake, zen kim Haran san dep al gwe srėm gwe'anka, dekam Teipsın Zini Alap man Zėnaka zertrėblaka. ³ Ki zep zė gubluka,

‘Em ere mo langna hen ere korena hli yuluda. Langna men desaė ep goltrėbla'ak, desan dep al gwe.’^c

⁴ “Abraham dekam zep langna Kasdim kon Haran san dep al gweka. Bi zem kim tılki, Alap dekam zep etan langna awe dep zer sone zaka. ^d ⁵ Dekam Alap hom mae kama maena Abraham de desa bi gwıbin hip golblaka, hwėna sap'nen gu-guk gweblaka, ‘Langna an eno auyan-aza sa bi neibir.’ Hwėna Abraham dekam hom walas gwe'anka. ^e ⁶ Zen man hen hamal hap gubluka,

‘Eno auyan-azana sa zi mo lang san əal tal. Zėwe de zini sa desa tahunna empat-ratus enkam jap nul sonenda gwer hen karek da gwıbir. ⁷ Hwėna hyanak, Əe asa zėwe de zisi karek tabir. Dekam sa eno auyan-azana langna in kon wet so gwer. Dekam sa hwėna langna awe Asa betek nė gweblal, hen otweransa sa abe hap tru dasik gweblal.’^f

⁸ Dekam kim Alap Abraham hap ol gu-gublun yala insa golblaka, dekam zep Abraham han ola zeraha-en gulku,

‘Em de ola an san ang gwen hap, em ere mo auyan-tane walya ban to mipna zıblom tasik gwıbir.’

Ki zep hwėna Abraham Isaksa wė taka. Mingguna kim aha-en tamank, dekam zep to mipna blaonsubluka. Etan Isak Yakobsa wė taka, hen Yakob dua-blas enkam wei-wik gulku– nėno mae mo zi ausu mo auyansa. ^g

⁹ “Hwėna Yakob mo walasna in oso zem Yusupsu man husus nėblak. Desa zep zi mo tana iltikinnik de babu gwe-gwen hap Mesir hip te-alakam neirzımk. Hwėna Alap man zė kara ta gweka. ¹⁰ Zen zep jalom ěk tihı nakon zeser sone gweka, hen

^c7:3 Kej 12:1 ^d7:4 Kej 11:31, 12:4 ^e7:5 Kej 12:7, 13:15, 15:18, 17:8
^f7:7 Kej 15:13-14, Kel 3:12 ^g7:8 Kej 17:9-14, 21:2-4, 25:26, 29:31-35:18

enlala blalsa zer gweblaka, hen Mesirk de teipsin zi mo nwenak dikim dawem gwen hap dena zep golblaka. Hëndep teipsin zini in dekam zep zëno alp nakon de hen teipsin hip gubluka.^h

11 “Hwëna dekam zep usak yala tüngare Mesir mo langnak hen Kanaank awe hatak. Dekam zep karekkam ëtahalha gwek. Nëno mae mo auyanna dekam hen usak naban lowehe gwek.

12 Yakob kim salka, ‘Mesirk gandumnu ki,’ dekam zep walas zemka lup gul soneka– dekam de zëwe te-alakam lop tan hap.ⁱ

13 Etan kim tap gweka, dekam zep etan lup gul soneka. Hwëna dekam zep Yusup gubiridaka, ‘Ëe an zen– Yusupye.’ Mesirk de teipsin zini in dekam zep tawa gwibiridaka, ‘Hare an Yusup mo iye sake.’¹⁴ Yusup dekam zep bi zemka gu soneblaka– we wal walas naban de kitak zëre osan dep al tazan hap. Dekam

beyana 75 enkam zep al tak.^j 15 Yakob Mesirk zep tilki. Hen nëno mae mo orep de auyan-azana zao zep juwe gwek– hen sap Yusup zëna. 16 Zëno mae mo tok-tokna man etan Sikem san dep nolëlwandahal gwezak– zëwe de lo tasik gwibin hip, men zao hen Abraham zënaka lo dasikke, zëna men desa ngana Sikemk walya Hemor Bak mo auyan-tane walyak te-alakam zerkake.^k

17 “Abrahamsa mensa Alap gu-guk gweblaka– zao de zaun hup kim golek de gwe'ak, dekam nëno mae mo auyan-azana mes tangan Mesirk ëbeya gwek.^l 18 Dekam hwëna Mesirk aha zi teipsinkim irik gilki– Yusupsu de tame tan srëm nik.^m 19 Zen nëno mae mo auyan-azasa yane-ne ta gwibirki hen jap gul sonenda gweka, hëndep wal baizilsı de honak yal gulne gwen hap tik-tik ta gwibirki.ⁿ

20 “Musasa dekam zep hen jaha gwek. Hwëna an-bi zem man tame lak, ‘An totore walassa hom.’ Zen zep golak dan-ahare ben enkam tol ërgwëk. 21 Embwan naban kim hëndep honak tak laink, hwëna teipsin zini in mo wenam zep zer inek. Zen zep zëre mo walas makan hanan tak.^o 22 Mesir zëre mae mo enlala blalkam zep tawa dak. Zëno syala hen ol toranna dekam zep sosen gweblak.

^h7:10 Kej 37:11, 37:28, 39:2, 39:21-23, 41:37-44, Mzm 105:20-22

ⁱ7:12 Kej 41:54, 42:1-5 ^j7:14 Kej 45:1-18, 46:1-7, 46:27, 49:33

^k7:16 Kej 23:3-16, 50:7-13, Yos 24:32 ^l7:17 Kis 7:7 ^m7:18 Kel 1:7-8

ⁿ7:19 Kel 1:10-22 ^o7:21 Kel 2:1-10, Ibr 11:23-26

23 “Musa mo tahunna kim empat-pulukam altïlsïblïk, dekam zep enlala gweka, ‘Ëe anik are kore naka hlauludak.’ 24 Zen kim hlauluda'anka, dekam zep hwëna Mesir walya Yahudi walsya de tangolennak hla ta'anka. Dekam zep hwëna Yahudi bose zem insa de sap zerzaunnuk Mesir walya insa mos ta guku. 25 Musa dekam man tim gu'unka, ‘Are korena sa asa anakan tame dal, “Alap an desa dam tasi'ira– nësa dikim gwis gwe sonen hapye.”’ Hwëna zen hom kirekam tame dak. 26 Ka'ankam, ki zep etan Yahudi bose zemka ake'anka. Man tobe ë'anka. Ki zep sap anakare ola ban kles so'anka, ‘Em an Yahudi bose omkake! Em ba habe enaka karek oso'ara?’

27 “Hwëna men zen wal bose zem insa lek-lek ta'anka, zen zep Musasa anakare ola ban ata taka,

‘Emsa nara teipsin hip gubluka– dekam de darak gwen zisi klis gul gwen hapye? 28 Em san asa de tan habe hen dwam gweba'ara– men kirekame Mesir walya ir takake?’

29 Musa kim kirekam salblaka, dekam zep enlala gweka, ‘O ano zi tanna in mes-am tingan ëtawa gwendal,’ dekam zep langna Midian san dep heya gweka. Zao zep zi mo langnak gwë gweka. Walasna zao zep dan wë soka.^p

30 “Zao kim tahunna empat-pulukam tamanblak, Alap mo dam taha nakore zini ki zep zi srëm langnak Musa hap zënaka zertrëblaka– kwatapna Sinai golek denak. Man zë nwe-mase gweka– syauk nubare te tyum-tyumnu kiye. 31 Kim syauknu insa hlaul seka, ki zep tenggwanbi'inka. Dekam zep golek kon de hlaun hup song gwe'anka. Hwëna dekam zep Bian mo ola anakan salka,

32 ‘Ëe an eno auyan wal mo Alap– Abraham, Isak, hen Yakob mo Alap.’

Musa dekam zep aïrïn hip yal-yal gwe'anka, hen desan de kara gwen hap man aïri'anka.

33 “Dekam zep Bian etan gubluka,

‘Sepatuna alsik, sap kamana an zaoe zau'ura are en hap dena. 34 Ano zi bi gwibiridanna, mensa Mesir karekkam jap nul sonenda gwe'an, mesë hlauludak. Hen zëno mae mo ësol-sol gwe-gwenna mesë sane gwek. An zebë dekam de hil ti sonebin hip ati

gwenanzal. Zep angkam Ęe ama etan Mesir sin dep emsa zer sone'an.'

³⁵ Musa in men desa nonol anakare ola ban baes nēblakke, 'Emsa nara teipsin hip gubluka– dekam de darak gwen zisi klis gul gwen hapye?' Hwēna Alap Zen desa zer soneka– zen de teipsin hip, hen zen de zēre mo bi gwibiridan zini insa hıl tı sonebin hipye. Hen Alap mo dam taha nakore zini men zen syauk nubare te makan zēnaka zertrēblaka, zen hen man mas gwe-gweblaka. ^q ³⁶ Musa dekam zep Mesir kon gwiswe soneka. Dekam de taıblıblan hap owas-owassa syal gwe-gwibir-zimki– nonol Mesirk, hi bosena Kal-kalak, hen sasa langnak kim empat-pulu tahunkam golēlowehe gwekake. ³⁷ Zen Israel Bak mo ausu nakore zini insa hamal hap anakan gu-gubiridaka, 'Alap sa ahanaka ere mae mo ausu nakon dam tasizimdı– men kirekam hen asa dam tası'kike, zēre mo olsa de ayang gul gwizimdin hip.' ^r ³⁸ Zen in kim sasa langnak golēlowehe gweka, dekam Alap mo dam taha nakore zi niban kwatapna Sinaik aısıl Ę gweka, hen zen dekam zep Ęngaya gwen hap de ola hamal hap salka. Zen desa zep nēbe mae hap hli yulzimki. ^s

³⁹ "Hwēna nēno mae mo auyan-azana man desa de betek gweblan hap baes ta gwek. Zen dekam Ęk enkam Musasa ang nē gwebla'ak, hwēna enhonak Mesir sin de etan lwan dahan hap de enlala en lwa gwizimki. ^t ⁴⁰ Dekam zep Harunsu nenblak, 'Abe mae hap em yang tabin dowal-dowalsa yang tabir-zimdin– zen deka nēsa etan Mesir sin dep nolēlwan dahak. Musa Bak in zen nēsa sıl tıbirhal zaka, Ęe homē angkam anakan tame la'an, "Zao gwē'ara." ' ⁴¹ Dekam zep yang tasın dowala zisyal gweblaka– sapi tane nwe-mase makare naka. Ki zep otweranna dowala in hap tru da seblak, hen tembane yala zēno bose hap syal neibik. Hwēna dowala in sap zēre mae mo tahakam de syal gweblanna. ⁴² Alap Zen dekam zep tahanna gweisibiridaka, 'Amki dowal-dowalsa betek eibirida gwek– hen nglinak de keis maesa.' Zep Alap mo ol ayang gul gwen zini mensa anakan ale nul gwek man hen dakastı'in,

'Israelk de zi, em kime sasa langnak empat-pulu tahunkam lowehe gwek, em abe en hap home otweranna hen aha kire-kire maena ol gweblak. Em

^q7:35 Kel 3:1-10, 2:14 ^r7:37 Ul 18:15-18

^s7:38 Kel 19:1-20:17, Ul 5:1-33, 9:10 ^t7:39 Bil 14:3

ema yang tabin dawal-dawal hap hen ol gwizimk.

43 Sap em dekam Molok Bak ne keis nibare zini Refan Bak nekae boklena kom oso gwizimk – ena mensae yang ososukke. Ëe in zep asa emsa ë yala Babel mo men eiha san dep yal gul.'^u

44 “Hwëna angkam Alap mo gol hap denakaë emsa tonbirida'an: Musa kim sasa langnak golëgwëka Alap man gubluka, ‘Abe hap em deyolkam de golsa syal gwibir-blin – men kirekamë ebe hap goltrëblakke.’ Dekam zep gola insa zisyal gwibir-blika, hen gola insa man zëre mae mo lowehe naseran san zial gulusen gweka. Sap Alap man dwam gwibiridaka – gola insa de hlaunkum de anakan dam gulsuk gwen hap, ‘Alap man nësa golëlowe he'ara.’^v 45 Ki zep hëndep langna an san dep nolsong gwezak – Yosua Bak kim golëeija song gwe zakaye. Alap hen dekam man Zënaka de tame tan srëm zini insa golëalsa sone gwibirki. Gola in deban ki zë hëndep nolgwë gwëk.

Hëndep Daud kim teipsiki, gola insa man nama hlaul zuka.^w

46 Daud man tangan Alap mo nwenak sam gwesiki, ki zep auyan Yakob mo Alapna insa abe taka, ‘Ëe wëhë ebe hap gol dawemna taublu'ak?’^x 47 Hwëna zën hom taubluka. Hwëna tane zik taubluka – teipsin zini Salomo Bak.^y

48 “Hwëna Teipsin Zini Alap, Zen hom zi mo taublunnak gwë gwenda – men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen zini anakan gublukake,

49 ‘Nglina zen dekonë teipsinkim irik gi'in.

Okamana zen zëweë tanana ik so sone gwenan.

Zep em bëjen em abe hap gola taublun –

Ëe dekon emsa golëlowehe gwen hapye.

50 Ki san Ëe homë are mo tahakam kitak yang tabik?’^z

51 “Zep eiwa em in zi ausuna dawemkam de nol drak-drak tanganna! Em in, eiwa, nëre mae mo auyan-aza naban apdenak – san de i srëmna! Eno mae mo enhona apdenak – Alapsa de tame tan srëm zi nibanye. Em in Alap mo Enhosae ëreija tine gwenan! 52 Emki ëenlala gwen: San ha ki? – Alap mo ol ayang gul gwen zini, eno mae mo auyan-aza de karek tan srëm naye.

^u7:43 Kel 32:1-6, Am 5:25-27 ^v7:44 Kel 25:9, 25:40

^w7:45 Yos 3:14-17, 4:11, 18:1, 23:9 ^x7:46 2Sam 7:1-16, 1Taw 17:1-14

^y7:47 1Raj 6:1-38, 2Taw 3:1-17 ^z7:50 Yes 66:1-2

Sap zen kítak karek tabin enna! Héndep men zen hamal hap nenbirida gwek, ‘Emsa de ngaya tabin hip de Zi lalakna sa hata zala’ – desa man hen damera gwek. Zen héndep enlalana in em debane nama erguswé'an. In zebe nér hom lalak Zini insa tan hap erguk, héndep lak.^a 53 Em sap tawana – titi tabin ola mensa Alap mo dam taha nakore zini Musa hap ayang nul gweblakye. Hwéna em toton banakan dep? – desan de ang tan naye!”

Stepanussu kim kasokam tok hap niríblakke:

54 Desa de tonbiridannak kim sane da'ak, dekam tangan zep sèrkam u sal-sal nèbla'ak. 55 Hwéna Alap mo Enhona dekam zep nwena lirisin soblaka, dekam zep ngli san kara gwe seka. Man dalusuhuk. Zao zep Teipsin Zini Alapsa hla ta seka. Tane Zem Yesus dam taha san dekam zau'unka. 56 Ki zep hwéna gubiridaka, “Emki hlaun. Èe ngatan zi mo lang san kara gwe senan. Man dalusununhal. Ngatan zi mo lang nakore Zi Tanganna Alap mo dam taha nakon zau'ura.”

57 Kirekam kim nasalblak, dekam zep ini mat dasibik, hen dekam zep anakare ola ban ena ta'ak, “Zini an nen tan!” Ki zep zè héndep nabakam dot dasik. 58 Dekam zep héndep éna in kon il dihak, zao zep kasokam niríblak. Men zen botonkam klak dak, dekam de zèn nonol itüblan hap, zère mae mo tahan bajuna wal seiwiri bosena Saulus zéno mo tana alpnak zep kang dazak – zen de kara tabir-zimdin hip.^b

59 Kim niríbla'ak, dekam zep Biansa gu soneblaka, “Bian Yesus, ano angsa emki zer irin.” 60 Dekam zep boklena kom soka, ki zep ol mamkam takenka, “Bian, ansa karekna syal neibi'in, emki tap gulsuzimdin.” Kirekam kim guku, ki zep héndep tilsiki.^c

8 Saulus man tannak kara tabi'inka, hen tan hap de ola man mas gulku.

Saulus kim Yesussu de taíblíblan zisi karek ta gwibirkike:

Stepanussu in kim dak, dekon zep ki héndep kon gwesik hanak – Yesussu de taíblíblan zisi de karek ta gwibinkim. Dekam zep Yerusalem kon tingare zéwe de lang san dep heya-hya gwek, hen ahakon Samaria san heya-hya gwek. Diki

^a7:52 2Taw 36:16, Mat 23:31

^b7:58 Bajuna in mae hap dalwesik: Dekam de sam hap i tiban hap.

^c7:60 Luk 23:34, 23:46

dua-blaskam de zini in, zen zëwe en ki lowehék. ² Alap hon de étal gwesin wenya ki zep Stepanussu nër dwanuk, hen gona dawemkam dablak. ³ Hwëna Saulus man Yesussu de taibliblan zisi de timbwas tabin hip golëalp gwe-gwe'anka. Zen gol-gol san tahyondan hap golëhakil gweka, dekon zep bwinak dikim yal gulnen hap ziil tibirhal gweka– sap zi, sap we.

Pilipus kim Samariak ol dawemna tonbirida gwekake:

⁴ Men desan ki heya-hya gwe song gwek, Yesus hup de ol dawemna desan zep ki tawa dabir song gwek. ⁵ Pilipus Bak^d dekam zep Samaria mo aha ë san tineka. Zao zep ol dawemkam anakan tawa ta gwibirki, “Yesus Zen Zen– nësa de ngaya tabin hip de Zini, mensa Alap gu-guk gweblakaye.” ⁶ Zëwe de zi trana in kim sane da gwek, hen zëno owas-owas syal gwibinni kara nul gweblak, dekam zep tangan zëno tawa tabin sin aha-ere enlalakam ang tak. ⁷ Sap dowal-dowal mo bi gwibiridan zini zao beyana. Hwëna Pilipus kim zëbon mae onakon golëalsa sone gweka, hërhen naban zep kon wet so gwe-gwek. Hen zi lekna hen sap taha-tana teysya inen srëm zi sang-sangna dekam beyakam Yesus mo bosekam dawem ta gwibirki. ⁸ Èna iwe de zi mo isrip-srina dekam tangan zep mam gwizimk.

⁹ Èna iwe hen ki zini bosena Simon. Zen meiyer golzauk gwen zi, hen tingare zini zëno syala man dengguan gwibik. Zëna hen man zënaka anakan gu gweblaka, “Ano sosonna mam tanganna.” ¹⁰ Hen tingare zini, sap mamna hen sap betekna, desa man nasal gweblak. Zen man nen gweblak, “Alap mes zëbe hap soson yawala golblaka.” ¹¹ Pilipus de hatan srëmnak, zen desa en ang në gweblak, sap zen man zëno owas syal gwibinni dengguan gwibik. ¹² Hwëna Pilipus kim tonbirida gweka– Yesus Kristussu de taibliblankam de Alap mo irik ginnik bit'i gwen hap de ol dawemna insa, zen dekam zep Yesussu daibliblak. Dekam zep hëndep su tabirida gweka– sap zi, sap we. ¹³ Simon zëna hen dekam zep Yesussu taibliblaka. Desa hen dekam zep su tablaka. Zen dekam zep Pilipussu ang gwebla nasen gwe'anka, sap zen man tangan Pilipus mo owas-owas syal gwibinni tengguan gwibirki.

^d8:5 Pilipus in, san ha dua-blaskam de wenya in mo ahana? (Kis 1:13) San ha tujukam mensa Kristen zi mo tahasa de tri so gwizimdin hip dam dasibikke (Kis 6:5), zëno mae mo ahana. Nen angkam home tame u'in.

14-16 Yerusalem kon kim Yesus mo dam tasibin wenya anakan ësak, “Samariak de zini mes Alap onakore ol dawemna daíblíibik, hwëna Alap mo Enhona hom ing gwe hebirida'ara,” dekam zep Petrus ne Yohanis neka etan desan dep deisya sonek. 15 Zen kim aptaka, dekam zep zëbe mae hap Alapsa en soneblaka– zëre mo Enho dikim hen ing gwe hebiridan hap. 16 Sap Pilipus kim Yesus mo bosekam su tabirida gweka, Alap mo Enhona hom dekam ing gwe hebirida'anka. 17 Hwëna Petrus ne Yohanis ne kim tahana lehabirida ineka, dekam zep Alap mo Enhona ing gwe hebiridaka.

18 Meiyer hlaul gwen zini Simon in kim hlauludaka, “Zëno nik mo taha tehabirida inenkam Alap mo Enhona ing gwe hebiridanda,” dekam zep abe soka, “Èe asa ep te-alasa golzim. 19 Abe hap sosonsa olbla– ano taha tehabirida inenkam deka hen Alap mo Enho ing gwe hebirida gweka.”

20 Petrus ki zep hwëna ding gulbluka, “Ere mo te-ala naban esa syauk sun dep zersong gwera, sap em ema tim gu'ura, ‘Alap mo sosonna te-alakam asa gol.’ 21 Emsa hom Alap gulbluka– syala ansa de gon hapye. Sap eno enhona nama hom Alap mo nwenak dakasti'ira. 22 Karekna insa emki hli yun. Dekam Biansa abe ta gwe– Zen dekakim eno enlala jal-jala insa tap gulsubluka. 23 Sap èe ama emsa tame ta'an: Eno enhona, sërkam de kil-kil tanganna, man emsa karek san dep da tablahal gwenda.”

24 Simon ki zep ding gulbluka, “Asa Biansa de abe tankam mas gwebla– karek goltowen hap dena mensa asa gublula, zen deka abon lwa srëm gwek.”

25 Petrus ne Yohanis ne kim ol dawemna insa ëna iwe lonsubiridaka, ki zep Yerusalem san dep etan ola halka, hen Samaria mo ora san de ë-ë san man lonbirida song gweka.

Pilipus kim Etiopia kore aha teipsin zisi tawa takake:

26 Hwëna Alap mo dam taha nakore zini ki zep Pilipussu gulbluka, “Selatan san dekam em song gwen– sasa lang san de orana in san, Yerusalem kon langna Gaza san dep de ora san.” 27 Ki zep hëndep song gweka. Hwëna orana in san teipsin zini lun kon hen man keretakam song gwe'an zaka– langna Etiopia mo irik ginnik de te-ala aít gweblan zi. Langna Etiopiasa dekam wenya bosena Kandake teipsinkim irik gik. Hwëna zini in zëno alp nakon mam gweka. Hwëna zen mes Alapsa taíblíblaka, zep Yahudi mo yakla yalak de ang gwen hap Yerusalem san song

gweka. ²⁸ Hwëna zen man Yerusalem kon Etiopia san dep etan lwa ha'anka. Zen zëre mo keretanak nikin ha'anka, dekon Alap mo ol ayang gul gwen zini Yesaya mo ol tataksa baca gul song gwe'anka. Keretana in zëre hon de babu gwe-gwen zi golsong gwe'anka. ²⁹ Alap mo Enhona ki zep Pilipussu gubluka, “Emki keretana in mo alp san ang gwe sehan.”

³⁰ Dekam zep hluwenkam ang gwese halka, dekam zep zini insa sane ta'an zaka– Yesaya mo ol ale gunsu de baca gul hannak. Ki zep takensiblika, “Insa baca gu'ura, ena wëhë dam gulsu'ura?”

³¹ Dekam zep ding gulbluka, “Èe banakan de dam gulsun hup?– zi de abe hap srip gulsublun srëmkamye.” Dekam zep Pilipussu gubluka, “Haen, em sewe sezan. Nen apdekam song ën.”

³² Pilipus in kim sane ta'anka, dekam anakan baca gu'unka,
 “Men kirekam Alap hap de tru tasiblin hap dombana
 kap nulhal gwenan,
 zini insa hen kirekam sa nërhal.
 Dombana men kirekam ala blom tasinnik ëol srëm
 gwe-gwenan,
 zen hen kirekam sa karek tannak ol srëm gwera.

³³ Zen sap karek gon srëmna,
 hwëna dawemkam de takensiblin srëmnak sa
 totoresa dal.

Zen walas gwen srëmnak sa tili,
 sap zëno gwëнна nabakam sa nablonsukin.”^e

³⁴ Ki zep teipsin zini in Pilipussu gubluka, “Asa emki gublun: San ha Yesaya zëre hap ki ale gulku? San ha aha zi hip?”

³⁵ Dekam zep Yesaya mo ol ale gunnu in kon Yesus hup denaka de srip gulsublunkam kon gwesibir hanaka.

³⁶⁻³⁷ Oranak kim weya tanena hla kulki, ki zep teipsin zini in gubluka, “Weyana de wakë! Angkam ba en lwa kini'an?– asa dikim su tablan hapye.”^f ³⁸ Ki zep kereta golsong gwen zini insa golzausun hup gubluka. Dekam zep ho san dep ati ëka. Zao zep Pilipus su tablaka. ³⁹ Ho nakon kim apta se'an

^e 8:33 Yes 53:7-8

^f 8:36-37 Ahakon men zen orep Lukas mo ola ansa etan ale nul gwek, ola ansa zen mas nuk: (Pilipus) ki zep ding gulbluka, “Em de tngare enho naban taibliblankam, amki.” Ki zep ding gulbluka, “Èe ama Yesus Kristussu anakan taiblibla'an, “Zen eiwa Alap mo Tane.””

zaka, Alap mo Enhona dekam zep zë Pilipussu zer ine halka. Teipsin zini in hom etan dekon hla taka, hwëna isrip-sri naban zep kon song gweka. ⁴⁰ Pilipus hwëna dekam zep ëna Asdod owaskam hataka. Dekon zep hwëna hi alp san de ë-ë san ëngaya gwen hap de ol dawemkam tonbirida song gweka, hëndep Kaesareak hataka.

Saulus kim halekake:

9 Saulus dekam nama Yesussu de taïbli'blan wenya gubirida gwe'anka, “Ëe asa tamerai.” Dekam zep Alap mo golak de teipsin zi nik song gweka, ² zao zep surat hap abe gweka–Damsik de but srëm golak de mam-mam wenya kip de anakare hap goltreizimdin hip, “Saulus an, aha ora san de ang tan zisi de Yerusalem san etan tahyohan hap– sap zi, sap we.” ³ Damsik kim golek de gwe'an zaka, mumuk ennak zep ngli nakore sërkam de ngatanna wale tazak. ⁴ Ki zep zë kama san zanka. Dekon zep hwëna ola sal seka, “Saulus, Saulus, em ba habe asa karek ta gwenda?”

⁵ Ki zep ding gulbluka, “Bian, Em an nara?”

Ki zep hwëna ding gulbluka, “Ëe an Yesus– insa em karek ta gwe'arake. ⁶ Dekam luwe. Ënak hëndep hatase. Zao sa zini ano olsa ebe hap ayang gulblula– em de desan ang gwen hapye.”

⁷ In deban mae golëtë'anka, zen ëau-hlonkam balk tasin niban hëndep ëzausuk. Zen hen sap man ola insa ësak, hwëna ba maena hom hla nuk. ⁸ Saulus ki zep luweka, hwëna nwe kara gwen hap man sap akasiki. Dekon zep Damsik sin dep irik da song gwek. ⁹ Yaklana dan-ahan nwena hom mae kara gweka, hen hom mae tembane gweka, hen ho maena hom otdeka.

¹⁰ Damsik, Yesussu de taïbli'blan zini ki, bosena Ananias. Desa zep nwe lirisin nëblannak Bian Yesus takenblaka, “Ananias!”

Ki zep ding gulbluka, “Ëe an dë, Bian!”

¹¹ Bian ki zep etan gubluka, “Yudas mo gol san em song gwen– ora bosena Dam-damna san. Tarsus walya Saulussu em zë duweblan. Zen dekon Asa gu sonebla'ara. ¹² Zen hen mes hamal hap emsa nwe nik de lirisin nëblankam zëbon de hatannak hla tanda. Em kime tahana tehabla inera, dekam zep nwena kara gwera.”

¹³ Ananias ki zep ding gulbluka, “Bian, zini in ëe mesë beyakam sal gweblak. Zen Emsa de taïbli'blan zini man karek

ta gwibirida. Yerusalemk mes ki gweibirida gweka, ¹⁴ zep hëndep awe hen hata zaka. Alap mo golak de syal tan zi mo teipsinni mes zêbe hap suratna golblaka– dekam de Emsa de taïbliıblan zisi kítak tahyohan hap denaye.”

¹⁵ Hwëna Bian Yesus ki zep ding gulbluka, “Sap esa song gwera. Sap zini insa Ęe mesë dam tasik– Yahudi srëm zi mo ë-ë san de abe hap denaka golzim halada gwen hap, hen zëno mae mo teipsin-teipsin nika de zen abe hap denaka tonbirida gwen hap, hen sap Yahudi zisi. ¹⁶ Ęe asa hen zêbe hap anakan goltrë gweblal, ‘Ano bosesa dikim ap mam gulblun hap, em karekna mam tangan naka esa goltowe gwera.’”^g

¹⁷ Ananias dekam zep gola in san dep song gweka, ki zep hëndep seweka. Taha tehabla inen nakon zep gubluka, “Oso Bak Saulus, Bian Yesus, men Zen oranak ebe hap Zënaka zertrëblakake, Zen asa ebon osan dep zer sone zala– em dikim etan nwesa kara gwen hap, hen Alap mo Enho dikim ebon ing gwehen hap.” ¹⁸ Dekam zep mumuk ennak nwe nakon hogwe jingkir makare nik nanyanzak, dekam zep etan kara gweka. Hëndep dekam zep luweka. Ki zep hwëna Ananias hokam Yesussu dikim ang gweblan hap su tablaka. ¹⁹ Zen kim tembane gweka, dekam zep etan sosen gweka.

Saulus kim Damsik tawa ta gwibirkiye:

Saulus dekam zep Damsik Yesussu de taïbliıblan wenyä ban golëgwë'anka– mingguna san ha dan-dan. ²⁰ Dekam zep nabakam Yahudi mo but srëm gol-gol san anakan tawa tabiri daka, “Yesus Zen eiwa Alap mo Tane.” ²¹ Tingare zini man tangan anakan dengguan gweblak, “An san ha zen hom? Yerusalemk Yesussu de taïbliıblan zini zen dwan-am karek ta gwibirkiye. An san ha zen hom yap hata zaka?– zisi de etan Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mam san dep tahyohan hapye.” ²² Saulus mo tawa tabinni, sosonna man esek gwese zahe gwe'ak. Zen Alap mo ëpba ol ale gun nukorena kim anakan tawa ta gwibirkiye, “Yesus Zen eiwa nësa de ngaya tabin hip de Teipsinni Zen– mensa nen guk gweblakke.” Hëndep zëwe de Yahudi zini enlalana man tangan topse nëblak, sap zëno ola bëjen anakan gulsublun, “In boton.”

²³ Yaklana kim zë beya gwe'ak, Yahudi zini in dekam zep tan hap kalang nēbla'ak. ²⁴ Ēna in, kasokam de kola ban. Yaklam denaban kam denaban zep ěna in mo wasnge te so kinĭn lĭlikĭn nĭkon dĭl gĭk gwebla'ak. Hwēna zēno mae mo tan hap de kalang gweblanna man ětawa gwek. ²⁵ Paulussu men zen ang nē gwebla'ak zep dokotkam ě san dep yu yala ban srĭng dĭ sonek.^h

Saulus kim etan Yerusalemk hatakake:

²⁶ Yerusalemk kim hataka, ki zep sap akasĭkĭ– dua-blas enkam de zini in han de golēsiri gwen hap. Hwēna man naĭrĭblak, sap zen hom anakan daĭblĭbla'ak, “Zen eiwa-eiwakam Yesussu taĭblĭbla'ara.” ²⁷ Hwēna Barnabas zep zēbon mae onak zerhata zaka. Zen zep anakan tonbiridaka, “Saulus an oranak Yesussu hla taka, hen Bian dekam zep ola tonblaka. Zen kim Damsik gwē gweka, zen hen Yesus hup denaka zēwe udobe naban tonbirida gweka.” Dekam zep Barnabas mo ola kon dua-blaskam de wenya in anakan daĭblĭblak, “Zen eiwa mes hen Yesussu taĭblĭblaka.” ²⁸ Dekam zep dawemkam Yerusalemk apdenak nērgwē gwek. Zen hen dekam zep udobe naban Yesus hup dena tonbirida gweka. ²⁹ Hwēna Yesussu de taĭblĭblan srēm Yahudi zini kim nērol tetek gwek, dekam zep tan hap alp dasĭk. Yahudi zini in, zen men zen Yunani mo langnak de lowe henkam Yahudi ola eititi neibikke, zen zen nērol tetek gwek. ³⁰ Hwēna ahakore Yesussu de taĭblĭblan wenya kim ěsak, dekam zep Kaesarea san dep zon dak. Hen dekon etan Tarsus sun dep zep bulkum nēr sonek.

³¹ Dekam zep kĭtak de Yerusalem mo langnak de Yesussu taĭblĭblan wenya, Galileak, hen Samariak de wenya, umlaekam lowehe gwek. Hen zini Yesussu de taĭblĭblankam ěmas-mas gwek. Sap Alap mo Enhona man zēbe mae hap sosonsa gol gwizimki, hen Alapsa de blikip gwesĭbliin hap de enlalasa zer gwizimki– hen Yesus onak dikim tatem ězauk gwen hap denaka.

Petrus kim ěna Lidak Einias Baksa dawem takake:

³² Petrus dekam zep tĭngare langna in san tawa tabirida gweka. ě bosena Lidak de Yesussu taĭblĭblan zini ki zep hen amjanbirki. ³³ Zao zep zini hla ta'anaka, bosena Einias. Zēno

^h9:25 2Kor 11:32-33

taha-tanana orep mes juweblak. Tahunna delapan enkam tum ennak lwa gweka. ³⁴ Dekam zep Petrus gubluka, “Einias, Yesus Kristus emsa dawem ta'ara! Em luwen. Ere mo tumna insa em wa tasín.” Héndep dekam zep luweka. ³⁵ Tingare ëna Lidak de zini, hen Saronk dena, desa de kirekam hla tankam zep Bian Yesussu hen daíblíblak.

Ëna Yopek kim Petrus Dorkassa dawem gulkuke:

³⁶ Ëna Yopek, wenya Yesussu de taíblíblanna dekam ki, bosena Tabita. Yunani olkam de gubinkim, Dorkas. Bosena Dorkas, zëno enlalana “rusa.” Wenya in aha zi hip dawem ensa syal gwe-gwibir-zimk, hen tahalha zini man mas gwibirida gwek. ³⁷ Hwëna ki zep sang-sang gwék, héndep tik. Tokna ngan nulsuk, ki zep gulk de teksonnak nonnek. ³⁸ Ëna Lida kon, Yope golek. Yesussu de taíblíblan wenya kim ësak, “Petrus Lidak gwë'ara,” dekam zep zi darena nenzimk, “Emki nabakam dangitíblin. Anakan enbla, ‘Ëe an emsaë kwang la halan–naba tangankam dep!’”

³⁹ Héndep kim apta zaka, ki zep héndep zigwë halka. Kim zihataka, ki zep héndep gulk de teksonna in san dep nërsewek. Tingare we sem-semna dekam zep go naban anakare ola ban dot dasík, “Bajuna an zen tol ap tayalbir-zimk– nama kim gwë'akke.”

⁴⁰ Ki zep gubiridaka, “Dekam tingan atiti gwék.” Kim atiti gwék, dekam zep bokle kom soblan naban Alapsa gu soneblaka. Kim gu sonesíki, ki zep nwe-masenak de hlaun nuban gubirki, “Tabita, em luwen.” Dekam zep héndep nwena kara gwék, hen Petrussu hla tak. Ki zep héndep nikink. ⁴¹ Dekam zep zaun gun hup taha nakon gul ineka. Kim zauk, dekam zep kwang guludaka– Yesussu de taíblíblan wenya hen we sem-semna in saye. Ki zep gubiridaka, “Zen mes ngaya gwenan.” ⁴² Ola insa kim tingare Yopek nolteisík, dekam zep beyakam Bian Yesussu daíblíblak. ⁴³ Zao Petrus holo tolkam zep gwëka– tweran sop sam tasík gwibin zini Simon Bak hon.

Kornelius mo nwena kim lirisin nëblakke:

10 Kaesareak, jana nabare zi mo mamna ki gwë'anika– bosena Kornelius Bak. Zëno írik gin walasna seratus enkam. Zen jana nabare zini mensa nen gwibik “Langna Italia korena,” zëwe kitak bití gwék. ² Zen we wal walas zeban

Alapsa dawemkam zibetek gweblaka. Zini in hen tahalha zisi man mas gwibirida gweka, hen Alapsa man gu sonebla tine gweka. ³ Hwëna aha yaklakam, yakla nwena dan-ahan, ki zep nwena lirisin nëblak. Zen eiwa de makan Alap mo dam taha nakore zisi hla ta guku. “Kornelius”kum zë gublu zaka.

⁴ Airin nıban zep karatda taka, dekam zep takensıblika, “Bian, em ba hap?”

Ki zep ding gulbluka, “Eno ol gu sone gwenna hen tahalha zisi de mas gwibirida gwenna mes Alap hon nwe-mase gwek–san de em de zëbe hap sapisa tru tase gweblanna. ⁵ Dekam zini Yope san dep lup gul sone, zini bosena Simon, hen zëno aha bosena Petrus, desa deka kwang da halzak. ⁶ Zen hi alpnak tweran sop sam tasik gwibin zini Simon mo golak gwë'ara.”

⁷ Alap mo dam taha nakore zini in kim hli taka, dekam zep zëre hon de babu gwen zi darena guzimki, hen zëre mo jana nabare zini, dawemkam de Alapsa tame tan naka gubluka–zen de yaıng gwezan hap. ⁸ Zao zep aïsıl gwibirida'anaka–in zen ki zëre hon lwakye. Ki zep hëndep Yope san dep lup gul soneka.

Petrus mo nwena kim lirisin nëblakke:

⁹ Zen kim Yopek ëgolek de gwe'ak, Petrus dekam zep gol bol tahannak sewe seka–dekon de Alapsa gu soneblan hap. ⁱ
¹⁰ Ki zep zë hwëna usak gwe'anaka, dekam zep tembanesa de syal gwibir-blin hap abe gweka. Zen kim tembanena syal neibir-bli'ak, ki zep hwëna nwena lirisin nëblak. ¹¹ Ki zep hwëna ngli san kara gwe seka. Man dalusuhuk. Desan zep hwëna deyol ber-ber yawal makare naka srıng nıl sone'anhak. Top-topna man nurensihik. Ngırin en nik zep srıng gwe hezak. ¹² Deyol mwana iwe zep hlauludaka–kirekam-kirekam golsriwen otweranna, tana dan-nër dan-nërkam dena, bik dankam de il gwehal gwenkam dena, hen mawana. ¹³ Ki zep hen ngatan zi mo lang nakore ola sal seka, “Petrus, em luwen. Emki tameran. Desa twenblanda.”

¹⁴ Ki zep ding gulku, “Bian! Eë bëjenë. Eë homë mae golsriwen kire-kire kun nabarena twinbik.” ^j

ⁱ **10:9** Zëno mae mo kasokam de gol-gola, gol bola dak-dakna, in zep zëwe zini sesek gwese gwek.

^j **10:14** Zen deyolak iwe Musa mo golsriwen otweran ensa zë hlauludaka. Desa man Yahudi zini nenbirida gwek, “Kun naban.” In zep kirekam ding gulku. (Im 11:1-47)

¹⁵ Dekam zep hwëna etan ola sal seka, “Mensa Bian ngan tasibirki, desa bahem gubin, ‘Kun naban.’”^k ¹⁶ Zen mes dan-ahan soka– kirekam de hlaul gwenna. Ki zep etan mumuk ennak ngli nakon nul inehak.

¹⁷ Petrus kim nama dam gulsun hup teibi'inka, hwëna Kornelius mo zi lup gul sonenna in hap mes Simon mo gola tan-tan dazimk, hëndep gol teso kininnak ¹⁸ zep ëtakensizik, “Awe wëhë Simonkam de zi bosena gwë'ara? Zëno aha bosena Petrus.”

¹⁹ Petrus kim nama dam gulsun hup teibi'inka, Alap mo Enhona ki zep gubluka, “Simon Bak, zi dan-aharena man emsa dëbla'an. ²⁰ Em ati gwen. Bahem ang gwibirida hap enlalana anakare hap beya gwen, ‘Ëe an Yahudi wal. Zen Yahudi zisi hom.’ Sap zini in ano lup gul sonenna.”

²¹ Dekam zep ati gwe zaka, zao zep gubiridaka, “Ëe an zen–em in desa lëbla'anye. Em ba habe yaïng gwezal?”

²² Ki zep ding nulblik, “Jana nabare zi mo mamna, Kornelius Bak, emsa de kwang tahan hap asa ir gubiridaka. Zen enho lalakna hen Alapsa de betek gweblanna, hen Yahudi zini man desa blikip neisik gweblanan. Alap mo dam taha nakore zini mes desa emsa de kwang tahan hap gubluka– zen dikim ebon onakore olsa sane gwen hap.” ²³ Petrus ki zep zao de apdekam golëtruwen hap gubiridaka.

Petrus kim Kornelius mo golak hatakake:

Ka'ankam ki zep Petrus golësek gweka. Yope kon Yesusu de taïbli'blan zini man hen ang nëblak. ²⁴ Zëno ka'an kim Kaesareak yaïng gwek, Kornelius man iye zeban golëkara gwe'anika– hen wal bose wal zeban, men desa tagal gulsukuke.

²⁵ Petrus kim gola iwe ti'in zaka, Kornelius ki zep zëno nwenak mae hap ik gwehe zaka, “Zini an Alap mo dam taha nakore zi makarena.” ²⁶ Hwëna Petrus ki zep gubluka, “Em luwen. Ëe an hen zi tangan sake.”^l

²⁷ Ola kim lon'anika, Petrus ki zep gol mwa san tilki, ki zep zë hlauluda'an zaka, “Zi beyam-byana mes zë ëtagal gwesik.” ²⁸ Ki zep zë gubiridaka, “Em mese kitak ëtawa gwek: Yahudi zi mo ol jalse gwennak man ale nuk, ‘Yahudi srëm zi niban bëjen golësiri gwen.’ Hwëna Alap mes ap anakan goltrëblaka, ‘Ëe babë aha zi

^k10:15 Mrk 7:15, 7:19 ^l10:26 Kis 14:13-15, Why 19:10

aususa gubiridan, “Zen in kun naban.”’²⁹ In kim asa kwang dak, ãe zebë takensibiridan srëmkam ang gwibiridazak. Zep ãe ama ki emsa takensibirida’an: Em ba habe asa en soneblak?”

³⁰ Kornelius zën zep ding gulbluka, “Yaklana an zen dan-ahan damank, yakla nwenan an ki angkam dan-ahannak lwa'arake, ãe dekam gola an kon Alapsa gu sonebla'ak. Mumuk ennak zep zini ano nwenak baju angtan-angtan naban zau'un zaka, ³¹ ki zep asa gubluka, ‘Kornelius, Alap mes eno ol gu sonenna salka, hen man eno tahalha zisi de mas gwibirida gwenna enlala gwibi'ira. ³² Emki Yopek Simonsa gu soneblan. Zëno aha bosena hen Petrus. Zen hi alpnak tweran sop sam tasik gwibin zini Simon mo golak gwë'ara.’ ³³ In zebë nabakam zini emsa de kwang tan hap lup gul sonek, hen ema asa sam tanda– hata zankamyë. Angkam ãe mesë awe Alap mo nwenak tagam gwenan– dekam de emsa sane tan hap, kítak mensa Bian Alap ebe hap golblakake, desa de asa tonbiridan hap.”

Yahudi srëm zini kim nonol tanganna Yesussu daïblïblakke:

³⁴ Petrus ki zep gubiridaka, “Ëe angkamë tame gulun: Eiwa, Alap ahakore en naka hom nwekam golëake gwenda,^m ³⁵ hwëna tîngare zi ausuna man dokwak guluda gwenda– men zen Zënaka betek në gweblanan hen dawemna syal nei gwibirinye. ³⁶ Em mese ësal gwëk– Alap mensa ol dawemna Israëlk de zini anakan gu sonebiridaka, ‘Tîngare zi ausu mo Teipsinnï Yesus Kristus mo bosekam em aban zerumlæ gwen.’ ³⁷ Hen em mese ësal gwëk– in zen Yohanis Su Tabin Swe mo hyanak tîngare Yahudi mo langnak jowëk, nonol tanganna Galileak. ³⁸ Alap dekam Nazaret walya Yesus hup zëre mo Enhona hlë ta soneblaka, hen soson zemka golblaka. Hen em mese zëbe hap dena anakan ësal gwëk, ‘Zen men-san an-sankam dawemna golzimmira gwëka, hen dowal mo kigï mo hulen naka hil ti sonebirida gwëka, sap Alap man deban zersyal gwe-gwëka.’ ³⁹ Ëe an zenë kara la gwëk– tîngan mensa Yahudi mo langnak hen Yerusalemk syal gwe-gwibirkiye. Hwëna Yahudi zini in Desa te-lidak sonnak de makan ta irinkim dak. ⁴⁰ Hwëna yaklana dan-ahan, ki zep etan Alap tin nikon ngaya taka, hen dekam zep etan abe mae hap zertrei gwizimki.ⁿ ⁴¹ Ëe ama deban etan tin hyanak ërtembane gwe-gwëk. Dekam Alap tîngare zi hip

^m 10:34 Ul 10:17, Rom 2:9-11 ⁿ 10:40 1Kor 15:4-7

hom zertrei gwizimki. Hwëna men desa en Zëna Yesus hup denaka de gol halada gwen hap dam tasibirkike, zëbe mae en hap zertrei gwizimki. ⁴² Yesus mes asa dam tasibirki– zëre hap de ol dawemsa dikim anakan tonbirida gwen hap, ‘Alap mes Yesussu dam tasiki– Zen de zisi klis gun hup, men zen nama lowe he'an, hen men zen ëjuwekke.’ ⁴³ Tingare Alap mo ol ayang gul gwen zini hen kirekam ëton gwek, ‘Tingan men zen Alap mo zer sonen Zini insa anakan daïblibla'ak, “Zen eiwa Zen– asa de ngaya tan hap de Zi niye,” ki Zen sa hen zëno mae mo karek-karekna tap gulsuzimdi.’”^o

⁴⁴ Petrus kim nama kirekam tonbirda'anaka, Alap mo Enhona ki zep ing gwe hebirida zaka– tingare zini men zen ësane gwe'akye. ⁴⁵ In zen Yope kon Petrus hon ang tazak, zen Yahudi hon de bitï gwenna. Petrus dekam zep deban mae golëtenggwanka, “Hare eiwa, Yahudi srëm zirik Alap mo Enhona hen ing gwe henkamke– men kirekam hen nëbon mae ing gwe hekaye!” ⁴⁶ Sap zen man owas olkam de Alap mo boresa teip gulsublunnak sane dabi'ik– zëre mae mo tame gun srëm olkam de tonbinnik.

Petrus dekam zep guku, ⁴⁷ “Angkam ba en zëbe mae hap lwa kini'an?– hokam dikim su tabiridan hapye. Zen dwan mes-am Alap mo Enhona neir innin– men ki hen nëna.” ⁴⁸ Ki zep gubiridaka, “Ëe asa emsa Bian Yesus Kristus mo bosekam su labiridal.” Ki zep hwëna Petrussu abe dak– zao de golëgwë inendan hap.^p

**Yerusalemk de zini kim anakan ësakke,
“Yahudi srëm zini mes hen Yesussu daïblibla’.”**

11 Seblas enkam de Petrus mo wal bose walya hen Yerusalem mo langnak de Yesussu taïbli'blan wenya ki zep anakan ësak, “Yahudi srëm zini mes hen Alap onakore ol dawemna nulink.” ² Zep Petrus kim Yerusalemk zaheka, dekam zep zao de Yesussu taïbli'blan wenya anakan jakal nëblak, ³ “Em ba habe Yahudi srëm zi mo gol san song gweka hen golëtembane taka?”

⁴ Petrus dekam zep nonola kon hëndep dawem enkam anakan srip gulsuzimki, ⁵ “Ëe ëna Yope kon Alapsa gu sonebla'ak, dekam zep zë hwëna nwena ap lirisin nëblak. Deyol yawal

^o10:43 Yes 33:24, 53:5-6, Yer 31:34 P10:48 Kis 2:38

makare nakaë hlauk, ngli nakon srıng nıl sone'anzak, hēndep abon onak zep zausuzuk. ⁶ Kimë zë olk san karatda gu'uk, zao zebë hlauludak – kirekam-kirekam golsriwen otweranna, eik nik dena, bik dankam de il gwehal gwenkam dena, hen mawa maena. ⁷ Ki zebë ola salsek, 'Petrus, em luwen. Emki tameran, desa twenblanda.'

⁸ "Hwēna ēe ama ding guk, 'Ēe bējenē, Bian! Ēe homē mae golsriwen kire-kire kun nabarena twinbik.'

⁹ "Ki zep ngli nakore ola in asa etan ding gulbluka, 'Mensa Bian ngan tasibirki, desa bahem gubin, "Kun naban."'

¹⁰ Hēndep ama dan-ahan sok – kirekam de hlaul gwen naye. Ki zep etan bai nıl inehak.

¹¹ "Hēndep dekam zep Kaesarea kore lup gul sonen zi dan-aharena abon yaıng gwezak. ¹² Alap mo Enhona dekam zep asa gubluka, 'Bahem ang gwibiridan hap enlalana beya gwen.' Zini an zen hen enamkam teinikin'in, zen hen man asa ang nēblak, hen gola iwe man hen bitı gwek. ¹³ Dekam zep Yahudi srēm zini in asa gubiridaka, 'Alap mo dam taha nakore zini gola awe jowe zaka, ki zep asa gubluka,

"Emki Yope san dep zisi lup gul sonen – zi bosena Simonsa de kwang tan hap. Zēno aha bosena hen Petrus. ¹⁴ Zen zen sa ebe mae hap ola ayang gulzimdi – ena hen tıngare ere mo golak de wenyա kipyē. Desa kime laıblıbi'ik, zen dekam esa golēngaya gwera."'

¹⁵ Zen kirekam asa gubiridaka. Dekam kimē ol dawemkam de tonbiridankam kon gwesibirida hana'ak, Alap mo Enhona ki zep hēndep ing gwe hebirida zaka – men kirekam nonolak nēnaka hen ing gwe hebiridakake. ¹⁶ Dekam zebë enlala gwek – Bian Yesus men desa anakan gu-gubirida gwekaye,

'Yohanis zen hokam su tabirida gweka, hwēna Alap zēre mo Enhokam sa emsa su tabirida gwera.'^q

¹⁷ Zep Alap man dekam zēre mo Enhosa hlē ta sonezimki – men kirekam hen nēbe mae hap hlē ta sonezimkike, nen in kim nonol Bian Yesussu laıblıblakke. Zep ēe banakan de Alapsa anakan jalse gweblan hap, 'Zēbe mae hap bahem hlē ta sonezimdin!'

^q11:16 Kis 1:5

¹⁸ Kirekam kim sane da'ak, dekam zep jakal gweblanna in tap gwizimk. Dekam zep hwëna Alap mo bosena anakan teip nulsulbu'ak, "Hare eiwake! Sap Yahudi srëm zi, Em hen zëbe mae hap mese golzimki– dekam de ëhalen hap hen ëngaya gwen hap denaye."

Antiokiak de zini kim Yesussu daïbli'ak:

¹⁹ In kim Yesussu de taïbli'ak wënya Stepanussu de tan hyanak karek da gwibik, dekam zep heya-hya gwendak– ahakon langna Penisia san, ahakon lang tekna Siprus sun, hen ahakon ëna Antiokia san. Zen ol dawemsa kim hëndep nol haladak– hwëna Yahudi zi en hap.^r ²⁰ Hwëna ahakon hen Siprus hen Kirene kore zi. Zen kim Antiokiak yaïng gwëk, dekam zep Yahudi srëm zini hen Bian Yesus hup de ol dawemna insa donbirida'ak. ²¹ Dekam Alap mo sosonna zëbon mae lwa gwe'ak, zep zëno mae mo tawa tabin nikon zini beya tangankam zëre mae mo boton alap-alapsa hli nulidak– dekam de hwëna Bian Yesussu taïbli'ak hap.

²² Yesussu de taïbli'ak wënya kim Yerusalem kon kirekam ësak, dekam zep Barnabassa Antiokia san dep nër sonek.

²³ Zen kim zë hataka, anakan zep hlaluda zaka, "Eiwa, Alap mo kwasang-kwasangna zëbon mae onak dawemkam lwa'an." Dekam man tangan isrip-sri gwibiridaka, zep hen ol zëm-zëmni anakan golzimki, "Em tïngare enho naban Bian Yesus onak tatem ëzauk gwen." ²⁴ Barnabas zen zini dawem tanganna. Alap mo Enhona mes desa sërkam bi gweblaka, hen zen Bian Yesussu mes tangan taïbli'ak. In zep, zen kim tïti ta gwibirki, beyakam etan Yesussu daïbli'ak gweblak.

²⁵ Dekon ki zep etan Tarsus sun song gwëka– Saulussu de zë tëblan hap. ²⁶ Zao kim gaïng ëka, dekam zep Antiokia san dep kwang tahal zaka. Zëwe aha-ere tahunkam zep Alap mo olkam de tawa la gwibin hip olëtagal gwenda gwëka. Dekam zep Kristussu de taïbli'ak sërkam ëbeya gwëk. Hëndep dekam zep Antiokiak de taïbli'ak srëm wënya taïbli'ak wënya insa "Kristen zi" kim bosa dabik. Menkam hom kirekam nenbirida gwëk.

²⁷ Zao kim lwa se'ak, dekam zep Alap mo Enho nakore ol ayang gul gwen hap de zini Yerusalem kon Antiokiak yaïng

^r 11:19 Kis 8:1-4

gwezak. ²⁸ Ahana bosena Agabus Bak. Zëbon dekam zep Alap mo Enhona ngein sin dep de ola ing gul soneblaka. Dekam zep luweka, desa zep anakan ayang gulzimki, “Tingare Roma mo irik ginnik sa usak yawala hatal.” Hëndep kirekam zep ki lwak–in kim Klaudius Bak Romasa irik gilkïye. ²⁹ Hwëna Antiokiak de Kristen zini in kim kirekam nasalblak, dekam zep ola aha-en nuk– Yerusalem mo langnak de Kristen bose zikhip de te-alasa tagal ta gwizimdin hipye. Anakan aha-en nuk, “Men nara te-alasa beyakam gulin gwenna, zen beyakam ing ul gwek. Betekkam de gulin gwenna, zen betekkam ing ul gwek.” ³⁰ Hëndep kim sowe heka, dekam zep Barnabas ne Saulus nebon onak neir sonezimk. Zen zep hwëna Yerusalem mo langnak de Kristen zi mo nol-nol hap eirzimki.

**Herodes kim dawemkam Kristen
zini karek ta gwibirkike:**

12 Zao kim lwa se'ak, dekam zep teipsin zini Herodes zëre mo jana nabare zini Kristen zisi de tahyon hap gubiridaka– zao de karek tabin hip. ² Zao zep hen Yohanis mo ayana Yakobus mo nolsa de nëbokkam blaonsublun hap gubiridaka. ³ Zen kim anakan hlauludaka, “Yahudi zini man tangan ësam gwesil– desa de tankamye,” dekam zep etan Petrussu de balk tan hap gubiridaka. Zen yakla yawala Paska golek denak balk dak. ⁴ Bwinak zep tak daink. Hen Herodes man jana nabare zini enam-blas enkam zen de kara ta gwen hap gubiridaka. Sap zen man kalang gwebla'anka, “Paska hyanak asa zi tra mo nwenak taken-taken gweblal.”

⁵ Hwëna Petrus in kim bwinak gwë'anka, hwëna Kristen zini dekam zep enlala zon tasiblin naban Alapsa zëbe hap abe da gwe'ak.

**Petrussu kim bwi nakon Alap mo dam
taha nakore zini zerwet sokake:**

⁶ Yaklana in dekam de taken-taken gweblan hap Herodes dwam gwebla'anka, zëno kam Petrus man jana zi dare mo ngirinnik nisi ta'anka– besi dokotkam de da tablandan nik. Eihya topna aha jana nabare zinik bu nulsuk, aha topna aha jana nabare zinik. Lilikinni ahakore nik kara noso'ak. ⁷ Mumuk ennak zep bwina iwe Alap mo dam taha nakore zini jowe zaka, hen ngatanna dekam zep zë zilsik. Ki zep Petrussu li tan hap

zaba nakon towanbla ine zaka. Ki zep zë gubluka, “Nabakam luwe!” Dekam zep hëndep Petrus mo taha nakon besikam de dokotna in som nëbla hanak. ⁸ Etan ki zep gubluka, “Bajuna dekam ala so, hen sepatuna.” Ki zep ala soka. Ki zep etan gubluka, “Tahan bajuna dekam hen ala so. Dekam asa ang gwebla.”

⁹ Ki zep kon zerwet soka. Petrus hwëna man tim gulku, “Eisirsie ki tanan. Eiwakam homë wet sonan.” ¹⁰ Nonol lilikîn kara son wenyä kim ulmun nuraka, etan zao de wenyä ulmun nuraka, ki zep besikam de aumwa lilikîn yawalak aptaka. Hwëna zen zën totoresa kitak kles neisik. Desan zep wet osoka. Bwina in kon kim engka en langa eisiki, zao zep Alap mo dam taha nakore zini in aya gweka.

¹¹ Petrus dekam zep tame gulku, “Hare ëe eiwakam am-am wet sonan. Hare Bian eiwa am zëre mo dam taha nakore zisi zer sonera– asa de Herodes mo jana ngi ben-ben nakon hen Yahudi zi mo jala kon zeser sonen hapye.”

¹² Kirekam kim tame gulku, ki zep Yohanis mo anena Maria mo gol san dep song gweka. Yohanis in zëno aha bosena Markus. Zao zini mes beyakam Alapsa dekon abe tan hap ëtagal gwek.

¹³ È nakore lilikînsi zep ga'ga so'an zaka. Zëwe de babu gwe-gwen wenyä bosena Rode, zen zep te sozak. ¹⁴ Hwëna zao kim Petrus mo ola tame gulzuk, dekam zep isrip-sri hap lilikîn talusun srëmkam lwahak– dekam de gubiridan hap, “Petrus lilikinnik zau'un ora!”

¹⁵ Hwëna man ding nulbik, “Em san ema mamak gwe'ara?” Hwëna ol drakkam kim gubirida gwe'ak, dekam zep ding nulbik, “In desa de kara ta gwen hap de Alap mo dam taha nakore zisi mes yap.”

¹⁶ Hwëna Petrus nama ki ga'ga so tineka. Hëndep kim talusublunkam hla dak, zao zep sërkam dengguanbla'ak. ¹⁷ Petrus dekam zep tahakam anakare hap akabiridaka, “Em balk tasin.” Ki zep zë aïsıl gwibirida'anka– men kirekam Bian zerwet sokake. Ki zep hen gubiridaka, “Ola an Yakobussu enblak, hen nëre mae mo Kristen aya-wal oso-walya enbiridak.” Zëna ki zep kon aha ë san dep song gweka.^s

^s 12:17 Petrus in desa Yakobussu gubluka, zen Yesus mo ososa, in zen hen suratna Kristen zi hip ale gulzimbike. Zen hen dekam Kristen zisi Yerusalemk nol gwibiridaka. Herodes insa taka, zen Yesus hon de ang gwe-gwen zini Yakobussu– Yohanis mo ayasa.

18 Kaknak zep Petrus hup de jal hap bwinak de jana nabare zini in zënaka nol kin'i'ak. 19 Herodes dekam zep aha jana nabare zini gubiridaka, “Dawem enkam lëblak.” Hwëna hom hla dak. Dekam zep jana nabare zini in zen kara da'ak, desa taken-taken gwibiridaka, “Zen banakan de wet son hap? An ene ëser soner.” Dekam zep aha jana nabare zisi gubiridaka–Petruusu de kara tan wenya insa de tameran hap.

Herodes kim tïlkike:

Herodes zëna ki zep Yerusalem mo lang nakon Kaesarea san dep song gweka–zao de hwëna gwë inendan hap.

20 Dekam ëna Tirusk de zi niban hen Sidonk de zi niban Herodes man golëg'il-g'il gwe-gwe'anaka. Dekam zep zini in Herodes han dikim etan zersësek gwen hap ola aha-en nuk. Sap zëbe mae hap de tembanena Herodes mo irik gin lang nakon wet so gwizimki. Zen dekam hen Kaesarea san sek gwëk, zëwe zep Herodes mo taha trï soblan zini Blastus Bak hap te-alasa nërblak. Zen zep gubiridaka, “Ëe asa emsa mas gwibiridal.” Dekam zep zë Herodes han dikim etan zergolek de gwen hap ëabe gwëk.

21 Yakлана dekam de zergolek de gwen hap denak kim hatak, Herodes dekam zep teipsin zi hip de bajusa ala soka, hen teipsin zi hip de komal tumnak nikinki. Dekon zep zi trana insa aïs'il gwibiridaka. 22 Dekam zep Herodes mo bosesa de teip gulsublun hap ëtaken gwe'ak, “An zi mo olsa home ësane gwe'an! An aha alap mo ol!” 23 Hwëna mumuk ennak zep zë Herodessa Alap mo dam taha nakore zi ta zaka, sap zen hom Alapsa blikip gwesiblika. Diki anakan maka sane tabinkim gubiridaka, “Ëe an ahana alapsa hom.” In zep ungala nakon auhuna dwenblak, zep hëndep tïlki.^t

24 Alap onakore ëngaya gwen hap de ol dawemna dekam zep esek nul kin'i song gwe'ak.

25 Barnabas ne Saulus ne kim Antiokia kore te-ala zer sonenna insa Yerusalemk eirzimki, zëna ki zep etan ola halka. Yohanis, zëno aha bosen Markus, dekon zep ang gwizimki.

^t12:23 Dan 5:20

**Alap mo Enhona kim Barnabas ne
Saulus neka dam sosukuke:**

13 Antiokiak de Kristen zinik, zao hen ki– men zen Alap mo Enho nakore sasonkam hamal hap de olsa ayang nul gwizimkye. Zen hen Alap mo olkam tawa da gwibik. Zëno mae mo bosem-sena,

Saulus, Barnabas,

Simeon– in desa asyaskam bose dak “Zi Kakak”kam,

hen Kirene walya Lukius,

hen Menahem. Menahem in, zen teipsin zini Herodes han beteknak asyas bose zem.

² Zen kim apdenak tembane lwan naban Bian mo bosena teip nulsulbu'ak, Alap mo Enhona zao zep gubiridaka, “Barnabas ne Saulus neka em dam sosun– ano syalsa dekakim ol halada gweka.” ³ Etan kim tینگare Kristen zini in tembane lwan naban Alapsa nen sone gweblak, dekam zep tahana dehazim anak. Ki zep hwëna deisya sonek.

Siprusk kim aptakake:

⁴ Sap zen Alap mo Enho teisya soneka, ki zep Seleukia san in neka, dekon zep bulkum lang tekna Siprus sun dep ablan kinika. ⁵ Siprus mo ëna Salamisk kim aptaka, zëwe dekam zep Yahudi mo but srëm gol-gol san ëngaya gwen hap de Alap onakore ol dawemkam lonbirida gwe'anka. Yohanis zëno aha bosena Markus zen man Antiokia kon ang gwizimki– zëno nik mo tahasa de trı so gwizimdin hip.

⁶⁻⁸ Zen man hëndep tینگare lang tekna insa ëramjanbir song gweka, hëndep Pafosk ërhataka. Zao zep Yahudi walya Bar-Yesussu nërtowek. Yunani olkam zëno aha bosena Elimas. Zen meiyer golzauk gwenna, hen zini man anakan yasik ta gwibirki, “Ëe an Alap mo olsaë ayang gul gwizimnin.” ⁷ Zini in hen lang tekna iwe de gubernor hon de syal gwe-gwenna. Gubernora in enlala blala. Zëno bosena Sergius-Paulus. Zen ki zep Barnabas ne Saulus neka gu sonezimki– zen de Alap mo olsa lonblan hap. ⁸ Hwëna Elimas Bak zep tru-tru gulzim'inka, hen man gubernorsa alp gwebla'anka– zen de Alap mo olsa taıblıbin srëm hap. Zep anakan gubluka, “Bahem salzimdin.” ⁹ Hwëna Saulus, insa hen nen gweblak “Paulus”kum, desa dekam zep Alap mo Enhona bi gweblaka. Dekam zep Elimassa

karatda ta'anaka, ki zep hēndep anakan jalse gweblaka, ¹⁰ “Em an dowal mo kīgī mo walas, hen tīngare enlala dawem mo jal zi! Em san molye golzausuku?– Bian osan dep de orasa de aning ta gwizimdin hip de syala in saye. Eno enhonak enlala dawemna hom, hwēna boton ta gwibin en hap dena hen yasik ta gwibin en hap dena. ¹¹ Angkam man Bian emsa karek ta'ara– em dikim nwe nik dimīn gwen hap. Hēndep em molye yakla ngatanna hla taka. Hwēna esa etan kara gwerā.”

Hēndep dekam zep Elimas eisbi'inka– but kakak makare naka zēno nwe san de ati gwe zannak. Dekon zep bute halka, hen zisi zen de irīk ta han hap takenbiridaka. ¹² Gubernur kim kirekam Elimassa hla taka, dekam zep Yesus hup de tawa tabinni insa sērkam tenggwanbirki, hēndep dekam zep Yesussu taīblihlaka.

Paulus kim Pisidia mo langnak tawa tabirkike:

¹³ Paulus kim lang tekna Siprus mo ēna in kon bulkum zisong gweka, ki zep Pamfilia mo langnak yaīng gwek– ēna Pergak. Zao zep Yohanis, aha bosena Markus, hli so guk halka. Zen Yerusalem san dep etan heya gweka. ¹⁴ Perga kon tanakam zep song ēka– Pisidia mo langnak de aha Antiokia san dep. Zao Hari Sabatkam Yahudi mo but srēm golak hen lilki. ¹⁵ Musa mo titi tabin ola hen Alap mo ol ayang gul gwen zi mo ola kim baca nulsuk, ki zep zēwe de but srēm golak de mam-mam wenya zini nenblak, “Emki sap zi darena insa anakan takensizimdin, ‘Eno nik mo ol zīm-zīm enlala gwibinni wēhē?– desa de lonbiridan haye.’”

¹⁶ Dekam zep Paulus luweka, ki zep tahakam anakare hap akabiridaka, “Angkam ama emsa tonbirida'an,” ki zep gubiridaka, “Israel kore zi, hen Yahudi srēm zi men zene Alapsa betek ē gweblananke, asa sane lak! ¹⁷ Israel Bak mo zi ausu mo Alapna, Zen nēno mae mo auyan-azasa hlil inki hen dawemsa gol gwizimki– in kim Mesirk lowehe gwekye. Hēndep zen man tangan ēbeya gwek hen ēsonon gwek. Ki zep hwēna dekon zēre mo sosen yawalkam golēwet so gweka. ¹⁸ Dekam kim sasa langnak lowehe gwek, zen dekam kareksa etan nulin hana song gwe-gwek. Bian dekam oto gulsun hup man sap akabirida gweka.^u ¹⁹ Dekam zep Kanaan mo tujukam

^u13:18 Bil 14:34, Ul 1:31

de zi ausuna timbwas tabirki– men zen ë beyam-byana iwe lowehen dakke. Langna insa dekam zep hwëna nëno mae mo auyan-aza hap golzimki– zen de hëndep denaban bi gwibin hip.^v ²⁰ An tïngan kirekam de syal gwibinni, holona 450 tahunkam.

“Alap ki zep hwëna Israelsa de golëzauk gwen hap de zini aha-en aha-enkam kap gul gwizimki, hëndep zauk– zëre mo ol ayang gul gwen hap de zini Samuel Bak onak.^w ²¹ Dekam zep Samuelsa abe dak, ‘Abe mae hap em teipsin zisi dam tasizimdin– men kirekam hen aha langnak dena lowehe gwenanke.’ Alap dekam zep Kis mo tanena Saulsa dam tasizimki– Benyamin mo auyan-aza nakore naka. Zen holona empat-pulu tahun enkam teipsinkim irik gïlki.^x ²² Desa kim ati gwen taka, dekam zep hwëna Daudsa drëne seka– zen de hwëna zëno weinak teipsinkim nikirin hip. Zen man Daudsa gubluka, ‘Ëe mesë Isai mo tanena Daud onak are mo enho makare naka hla tablal. Zen sa are mo dwam gwibin sin tïngan syal gwibiri.’^y

²³ “Hwëna angkam Alap mes Daud mo auyan-aza nakore naka Israelsa de ngaya tabin hip de Teipsinni zerzimdi– men kirekam Zëna gu-guk gwekake. Bosena Yesus. ²⁴ Yesus de hatan srëmnak, Yohanis Bak man tïngare Israelsa gubirida gweka, ‘Emki su tabin sin ang ta gwen– dekam de enaka Alap hap anakan golëtrë gweblan hapye, “Ëe ama ëhale’an.”’ ²⁵ Yohanis kim zëre mo syalsa de hli yun hup golek de gwe'anaka, zen man aumwa hap gubiridaka, ‘Eno mae mo Asa de dam tasinkim, Ëe an ba habë awe syal gwe'an? Ëe an mensa ës gwebla'an, Zen hom. Zen hwëna man asa zertro'an zala. Ëe dawem naka hom– Zëbon de babu gwen hapye, hen zëno tanasa de ngan sosublun maena ëe hen bëjenë.’^z

²⁶ “Aya-wal oso-wal, Abraham mo auyan-aza nakore wenya, hen aha zi ausu nakore Alapsa de betek gwe-gweblan wenya, ëngaya gwen hap de ol dawemna an, zen kitak nëbe mae hap Alap gol sonezimki– an desaë emsa tonbirida'anye. ²⁷ Hwëna Yerusalemk de zini, zëre mae mo teipsin-teipsin niban hom anakan tame dak, ‘An Zen– nësa de ngaya tabin hip de Zi niye.’ Zen Alap mo hamal hap de ol ayang gul gwen zi mo ola hom

^v13:19 Ul 7:1, Yos 14:1 ^w13:20 Hak 2:16, 1Sam 3:20

^x13:21 1Sam 8:5, 10:17-21

^y13:22 1Sam 13:14, 16:12, Mzm 89:3-4, 89:19-37 ^z13:25 Yoh 1:20, 27

tame nuk– mensa Hari Sabatnak zëna baca nul tine gwenanye. Hwëna zao dikim zaun hup ki tan hap nenblak. ²⁸ Men kirekam ahana zëbe hap dena ale gulku,

‘Zen hom sap karekna hla nulblik– dekam de tan hap denaye.’^a

Hwëna Pilatussu tan hap abe da gwe'ak. ²⁹ Tingan kim hamal hap de ola insa tame gun srëmkam syal neisibik, ki zep te-lidak son nakon hîl dî lahek, dekam zep zi tok drënen hap de kaso hulak nënnek. ³⁰ Hwëna Alap ki zep zë tîn nîkon etan ngaya taka. ³¹ Dekam Desa de zertowe gwenna yaklana man beya gwek– zini men depan mae Galilea kon tîn srëmnak Yerusalem san dep golësek gwe zakake. Zen angkam zen nère korena Yahudi mo langnak zëbe hap de ol dawemna nol halada gwe'an.^b

³² “Zep ol dawemna mensa Alap nëno mae mo auyan-azana gu-gubirida gwekake, ëe an desaë angkam emsa tonbirida'an. ³³ Desa mes ki Alap syal gwibirki– Tane zem Yesussu de tîn nîkon nëbe mae hap ngaya tazimdinkimye. Sap Mazmur dan-dannak Daud Bak man Alap mo ola Yesus hup dena anakan hamal hap ale gulku,

‘Em in ano Tane,

Ëe mesë namen damnak Aenaka anakan kira tanan,

“Ëe an eno Bian.”’^c

³⁴ Zen mes ki hen zëre mo Tanena in hap dena hamal hap gubluka– tîn nîkon de ngaya tan hap dena, hen drë nwanunnak de batren srëm hap denaye, men kirekam zëre mo olak lwakke,

‘Ëe men kirekamë Daud Baksa hamal hap gu-gubluk– ebe hap de dawemsa golblan hap dena, Ëe asa ki hëndep ebe hap golblal.’^d

³⁵ Zep a kirekam mo Daud Buku Mazmuruk Alapsa gublukaye,

‘Em molye ere mo lalak Zini insa da tasiki– drë nwanunnak de batren hapye.’^e

³⁶ “Drë nwanunnak de batren srëm hap de ola in, zen Daud zëre hap hom. Sap zen kim Alap mo dwam gwibinni nëno mae mo auyan-aza hap sul sonezimki, zen dekam zep tilki. Hen zëre mo iyena men zao kang nulne gwek, zëno tokna hen zao nënnek. Zao zep batreka. ³⁷ Hwëna batren srëm hap de Zini, Zen diki Auyan-tane zem Yesus– mensa Alap tîn nîkon

^a 13:28 Yes 53, Luk 23:4, 23:14-15 ^b 13:31 Kis 1:3

^c 13:33 Mzm 2:7 ^d 13:34 Yes 55:3 ^e 13:35 Mzm 16:10

ngaya takake! ³⁸⁻³⁹ Zen in zep, aya-wal oso-wal, ëe ama emsa gubirida'an: Yesus Zen Zen– nëno mae mo kareksa de tap gulsuzimdin hip de Zi niye. Sap Musa mo titi tabin ol en san de ang ta gwenkam, dekam bëjen nen karek-karek nakon ëhil gwe hanan. Diki Yesussu de anakan taibliblankam, 'Zen eiwa Zen tangan– nësa de ngaya tabin hip de Zi niye,' zen diki dekam esa karek-karek nakon ëhil gwe hanal. Hen Alap mo nwenak zen dekam esa ëdakastil. ⁴⁰ Zen in zep, emki enaka dawemkam kara ta gwibin. Ebon mae mana jowenank– men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen hap de zini Yahudi zini hamal hap anakan nen gubirida gwekke,

41 'Em in zen Alap mo hamal hap de ol gu-guk gwenna anakan swrei kul gwenan, "Molya ki lwak," hwëna hlaunkum ausa esa ëhlol, hëndep esa ëjek-jak gwer. Emsa sap sa hamal hap tawa da gwibir, hwëna bëjen em taiblibin– men desaë sap eno mae mo ngirinnik angkam syal gwibi'inye.'" ^f

42 Paulus ne Barnabas ne kim but srëm gola insa hli ku'inka, ki zep nenzimk, "Ngein sin de Hari Sabatnak, etan kire hap denaka asa lonbirida." ⁴³ Kim kon sekwak gwek, dekam zep Yahudi zini, hen Alapsa de betek gweblan wenya men zen Yahudi hon bitı gwek, beya nik zep lun kon nitrok. Zao zep etan desa anakan titi labirki, "Em mese Kristussu de taibliblan nakon Alap mo kwasang gwibiridannak bitı gwer. Zep zen zao en emki tatem ëzaun."

44 Zao de Hari Sabatnak, dekam ëna iwe de zini tıngan tangan de tagal gwen hap ëalp gwesik– Alap hap de ola insa dikim ësane gwen hap. ⁴⁵ Hwëna Yesussu de taibliblan srëm Yahudi zini kim hla nulidak, "O desa beya tangankam tagal neizim'in," dekam zep husus neizim'ik. Hen dekam zep Paulus mo tawa tabinni insa lamang nu'ik.

46 Hwëna Paulus ne Barnabas ne dekam zep udobe naban ding ulzimki, "Alap onakore ol dawemna an, zen diki nonol emsa de tawa tabin hip dakasti'in. Hwëna em ansa baes eibi'in, em dekam hen hëndep de gwën hap denakae baes eibi'in. Eë in zebë Yahudi srëm zi sin dep emsa hli yuluda'an! § ⁴⁷ Sap Alap

^f13:41 Hab 1:5 §13:46 Kis 18:6, 28:28

mes syala ansa abe mae hap wei yul sonezimki. Zep zère mo olak anakan lwak,

‘Èe mesë ebe mae hap Yahudi srëm zisi dikim
ngatan tabin hip de syala golzimk,
hen èngaya gwen hap de olsa dikim okama topse
gwen san golzim halada gwen hap denaye.’^h

⁴⁸ Yahudi srëm zini kim kirekam èsak, zen dekam zep isrip-sri naban Alap mo ola insa dokwak nuk, hèndep dekam zep tìngan men desa Alap dam tasibirki, zen hèndep de ègwè gwen hap denaka gul irin hip, zen dekam zep hèndep daìblìblak.

⁴⁹ Hèndep dekam zep Alap hap de ol dawemna insa tìngare langna in san nolteisik. ⁵⁰ Hwèna Yahudi zini in zen husus neizim'ik, zen dekam zep Yahudi srëm bose nabare zi sin dep sek gwek– hen bose nabare we walya in zen but srëm gola iwe bitì gwe-gwekke, zèbon mae osan dep. Dekam zep zèno mae mo enlalana ben dyasizim'ik– dekam de zen karek son hap. Langna in kon dekam zep hèndep nialsa sonek. ⁵¹ Zen dekam zep zèno mae mo nwenak tana sonna taik-tik oso guk halka. Ki zep èna Ikonium sun dep song èka. ⁱ ⁵² Hwèna Antiokiak de Yesussu taìblìblan wenya mensa hli kulidaka, zen nama Alap mo Enho nakore isrip-sri naban lowehe gwek.

Ikoniumk kim aptakake:

14 Ikoniumk hen kirekam lwak. Paulus ne Barnabas ne etan Yahudi mo but srëm gol san song èka. Zèwe zèno nik mo tawa tabinni man tangan sosen gwek, dekam zep tangan beyakam Yesussu daìblìblak– sap Yahudi zi, hen sap Yahudi srëm zi. ² Hwèna ahakore Yahudi zini– men zen Yesussu de taìblìblan hap baes tak, zen dekam zep Yahudi srëm zi mo enlalana ben dyasizimk– dekam de zen Yesussu de taìblìblan wenya insa u sal-sal gwibiridan hap. ³ Hwèna Paulus ne Barnabas ne holokam zè èka, hen udobe naban Bian mo nèsa de kwasang gwibiridan hap de ola lonbirida gweka. Zen Bian en hon yaing è kinì gweka, zep Bian man zèbe nikip owas-owassa dikim syal ei gwibin hip dena gol gwizimki– zèno nik mo ola insa dikim sosen gul gwizimdin hip. ⁴ Zèwe de zini dekam zep èhliwèk. Ahakon Yahudi zi nik ang tak. Ahakon Paulus nebon ang tak. ⁵ Dekam zep sap Yahudi zini hen Yahudi srëm zini zère

^h13:47 Yes 42:6, 49:6 ⁱ13:51 Mat 10:14, Luk 9:5, Kis 18:6

mae mo ëna iwe de nol-nola ban ola niaha-en guk– dekam de Paulus neka karek son hap, hen zao de kasokam i tizimdin hip. 6 Hwëna kim tame ulki, dekam zep Ikonium kon heyä ëka– Likonia mo lang san dep. Zao zep hwëna ëna Listra hen Derbe mo langnak 7 ëngaya gwen hap de ol dawemna inkam tawa labirida gweka.

Listrak hen Derbek kim ë gwekake:

8 Listrak zi lekna ki. An zem lek naka ki hëndep jaha gwek. 9 Zen kim Paulus mo tawa tabinnik ang gweka, Paulus ki zep karatda taka, dekam zep tame taka, “Zini an angkam man Yesussu taïblïbla'ara. Zen sa zëno bosekam dawem gwera.” 10 Ki zep ol mamkam takenblaka, “Emki zaun!” Dekam zep hëndep hetyak gwesik kininkam luwesik ane kinika, hëndep tã nasen'anka.

11 Zi trana in kim hla dak, ki zep zëre mae mo olkam ëtaken gwe'ak, “An aha alap dare zi nwe-masekam nëbon mae onak ati ë ine zaka!” 12 Dekam zep zëre mae mo yang tasin alap mo bosekam bose nosok. Barnabassa “Zeus”kum bose dak. Paulussu “Hermes”kam bose dak, sap zëno mae mo alap-alap hap de ëpba olak Hermes zen aha alap-alap mo olsa zi hip ayang gul gwizimki. 13 Zëno mae mo yang tasin alapna Zeus, zëbe hap de gola ki– ë alpnak iwe. Gola iwe de syal gwe-gwen zini ki zep sapi zirya teisyahal zaka– dekam de zi tra mo nwenak Barnabas ne Paulus nikip hlik sozimdin hip. Nolak de ala sozimdin hip de desan-san weir sosunnu hen man teisyahal zaka– zëno nik mo nolak de ala so sonezimdin hip. Sap zen man tim nosok, “An ano mae mo yang sosun alap eiwakam ati ë ine zaka.”

14 Hwëna anakan kim tame ulki, “An hare kirekam am asa neizim'in!”– dekam zep zëre nik mo tahan bajusa kalk-kalk oson daka, anakan dikim goltreizimdin hip, “Ëë ama eno mae mo syala insa husus eibi'in.” Ki zep zi trana in mo ngirin sin hlu kë zaka, dekam zep ol mamkam laken zaka, 15 “Em ba habe kirekam asa eizim'in? Ëë an hen zi tangan sake– in ki hen em. Ëë an ebon mae onak ëngaya gwen hap de ol dawemsa de tawa labin hibë aptazak– em dikim boton alapsa de betek gwibirida gwensa baes tan hap, eiwa de Alap ensa dikim hwëna betek gwe-gweblan hap, men Zen ngli naban, kama naban yang sosukuke, hina, hen tïngare ensasa gwen kire-kirena men zen zëwe lowehe gwenanke. 16 Menkam Alap nwe enkam emsa anakan kara ta

gwibirki, ‘Dikire zère mae mo boton alap-alapsa betek neibirida gwek.’¹⁷ Hwëna Zen hen dekam ki dawemna ebe mae hap gol gwizimki– em dikim sap anakan tame tan hap, ‘O hare eiwa de Alapna kike.’ Zen zep ona il tî gwenda– eno mae mo obwaga dikim dawemkam hatan hap. Hen tembanena sowe henkam ep gol gwizimnira– em dikim isrip-sri naban lowehe gwen hap.”¹⁸ Kirekam sap lonbiridaka, hwëna dekam tangan man alp neizim'ik– sapi darena insa de hlik sozimdin hipye.

¹⁹ Hwëna Yahudi zini kim Antiokia hen Ikonium kon Listrak iwe yaing gwezak, dekam zep zi trana in mo enlalana wet dyasizimzik. Paulussu dekam zep kasokam niri'blak. Èna in kon ki zep il dihak. Man kil dik, “Mes tilida.”²⁰ Hwëna zao de Yesussu taibliblan wenyu kim tagam neisiblik, dekam zep luweka, dekam zep etan nerti'lik. Ka'ankam zep hwëna Derbe san dep etan Barnabas han song ëka.

Nonola kim etan Antiokia san dep ola halkake:

²¹ Derbek zep hwëna ëngaya gwen hap de ol dawemkam lonbirida gweka. Zëwe beya nik zep Yesussu daibliblak. Dekon ki zep etan amjanbiridaka– ë-ëna men desan zëna song ë zakake, Litra, Ikonium, hen Pisidiak de Antiokia san. ²² Zen dekam ëKristen gwen wenyu insa etan titi labir song gweka– dekam de Yesussu de taibliblan ennak tatem ëzauk gwen hap. Anakan tawa labir song gweka, “Men zen kareksa de goltowe gwennak tatem ëzauk gwe'ak, zen zen sa Alap mo irik ginnik bitu gwer.”²³ Zao hen man enbirida song gweka, “Tembanesa esa elwa gwer, dekam eka eno mae mo nol-nolaka dam tasik gwibik.” Kim dam dasik gwibik, dekam zep Paulus ne Barnabas ne taha tehabirida inen naban Biansa anakan en sone gweblaka “Bian, zini an man Ebon ëyaing gwe kini'an. Èe ere mo tahananë hli kulida'an.”²⁴ Pisidia mo langna kim lamanka, dekam zep Pamfilia mo langnak aptaka. ²⁵ Pergak kim ol dawemna inkam tawa lasibirki, ki zep hwëna Atalia san dep song ëka.

²⁶ Zen mes zère nik mo syala su kul soneka, zep Atalia kon bulkum Siria mo langnak de Antiokia san dep song ëka– men zëwe nonol zère nihip anakare ola ban tahana dehazim anekke, “Bian, dikire ere mo kwasang-kwasangna zëbon nebon lwa gwek.”^j²⁷ Antiokiak kim aptaka, ki zep zëwe de ëKristen gwen

zini tagal ulsuku, zao zep lonbiridaka– tingan mensa Alap syal gwe-gwibir-zimki, Alap men kirekam orana Yahudi srëm zi hip dam tasik gwizimkike, zen dikim hen Yesussu taibliblan hap. ²⁸ Zao holokam zep zëwe de Kristen zi niban olëlowehe gweka.

Yerusalemk kim ëgolek de gwekke:

15 Ki zep zini Yahudi mo lang nakon Antiokiak yaing gwezak, zao zep hwëna ëKristen gwen wenyä inä anakan tawa dabi'inzak, “Em de to mipsa blom tasibin srëmkam– men kirekam Yahudi zini Musa mo ol san ang ta gwenan, em molye ëngaya gwëk.” ² Paulus ne Barnabas ne kim kirekam asalbiridaka, dekam zep zë mamkam olëol tetek gweka. Dekam zep zëwe de Kristen zini Barnabas ne Paulus neka, hëndep zëwe de ahakore Kristen zi niban dam dasibik– zen de Yerusalemk Yesus mo dua-blaskam de dam tasibin wenyä ban hen Kristen zi mo nol-nola ban anakan klis gun hup, “Ëë Yahudi srëm wenyä wëhë to mipna blom lasibi'ik? San ha babë?”

³ Dekam zep Antiokia kon lup nul sonek, hen in kim Penisia hen Samaria mo lang san olëtaman gweka, zen man Kristen zisi anakan lonbirida song gweka, “Yahudi srëm zini hen mes beyakam ëhalek.” Ola in man tangan isrip-sri neibik. ⁴ Kim Yerusalemk olëyaing gweka, zao de Kristen zini, hen dua-blaskam de dam tasibin wenyä in, hen zëwe de Kristen zi mo nol-nola, dawem enkam zep dokwa-kwak nuk. Zao zep lonbiridaka– tingan mensa zëbe nihip Alap syal gwe-gwibir-zimkiye.

⁵ Farisikam de gubirida gwen wenyä men zen ahakon Yesussu daibliblak ki zep luk tak, ki zep ëguk, “Yahudi srëm zini, zen diki hen Musa mo ol san de ang gwenkam zen to mipsa blom tasibin. Kire srëmkam bëjen ëngaya gwen.”

⁶ Dekam zep dua-blaskam de wenyä in hen Kristen zi mo nol-nola ban ëgolek de gwëk– dekam de aïsıl gwibin hip. ⁷ Ola kim zë beya nul song gwe'ak, Petrus ki zep luweka, ki zep gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, ena tawana: Alap nonol ebon mae onakon asa dam tasiki– dekam de nonol Yahudi srëm zisi Kornelius Bak mo golak halen tabin hipye. Zen dekam zep Yahudi srëm zini nonol Yesus hup de ol dawemna ëtawa gwëk, hëndep ano ol toran nakon zep Yesussu daibliblak.” ⁸ Dekam zep anakan dam gwesik, ‘Alap man zini ansa dokwa-kwak

^k15:7 Kis 10

guluda.' Sap dekam man zëre mo Enhona hlë ta sonezimki– in kirekam hen nonol nëbe mae hap hlë ta sonezimkike. Sap Zen Zen zi mo enhona tame ta gwizimnira. ⁹ Zep Zen ahakore zi ausu ensa hom nwekam golëake gwenda. Yahudi srëm zini in, zen sap to mip blom tasibin srëmna. Hwëna zen kim Yesussu daïbli'blak, Alap dekam zep zëno mae mo enhona ngan tasibir-zimki– men kirekam hen nëre mae mo ngan tasibir-kike. ¹⁰ Zep em ba habe angkam ëalp gwe'an?– Musa mo titi tabin olsa de nihin dohon-hon makan zëno mae mo holenak wei yul sonezimdin hipye. Nëna hen nëno mae mo auyan-azana man tangan nihin dohon-honna insa de wë-wek tan hap sap ëakasik gwek. Hwëna banakan dep? ¹¹ Zep bap nen kirekam gweibirida gwen! Sap Yahudi zini nen Kristus mo kwasang-kwasang en nakone ëngaya gwe'an. Yahudi srëm zini hen kirekam.”^l

¹² Dekam zep ëbalk tasik. Ki zep hwëna Barnabas ne Paulus ne lonbiridaka– Alap men kirekam owas-owasna zëno nik mo taha san Yahudi srëm zi hip syal gwe-gwibir-zimkike.

¹³ Kim lonsuku, ki zep hwëna Yesus mo osona Yakobus gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, emki asa sane tan. ¹⁴ Petrus Bak mes nësa aïsıl gwibiridala– Alap kim nonol tangan kwasangna Yahudi srëm zi hip goltreizimki, men dekam Alap nonol tanganna desa zëre hon dep lup gul inkiye. ¹⁵ Yahudi srëm zi de nëbon mae bitı gwenna, zen man tangan dakasti'in– men kirekam Alap mo ol ayang gul gwen zini ale nukke,

¹⁶ ‘Ëe asa lamkam etan Yahudi zisi amjanbirzin hap lwa halzal– ë yala men zao Daud orep irik gilkike.

Men kirekam zini gol swranak etan gola dauk gwenan, zen kirekam asa zi ausuna insa etan oto tasibirzir. Zen dekam sa etan ano irik ginnik lowehe gwer.

¹⁷ Ëe kirekam asa syal gwibir– tıngare zi ausu dekakim hen Asa de dam tasın hip dëblak.

Dekam sap Yahudi srëm zi, Ëe asa desa hen hlilin– Aena men desa en dam tasibikye.

Ëe an Bian Zënë ki kirekam gu'un,

¹⁸ hen orep mesë ki kirekam gu-guk gwek.’”^m

¹⁹ Yakobus ki zep gubiridaka, “Ano tame gun nukon, nen bap nen zëbe mae hap orana gwa-gwa ta gwizimdin– to mip

^l15:11 Gal 2:16 ^m15:18 Amos 9:11-12, Yes 45:21

blom tasibin srëm wenya in zen angkam Alapsa tame da'anye.
 20 Hwëna surat ensa nen ale gul sonezimdin– anakan dikim titi tabin hip:

Yang tabin dowal hap de otweran blom ta gwibir-
 zimdinni bahem twenblanda gwen.

Hole naka de blwap-blwap tan tweran ninni bahem
 twenblanda gwen.

Otweran kalsa bahem otde gwibin.

Hen kahalo-kahalosa baes tak.

Kire enkam esa suratkam titi labir.ⁿ 21 Sap Musa mo titi tabin
 ola Hari Sabat jamkam man tingare langnak de Yahudi mo but
 srëm gol-golak donbirida gwek, hëndep angkam hen nama
 donbirida gwe'an. Zep Yahudi srëm Kristen zini in de ahakore
 ol jalse gwensa ësane gwen hap ëdwam gwe-gwenna, zen sap
 sa Yahudi mo but srëm gol-gol san sek gwe-gwer.”

Yahudi srëm Kristen zi hip in kim suratna ale nulzimkke:

22 Dekam zep dua-blaskam de Yesus mo dam tasibin zini in,
 zao de Kristen zi mo nol-nola ban, hen zao de tingare Kristen
 zi niban zini dam nososuk– zen de Paulus ne Barnabas neka
 Antiokia san dep ang eizimdin hip. Zen Silas ne Yudas neka
 dam nososuk. Yudas, zëno aha bosena Barsabas. Zi darena in
 hen zëwe de Kristen zi mo nol dare. 23 Suratna in zëbon mae
 zep anakare ola ban nol sonezimk,

“Suratna an Yahudi srëm Kristen zini ebe mae hap–
 Antiokiak de wenya, Siriak dena, hen Kilikiak de
 wenya kip,

dua-blaskam de Yesus mo dam tasibin wenya, hen
 Yerusalemk de Kristen zi mo nol-nola, hen tingare
 awe de Kristen zini, abon mae onakon:

Dawem.

24 Ëe ama ësak: Zini man abon mae onakon ebon mae
 osan dep sek gwezak. Hwëna zen kim emsa tawa da
 gwibik, em hwëna enlala nike anakare hap ëtopse
 gwek, ‘San ha ëe an Kristussu karekkamë ang

ⁿ 15:20 Orya ol zini hom kirekam tweransa damera gwenan– hole naka de
 blwap-blwap gulblunkamye. Hwëna aha zi ki kirekam orep damera gwek,
 zep Alap man kirekam dep jalse gweka, sap dekam kala bëjen wet son. (Kej
 9:4, Kel 34:15-17, Im 17:10-16, 18:6-23)

ëbla'an?' Hwëna zini in ëe homë lup ul sonek, hen ëe homë emsa de tawa tabin hip enbiridak. ²⁵ Zen in zebë zi darena dam ososuk– nëno mae mo wal bose dawem darena Barnabas ne Paulus nebon onak de ang ëzan hapye. ²⁶ Barnabas ne Paulus ne in, zen mes tangan zëre nik mo angna Bian Yesus mo bose hap sosok osoka, zep maka hëndep zëbe hap de ol gol haladannak l'ilki. ²⁷ Zini insa karekkam emsa tawa da gwibik, zen in zebë Yudas ne Silas neka suratna an han ebon mae osan dep leisya sonek– dekam de zen suratnak awe de ola ansa eiwa un hip. ²⁸ Sap Alap mo Enhona mes abe mae hap anakan goltreizimki, 'Bahem Bian osan dep de orana gwa-gwa ta gwizimdin– titi tabin olsa de beyakam wei yul sone gwizimdinkimye.' Zen in zebë jalse gwen ola da-en emsa en sonebirida'an:

- 29 Yang tabin dowal hap de otweran blom ta gwibir-zimdinni emki baes tan.
 Otweran kalsa bahem otde gwibin,
 hen hole naka de blwap-blwap tan otweran ninni bahem twenblanda gwen.
 Hen bahem ëkahalo gwe-gwen.
 Eme desa langa ulsu'uk, em esa Alap mo nwenak ësam gwesil.
 Zao en zausunun. Dawem.”

³⁰ Dan-nër dan-nër zini in ki zep hëndep Yerusalem kon Antiokia san dep ëgwahak. Kim zë yaing gwek, dekam zep tïngare ëKristen gwen zini tagal nulsuk, zao zep suratna insa baca nulzimk. ³¹ Zen man tangan suratna iwe de ol tan-tanna insa sam neisibik. ³² Yudas ne Silas ne in, zen Alap mo Enho mo sostonkam de hamal hap de ol lonbirida gwenna. Zen zep tatem dikim ëzaun hup de ol zim-zïmkim mamkam ilsis il gwe'anaka. ³³⁻³⁴ Zao hom holo ëka, dekam zep etan Yerusalem san dep anakare ola ban deisya sonek, “Dikire Alap onakore dawemna ebon nebon lwa gwek.” ^{o 35} Hwëna Paulus ne

^{o 15:33-34} Lukas kim ola ansa ale gulku, hwëna ayat 34na ansa lun kon mes yap aha zi mas nuk. Zen a kirekam mo mas nukye: “Hwëna Silas man dam gulsuku, ‘Ëe asa an san al gwezal.’”

Barnabas ne man zë holo ëka. Bian Yesus hup de ol dawemkam zë etan tawa la gwibirki. Aha zi man zë hen tawa da gwibik.

Paulus ne Barnabas ne kim ol tetek ëkake:

³⁶ Hom holo gwe'ak, Paulus ki zep Barnabassa gubluka, “Nen ki etan amjanbin– men zen nëno nik mo tawa labiri dankam Bian Yesussu daïblihlakke, eka ki hla kulida song gwe, ‘Zen angkam banakan lowehen da'an?’”

³⁷ Barnabas man dwam gweka– Yohanis, aha bosena Markus, de hen etan ang gwizimdin hip. ³⁸ Hwëna Paulus man zen de ang gwizimdin hip baes gweka, sap zen mes nonol Pamfilia kon heya gweka. Dekam etan hom mae ang gwe-gwizimki– aha langnak de zini kim etan tawa labir song gwekaye. ³⁹ Zen dekon zep mamkam ol tetek ëka. Ki zep kon hëndep sya këka. Barnabas Markus hun bulkum lang tekna Siprus sun dep zersong gweka. ⁴⁰ Paulus Silassa zep dam tasiki– deban de dan ën hap. Tingare Antiokiak de Kristen zini dekam zep zëbe nikhip Alapsa abe dak, “Bian, dikire ere onakore kwasang-kwasangna zëbon nebon lwa gwek.” Ki zep kon zersong gweka. ⁴¹ Zen Siria mo lang naban Kilikia mo lang naban zeramjanbir song gweka, hen zëwe de Kristen zisi tatete labir song gweka.

Timotius kim Paulus ne Silas neka ang gwizimkike:

16 Paulus dekam zep Silas han Derbe san dep song ëka. Derbe kon etan Listra san dep zep ayang ulki. Zao Kristen zini ki, bosena Timotius. An zem Yahudi we. Zen hen mes Kristen gwek. Bi zem Yunani wal. ² Listrak de tingare Kristen zini hen Ikoniumk de wenyä Timotiussu man nen gweblak, “Waldasna in airis.” ³ Paulus dekam zep zëbon de ang gwe-gwen hap dwam gweblaka. To mipna ki zep blaonsubluka. Zen mae hap blaonsubluka– dekam de langna iwe de Yahudi zi anakare hap husus gweblan srëm hap, “Zen hom nëbon mae tilki, sap zëno bianna Yunani wal.” ⁴ È-ë san kim namjan gwibik, zen man Yesussu de taïbliblan wenyaka donbirida gwek– mensa dua-blaskam de zi niban Kristen zi mo nol-nolaban Yerusalemk aha-en nukye, zen dikim hen suratnak de jalse gwibiridan ola in san ang ta gwen hap.^P ⁵ Zëwe de Kristen zini Yesussu de

taíbliblankam zep étatete gwe zahek, hen dekam yakla jamkam zep zini etan taíbliblankam émas-mas gwe-gwek.

**Paulus kim Makedonia walya nwe
lirisin néblankam hla takake:**

⁶ Paulus ki zep Galatia hen Prigia mo langna ziamjanbirki. Hwëna dekam Alap mo Enhona man gubiridaka, “Asia mo langna bahem amjanbin.” ⁷ Misia han de lang zip sonnakkim yaíng gwek, dekam zep sap éakasik– Bitinia mo lang san de amjanbin hip. Hwëna Yesus mo Enhona man etan gubiridaka, “Desan hen bahem amjanbin.” ⁸ Dekam zep hwëna Misia mo lang san taman gwek, hëndep hi alpnak de éna Troas san dep zep tine gwek. ⁹ Zao zep hwëna Paulus mo nwena lirisin néblak. Zen eiwa de makan Makedonia walsya hla taka. Zen man zaunkum Paulussu anakan abe ta'anka, “Haen, emki Makedonia san song gwezan– asa de mas gwibiridan hap.” ¹⁰ Hëndep dekam zebë éhohle gwek– Makedonia san de sek gwen hap. Sap ée mesë dam ulsuk, “An Alap Zën ki nësa gubiridanda– zère mo ol dawemsa dikim zéwe hen tonbirida gwen hap.” Ée an zen ola ansa ale guk, Lukas, ée ama hen dekam ang gwibiridak.

Éna Pilipik kim weny Lidia Yesussu taíbliblakke:

¹¹ Troas kon bulkum zebë dam-dam enkam Samotrake mo lang san dep sek gwek. Ka'ankam zebë hwëna Makedonia mo hi alpnak de é bosena Neapolisk yaíng gwek. ¹² Dekon tanakam zebë hwëna Pilipi san dep sek gwek. Propinsina Makedonia in, zen Roma mo írìk gín lang ahana, hen Pilipi in, zen Makedonia mo aha é yawal. Zao holo tolkamé lowehék.

¹³ Hari Sabatkam, ée dekam éna in mo ho alp nakore lilìkin sìnë wet so gwek, sap ée ama tim uk, “Ho alpnak man yap Yahudi zini Alapsa dekon abe ta gwen hap étagal gwe-gwenan.” Sap zen dekam nama hom but srëm gola dau'uk. Zao kimë teinikin'ik, we walya zen zë tagal gwek, deban mae en zebë ola olèton'ak. ¹⁴ Ahana zen zë sane gwe'ak, éna Tiatira kore we, bosena Lidia. Zen sam dan kil makare kaensa de te-alakam lidak ta gwibin hip de we– men kire kaenkam teipsin zi mo bajuna dayal gwibir-zimninke. Weny in Alapsa de betek gweblanna. Bian zep enho naka talusubirki– dekam de Paulus mo ola kon Yesussu taíbliBlan hap. ¹⁵ Dekam kimë Lidiasa hen

zëno golak de wenya ban kĭtak su labiridak, dekam zep asa gubiridak, “Em de asa anakan tame gunnu, ‘Zen eiwa-eiwakam Yesussu taĭbliĭblanan,’ ki ano golak emki bĭtĭ gwen.” Zëno ol san zebë ki hëndep ang tak.

Paulus ne Silas neka kim Pilipik bwinak se noso inkke:

¹⁶ Aha yaklakam kimë etan ho alpnak de ol ëgu sone gwenna in san dep sek gwëk, ki zebë zë hwëna oranak wenya ban oltowe'ak. Wenya in zi mo tana ĭltĭkĭnnĭk de babu gwe-gwenna, hen dowala mes tĭlbirki, zep hlaul-hlaulkum syal gwe-gwëk. Zëbon zini beyakam yaĭng gwe-gwezak – dekam de hamal hap de ol hap taken-taken gwe-gwĭbin hip. Nonol in zëno mae mo tana ĭltĭkĭnnĭk babu gwe-gwëk, desa abe da gwĭbik, “Ëë zëbon de hamal hap de olsa sane gwen habë hatanzal. An dë te-ala naye.” Wenya insa men zen bi neĭbik, zen dekon zep te-alana beyakam lop da-in gwëk. ¹⁷ Hwëna wenya in dekam zep Paulus mae han asa golëtro nasen gwë'ak. Anakarekam ola mamkam gu gwë'ak, “Zini an, Teipsĭn Zini Alap mo lup gul sonenna – zen de nëbe mae hap ëngaya gwen hap de orasa dam tasĭk gwĭzimdin hip.” ¹⁸ Yakłana man beya gwëk – kirekam de gweĭbirida gwenna. Hëndep Paulussu kim jalak zerzauk, ki zep lero gwĭbin niban zëbon de dowala insa gubluka, “Yesus Kristus mo bosekam ëë ama emsa gubl'u'an: Em zëbon onakon wet son!” Dekam zep hëndep wet soka.

¹⁹ Zini in zen wenya insa bi neĭbik, kim tame nuk, “O zen de dowal srëmĭkam gwë'ak, nen molye te-alana zëbon onakon ulin gwëk,” dekam zep Paulus ne Silas neka teipsĭn-teipsĭn wenyak dikim zitrën hap pasar san dep ĭl nosohak. ²⁰⁻²¹ Teipsĭn-teipsĭn wenya kip kim nitreizimk, zen dekam zep nenbiridak, “An Yahudi wal dare. Zëno nik mo tawa tabinni nëno mae mo ëpba lowe hensa dikim wet gulsuzimdin hip. Hwëna hom dakastĭlĭn – Roma mo ĭrĭk gĭn zini nen de zëno ol san ang tan hapye. In zep zëno nik mo tawa tabin nikon ëna awe de zini ëĭlman gwe-gwe'an.”

²² Zi beyam-byana dekam zep hen ëgu anak, “In eiwa!” Teipsĭn-teipsĭn wenya in dekam zep baju talwesizimdin nika de lek-lek son hap nenbiridak. ²³ Mam enkam kim lek-lek nososuk, ki zep hwëna bwinak se nosoink. Bwinak de nol gwen zi nika zep nenĭlak, “An dawem en tangankam kara so.” ²⁴ Kirekam

insa nenblak, olk de tekson tangannak zep se so inki. Zëno nik mo tanana te hlangnak zep bat nosozim anek.

²⁵ Hwëna ngir'in tatem zep Alapsa abe la'anaka hen tërya ban isrip-sri ë gwebela'anaka. Ahakore bwinak de zini man sane noso'ak. ²⁶ Mumuk ennak zep jing'il yala gwëka, hëndep bwina in mo moko hap de kasona man ëëwak gwëk. Hëndep dekam zep bwi lilikinn'i in ëtalwes'ik. Hen mensa bwinak de zini besikam de dokotkam dahalebik, man hëndep ësom-som gwe hanak. ²⁷ Bwinak de nola in ni tan nakon zep auna hlo zaka. Kim hlauku, "Lilikinn'i tingan talusundan nik ërlwa'an," dekam zep sap nëbok zemka mol ineka– zënaka dikim dang gulblun hap. Sap zen man tim gulku, "Mes ëheya-hya gwenan. Hare an ki hwëna asa sa dal!"^q ²⁸ Hwëna Paulus ki zep ol mamkam takenblaka, "Bahem enaka tan! Èe tingan namaë lowe he'an!"

²⁹ Dekam zep zëre hon de ëbabu gwe-gwen zisi syauk ngatan naban de golëhlu-hluk gwezan hap takenbiridaka. Zëna ki zep yal-yala ban Paulus ne Silas nik mo nwenak boklena kom sozim zika. ³⁰ Kim kon ziwet soka, dekam zep takensizimki, "Bian ne bian ne, ëe basa asa syal gwibir?– ëe dikim ngaya gwen hapye."

³¹ Ki zep ding ulblika, "Bian Yesusu em anakan taibliblan, 'Zen Zen– asa de ngaya tan hap de Zi niye,' dekam esa ngaya gwera. Hen kirekam, eno golak de wenyaye."^r ³² Dekam zep Bian Yesus hup de ol dawemna zëno golak lonbiridaka. ³³ Hëndep dekam zep kam zëno nik mo wei-weina ngan tasibir-zimki, hëndep kam zep ki hëndep zëna hen zëre mo golak denaban tingan hokam su labiridaka. ³⁴ Tembanena ki zep hwëna golzimki. Zëna dekam zep zëre mo golak de wenyaban golëisrip-sri gwëka, sap zen mes Alapsa daibliblak.

³⁵ Kim litik, ki zep teipsin-teipsin wenyaban in zëre mae mo jana nabare zini bwi gol san dep lup nul sonek– zao de nol gwen zini in sa de gublun hap, "Paulus ne Silas ne dikire song ëk." ³⁶ Ki zep bwinak de nola in guzimki, "Asa man nenblanzal: Em sap esa song ëra. Dawem enkam song ë."

³⁷ Hwëna Paulus ki zep jana nabare zini in sa gubiridaka, "Èe an Roma mo irik ginnik de zi dare sake. Zen hwëna takensizimdin srëmkam totoresa zi nwenak asa lek-lek nosok! Ki zep hen takensizimdin srëmkam bwinak asa se nosoink."

^q16:27 Kis 12:18-19 ^r16:31 Rom 10:9-10

Hwëna angkam man ëdwam gwe'an– sowëkam de asa guzimdin hip, 'Dikire song ëk.' Kirekam ëe ama baes ë'an. Dikire zën yaïng gwezak– dekam de asa hıl so sonen hapye."

³⁸ Jana nabare zini in kim teipsin-teipsin wenya insa kirekam nenbiridak, dekam kim anakan tame nuk, "O Paulus ne Silas ne, an hare Roma mo ırık ginnik denakake," dekam zep ëairi'ak. Sap Roma mo ırık gın zisi bëjen totoresa karek tan. Sap zen man tim nosok, "An Yahudi en kore zi dare."

³⁹ Dekam zep zëno nik mo enlalasa de së ta sonezimdin hip yaïng gwezak, ki zep anakare ola ban hıl noso sonek, "Bahem asa jal eibiridan. Hwëna emki ëna an kon song ën." ⁴⁰ Kim wet osoka, ki zep Lidia mo gol san dep song ëka. Zao kim Yesussu de taıblıblan wenya tagal ulsuku, zao zep aumwa hap ol zım-zımnı lonbiridaka. Zëna ki zep kon ëhalka.

Tesalonikak kim aptakake:

17 Timotius hun kim Makedonia mo ë darena Amfipolis ne Apolonia neka ertamanka, ki zep Tesalonikak ırhataka. Zëwe hen Yahudi mo but srëm gola ki. ² Paulus ki zep but srëm gola in san dep song gweka– men kirekam zëna gwë gwekake. Dekam dan-ahare Hari Sabatnak Alap mo ëpba ola kore naka zep klis gul gwizim'inka. ³ Zen anakan zë srip gulsuk gwizim'inka, "Alap mo ëpba olak man dam gweşik, 'Nësa de ngaya tabin hip de zëre mo zer sonen Zini, Zen nonol kareksa sa goltowera, ki sa hwëna tın nıkon etan ngaya gwerä.' Eë in zebë emsa Yesus hup dena ansa anakan tawa tabi'in: Zen eiwa Zen tangan– nësa de ngaya tabin hip de zer sonen Zi niye." ⁴ Dekam zep Paulus ne Silas neka Yahudi zini in ahakon daıblızimk hen ang neizimk. Beyakam Yunani kore zi ang neizimk– Alapsa men zen betek në gweblakke. Ahakon hen bose nabare we wal.

⁵ Hwëna ahakon mae hap husus neizim'ik, "Ano mae mo but srëm gola kon kim hli nıl in'in." Dekam zep pasarak ë-ensa de zauk gweblan zi hip te-alasa neirzimk– zen dikim ëılman gwennak mas gwibiridan hap. In kim ëılman gwe'ak, dekam zep Yason mo gola dot dasızik– Paulus ne Silas neka dikim zi tra mo nwenak ziwet son hap. ⁶ Hwëna kim zë nohwënzimzik, Yason zënaka zep il dıhak, hen ahakore Yesussu de taıblıblan zi niban ëna iwe de teipsin-teipsin zi sin dep il dıbirhak. Anakan zep zë boton ol blo-blokam nenbiridak, "Tingare

okamanak men zen zini yasik da gwibi'in, zen mes angkam awe yaing gwezal. ⁷ Hwëna Yason an mes zini insa zëre mo gola kon lup gul inki. Zëno mae mo tawa tabinni, zen Roma mo irik gin nikon dikim wet so gwen hap titi da gwibirin, sap zen anakan tawa da gwibirin, 'Aha teipsinni ki- bosena Yesus.'"^s ⁸ Kirekam kim nasalbiridak, dekam zep zi trana in teipsin-teipsin wenya in mae han ejal gwek. ⁹ Dekam zep Yason maesa wal bosa wal zeban nenbiridak, "Te-alasa nongka ap olzimk, ki neik sek gwek." Kim nolzimk, dekam zep nenbiridak, "Angkam sap esa sek gwer."

Ëna Bereyak kim aptakake:

¹⁰ Orapna kim ti'inzak, dekam zep Paulus ne Silas neka Timotius mae han ëna Bereya san dep lup nul sonek. Kim zë yaing gwek, dekam zep Yahudi mo but srëm gol san dep sek gwek. ¹¹ Zëwe de zini enlala ngatanna. Zen Tesalonikak de zi mo kim hom. Zen zep aha-ere enlalakam Paulus mo mo tawa tabinni insa nulin gwek, hen zen dekam mwin-mwankam Alap mo ëpba olsa anakare hap karatda nul gwek, "San ha eiwa denaka nësa tonbirida gwe'ara?" ¹² Zen zep beyakam Yesussu daibliblak. Zen ahakon Yunani kore zi, hen Yunani kore bosa nabare we wal.

¹³ Hwëna Tesalonikak de Yahudi zini in zen Yesussu daiblibla srëm gwek, Zen kim Paulussu anakan nasalblak, "Zen angkam Bereyak tawa ta gwibi'ira," zen dekam zep yaing gwezak, dekam zep zë hwëna zëwe de zisi olkam se dyabiridazak. ¹⁴ Dekam zep, Bereyak de zini men zen Yesussu daibliblak nabakam Paulussu hi san dep zon dak. Hwëna Silas ne Timotius ne zen nama ki zë ëka. ¹⁵ Men zen zon dak, hëndep Atenak nërhatok. Zen kim lwan dahak, zëbon mae zep Silas ne Timotius neka anakan gu sonezimki, "Nabakam de asa ërtrozak."

Paulus kim Atenak gwë gwekake:

¹⁶ Atena kon kim nama Silas ne Timotius neka eiszim'inka, enlalana man tangan anakare hap dowebila hanaka, "An ba hap ëna ansa yang tabin dowal-dowal enkam al dasik?" ¹⁷ Zen in zep Yahudi mo but srëm gol san song gwe-gweka- zao dikim

^s17:7 Luk 23:2, Yoh 19:12

Yesus hup denaka Alap mo ëpba ola kon ziklis gul gwen hap. But srëm gola iwe, Yahudi srëm zi niban siri gwe-gwek. Paulus mwin-mwankam hen pasar san song gwe-gweka. Men zen zëwe ba mae hap yaing gwe-gwezak, desa zëwe zep Yesus hup de ol dawemkam tawa ta gwibirki. ¹⁸ Ëna iwe de zini ahakon Epikuros Bak mo tawa tabin sin de ang ta gwenna, hen ahakon Stoakam de gubirida gwen wenya. Zen dekam zep Paulus hun nërkeisa-keisa gwek. Ahakon man nenblak, “Ol beyam-bya zini an man zënaka tim ti'ara, ‘Ano tawa tabinni an aïris!’” Hwëna ahakon man nenblak, “Zini an san ha ëse yang tabin alap san de ang ta gwen hap nësa titi tabi'ira?” Zen mae hap ki ëguk: Sap zen Yesus de tin nikon ngaya gwen hap denaka tawa ta gwibi'inka. ^t ¹⁹ Dekam zep Paulussu zëre mae mo ëgolek de gwe-gwen kwatap san dep nërsong gwek. Kwatapna in “Areopagus” kum nen gweblak. Zao zep nenblak, “Ëe ama ëdwam gwe'an– eno tawa tabin ësena in sa de asa tonbiridan hap. ²⁰ Sap eno tawa tabinni ano mae mo inik au hlobin makan tangan lwa'an, zebë dawemkam de emsa sane tan hap ëdwam gwe'an.” ²¹ Sap tïngare Atenak de zini hen aha lang nakore zini men zen zëwe lowehe gwek man ësam gwesik gwek– ol ësesa de ësane gwe-gwen hap, hen kire hap de ëkeisa-keisa gwe-gwen hapye.

²² Paulus ki zep luweka, ki zep gubiridaka, “Atenak de zi, ëe ama emsa tame tabirin, ‘Em in alap-alapsa dawemkame blikip eisibirida gwenan.’ ²³ Ëe kimë eno mae mo ënak të nasen gwe'ak, dekam zebë eno mae mo yang tabin alap-alap hap de kire-kirena kara ta gwibi'ik. Dekam zebë hen tweran nin tru tasik gweblan hap de kalsna hlauk. Zëwe ema ale uk, ‘An nëno mae mo tame tan srëm alap hap dena.’ Zep men zëbe hap tame tan srëmkam tru lasik gweblanan, ëe ama Desa emsa tonbirida'an.

²⁴ “Alap men zen okamana ansa yang gulsuku, hen tïngare kirekam-kirekamna yang tabirki, Zen Zen ngli naban kama

^t17:18 Epikuros Bak, zen sap zëwe de walsya hom, hwëna zëno tawa tabin ola mes Atenak hatak. Zen man tawa ta gwibirki, “Nen isrip-sri enkam nen lowehe gwen– banakare jalse gwen ol mae san de ang ta gwen srëmkam.” Stoakam de gubiridan wenya, zen zini bosena Zeno Bak mo tawa tabin sin ang tak. Zen man tawa ta gwibirki, “Nen diki enho tatetekam nen lowehe gwen. Anakan de enlala gwibinni aïris, ‘Ëe a-en asa dawem gwer. Aha zi mo titi tabin sin ba hap de ang gwen hap?’”

naban bi gwizim'ira. Zen zi mo gol taublun dannak hom gwé gwenda. ²⁵ Hen Zen hom zi de banakare maesa golblan hap dwam gwe-gwenda, sap Zen tahalha naka hom. Sap Zen Zen kítak zi hip gol gwizimnira– angna, ensasana, hen tūngare kirekam-kirekam naye. ^u ²⁶ Nonol lone sennak Zen aha-ere zi nikon tūngare zi ausuna yang tabirki. Hen dekam zep zēbe mae hap okamasa de bi gwibin hip dena golzimki. Zen Zen kítak okama tek-tekna kae gwibir-zim niraka, hen Zen Zen auhu-kamanak de teipsin-teipsinni anakan dam tasik gwibirida, 'Angkam em teipsik. Angkam em ati gwen.' ²⁷ Alap mes kirekam syal gwibirki– Zēnaka dikim tē gweblan hap, mae hap, 'Wēhē asa nērtowe'ak?' Hwēna Zen sap nēbon mae onakon langanak hom– ²⁸ men kirekam ēgu gwenanke, 'Nen an zēno taha terenake lowehe gwenan hen ētē nasen gwenan. Ensasana hen Zēbon onak.' Ebon mae onakon men zen tērya ale dabik, zen hen ki anakan ēgu gwek, 'Nen an kítak zēno walas.'

²⁹ "Zen in zep, nen de Alap mo walas gwenkam, nen bap nen anakan tim tin, 'Alap mo nwe-masena zen zi mo tahakam de yang tasin makarena'– men kirekam zi mo enlalakam emas nakon, ahaksa perak nakon, hen kaso nakon yang da gwibirinke. ³⁰ Orep Alap nwe enkam zē kara ta gwibirki– kirekam de Zēnaka tēblannakye. Hwēna angkam zep okamanak de tūngare zini gubirida'ara, 'Angkam dekam ēhalek.' ³¹ Zen mes yaklana dam tasiki– dekam de tūngare zisi zēre mae mo enlalasa de hla tazimdinkim klis gun hup denaye. Men Zen de klis gun hup dena, Desa hen mes dam tasiki. Hen dekam de tūngare zi taibliblan hap, Alap mes tin nikon ngaya taka."

³² Hwēna tin nikon de ngaya gwen hap dena insa kim sane da'ak, ahakon dekam zep swrē da'ak. Hwēna ahakon man nenblak, "Neik etan aha yaklakam kire hap dena asa tonbirida." ³³ Paulus ki zep kon song gweka. ³⁴ Hwēna dekam ahakon man zēno ola kon Yesussu daibliblak. Zen dekam zep zēbon ang ta gwek. Ahana bosena Dionisius. Men zen kwatapna iwe ēgolek de gwe-gwek, zen zēno mae mo aha mamna. Ahana we, zēno bosena Damaris. Ahakorena hen ki.

^u17:25 1Raj 8:27, Yes 42:5, Kis 7:48-50

**Paulus kim Akaya mo langnak
de ëna Korintusk hatakake:**

18 Atena kon, ki zep Korintus sun dep song gweka. ² Zao zep Yahudi walya Akwilasa zertoweka. Zëno auyan-azana orep Pontus sun dep ëal tak, zep zëwe de wal hap joweka. We zem bosena Priskila. Zen anakarenak ake'anka, “Nër hom Italia kon aptazak.” Sap Roma mo teipsinni Klaudius Bak nër hom anakan golëalsa soneka, “Yahudi zini kítak de Italia mo langna an kon sek gwek.” Paulus ëse apta zannak zep duwezimki, ³ sap zëno nik mo syala apdenak– tenda gol syal gwe-gweblan hap de zi dare. Zao zep apdekam lowehe gwek hen syal ta gwek. ⁴ Hari Sabat jamkam zep Paulus Alap mo ëpba ola kore naka Yahudi mo but srëm golak ziklis gul gweka– zen dikim hen Yesussu taïbliëblan hap, sap Yahudi zi, hen sap Yunani kore zi. ⁵ Silas ne Timotius ne kim langna Makedonia kon apta zaka, Paulus dekam zep tenda gol syala insa golzausuku. Dekam yakla jamkam zep Alap mo olkam Yahudi zi ensa anakan tawa ta gwibirki, “Yesus Zen Zen– Israelsa de ngaya tabin hip de Zi niye, Alap mensa gu-gubirida gwekaye.” ⁶ Hwëna ahakore Yahudi zini kim nërol gwek hen lamang dak, Paulus dekam zep bajuna anakare ola ban hlaïk-hlïk so guk halka, “Ano ola ansa baes eibirin, ki em hen ema ëngaya gwen hap dena baes eibi'in! Èe ama sap emsa de ngaya tabin hip alp gwibiridak, zep Alap molya eno mae mo kala abe hap ngëro gulbluka. Zep ëe ama angkam song gwe'an– Yahudi srëm zisi de hwëna tawa tabin hip.”^v

⁷ Paulus ki zep but srëm gola in kon golëwet so gweka, dekam zep hwëna zëno golek denak de golak golëbiti gweka. Gol bina in bosena Titius. Zëno aha bosena hen Yustus. Zen Yahudi srëm zi, hwëna Alapsa mes betek gweblaka. Zëno golak zep hwëna golëbiti gwe-gweka. ⁸ But srëm gola iwe de mamna, bosena Krispus Bak, zen we wal walas zeban zep Yesussu zitaïbliëblaka. Hen ahakore Korintusk de lowehen wenyä beya nik hen Paulus mo ola kon Yesussu daïbliëblak, dekam zep desa hen su dabiridak.^w

^v18:6 Bajuna in mae hap hlaïk-hlïk so guk halka: Anakan dikim enlala sobiridan hap, “Eno mae mo karekna in dikire ere mae onak lwak.”

^w18:8 1Kor 1:14-17

⁹ Aha orapkam, Bian Yesus nwe lirisin soblannak Paulussu gubluka, “Bahem aírín. Sap esa tonbirida gwer. Balkkam bahem gwë gwen. ¹⁰ Sap Ëë ama emsa zergwë gwe'an, hen zini molya emsa karek dak. Sap ëna awe de zini beyakam sa Abon onak bití gwer.” ¹¹ Paulus dekam zep zëwe Alap mo olsa de tonbirida gwen hap holokam gwëka. Tahunna aha-en tamanblak, ahana ngírín ngam sonnak.

¹² Dekam Akayak Galio Bak gubernorkam írík gílki. Yahudi zini dekam zep ola aha-en nuk– Paulussu de Galio Bak osan dep balk tahan hap. Kim balk dahak, ¹³ anakare ola ban zep nërtrëblak, “Zini an zisi yasik ta gwibirida– nen dikim Musa mo tití tabin olsa gweibir kinín hap, dekam de hwëna zëbon osan ang tan hap. Hwëna dekam Alapsa molye dawemkam betek ë gweblak.”

¹⁴ Paulus kim sap nama ding gun hup enlala gwe'anka, Galio ki zep hwëna ding gulzimki, “Em san asa Yahudi walsae hla lal! Roma mo jalse gwen olsa de gweibir kinín habe klak lanan zanam, ëe amaka emsa salbirida'an. ¹⁵ Hwëna ere mae mo ëpba olak de ol-gunnu hen bosem-sena, zep ene ki klak lananzal. Zen e-en emaka tap uk. Ëë ama baes gwe'an– kiresa de ep klis gulzimdin hipye.” ¹⁶ Ki zep zëre mo jana nabare zini golëalsa sonen hap gubiridaka. ¹⁷ Hwëna Yahudi srëm zini men zen zë beyakam ëzau'uk, dekam zep Yahudi mo but srëm golak de mam zini Sostenes Baksa dot dasík, zao zep hëndep dangolek. Hwëna Galio Bak nwe enkam zë kara tabi'inka.

Paulus kim langna Siriak de Antiokia san dep Iwa halkake:

¹⁸ Dekam Paulus Korintusk iwe holo tolkam gwëka. Ki zep hwëna Siria mo lang san de etan lwahan hap dwam gwëka. Dekam kim zëwe de Yesussu taíblíblan zini hli yuludaka, Akwila we zem Priskila han man ang ëblak. Song gwen hap kim golek de gwe'anka, dekam zep zëwe de hi alpnak de ëna Kengkreyak nol alana lunsuku. Mae hap lunsuku: Sap Yahudi zini kirekam ëgwë gwëk– Alap hap de anakan goltrëblan hap, “Mensa ëe emsa gu-gubluk, ‘Ëë kiresa asa Eno bose hap syal gwibir,’ mesë sul sonenan.”^x ¹⁹⁻²¹ Asia mo langnak de ëna

^x **18:18** Yahudi zini kim Alapsa nen guk gwëblak, “Ëë asa ebe hap de syalsa gol,” dekam kim nama syal nei gwibik, nol alana man lam da gwibik. Kim su nul sone gwëk, dekam zep dalansík gwibik. Yahudi zi mo Alap hap de ol gu-guk gwëblan ola emki hlaun Bil 6:1-21nak.

Efesus kim bulkum zihataka, Paulus zëna ki zep Yahudi mo but srëm gol san dep song gweka. Zëwe Alap mo ëpba ola kore naka zep ziklis gulku. Zao zep abe dak, “Em wëhë holo tolkam awe gwë'anka?” Hwëna man ding gulzimki, “Angkam molyë awe holokam gwëk. Alap mo dwam gwibin sin de kirekam lwankam, ki asa lwa halzal.” Zëna ki zep kon etan bulkum gwë halka. Akwila ne Priskila neka zao zep hli soka.

²² Kaesareak zep ati gweka. Dekon zep Yerusalem san dep tanakam zaheka– zëwe de Yesussu taïbliëblan wenyaka de hlauluda guluhan hap. Zëna ki zep kon Antiokia san dep hwëna lwa halka. ²³ Zao holo tolkam gwëka, ki zep Galatia hen Prigia mo langnak de ë-ë san amjanbir song gweka– dekam de etan zëwe de Kristen zisi tatete tabin hip.

Apolos kim Efesusk hen Korintusk tawa ta gwibirkike:

²⁴ Zao kim lwa se'ak, ki zep Yahudi walya Apolos Efesusk hata zaka. Zëno auyan-azana Mesir mo ëna Aleksandria san dep al tak, zep zëwe de wal hap joweka. Zen mes sekolana sul sone song gweka, zep sërkam tangan Alap mo ëpba ola tawa gwibirki. ²⁵ Zen mes beyakam Bian Yesus hup dena tame gulku, hen udobe naban anakan tawa ta gwibirki, “Nësa de ngaya tabin hip de Zini angkam hatan hap man golek de gwe'ara.” Hwëna zen hom dekam Yesus mo bosena tawa gwibi'inka, hwëna anakare ol ensa salka, “Yahudi mo langnak Yohanis Su Tabin Swe mes zisi zëbe hap de hohle tabir-blin hap su tabirida gweka.” ²⁶ Zen kim udobe naban kire hap denaka but srëm golak tonbirida'anka, Priskila ne Akwila ne man zë sane la'ak. Dekam zep enblak, “Ano nik mo gol san emki ang gwen.” Zao zep dawemkam Yesus hup denaka anakan lonblak, “Yesus Zen Zen– nësa de ngaya tabin hip de Zi niye.” Dekam zep dawemkam taïbliëblaka.

²⁷ Akaya san de song gwen hap kim dwam gwe'anka, dekam zep Efesusk de Yesussu taïbliëblan wenya nenblak, “In aïris.” Dekam zëwe de Kristen zi hip anakare hap de suratna ale nulzink, “Zini an amki dawemkam eirink. Zëno tawa tabinni aïris.” Zao kim hataka, zen dawemkam zep zë mas gwibirida gweka– men zen Alap mo kwasang-kwasang nakon Yesussu daïbliëblakye. ²⁸ Sap zëwe zi beya mo nwenak, Apolos Yahudi zi niban dawemkam Yesus hup dena golëkeisa-keisa gwe-gweka, hëndep man topse në gweblak. Sap Apolos zen

Alap mo ëpba olak denaka dawemkam anakan klis gul gwizimki, “Yesus Zen Zen– nësa de ngaya tabin hip de Zi niye, mensa Alap orep nësa gu-gubirida gwekaye.”

Paulus kim Efesusk gwë gwekake:

19 Apolos kim nama Korintusk gwë'anka, Paulus dekam zep Prigia mo langna tamun song gweka, ki zep hëndep Efesusk hataka. Zao zep Apolos mo kim de Yohanis Swe mo olsa taïbli'bin zini golëtoweka. ² Ki zep zë takensibiridaka, “Em kime ëei gwek, emsa wëhë Alap mo Enhona ing gwe hebiridaka?”

Ki zep ding nulblik, “Hom. Ëe homë anakan ësak, ‘Alap mo Enhona ki.’”^y

³ Ki zep etan takensibiridaka, “Em banakare su tabin sine ang tak?”

Ki zep ding nulblik, “Ëe Yohanis mo su tabin sinë ang tak.”

⁴ Dekam zep gubiridaka, “Yohanis Su Tabin zen mae hap su tabirida gweka: Zi dikim Alap hap zënaka anakan golëtrë gweblan hap, ‘Ëe ama angkam hale'an.’ Zen dekam man hen gubirida gweka, ‘In Zen asa zertro'an zala, em Desa taïbli'blan.’ Desa de zertroz an Zini mes hata zaka. Zëno bosen a Yesus.”

⁵ Kirekam kim nasalblak, dekam zep Bian Yesus mo bosekam de etan su tabiridan hap abe dak. ⁶ Paulus kim su tabiridan hyanak tahana tehabirida ineka, dekam zep Alap mo Enhona ing gwe hebiridaka, dekam zep hen owas hap zëre mae mo tame gun srëm ola donbi'ik, hen Alap mo Enho nakore hamal hap de ola donbi'ik. ⁷ Zini in tïngan san ha dua-blas enkam mes yap.

⁸ Paulus zao dan-ahare benkam gwëka, dekam Yahudi mo but srëm golak til gweka. Zao zep udobe naban Alap mo ëpba ola kore naka klis gul gwizimki– anakan dikim titi tabin hip, “Em de Yesussu taïbli'blankam, zen dekam esa Alap mo irik gïnnik bitï gwer.” ⁹ Hwëna ahakon man ënol drak-drak gwek, hen Yesussu de taïbli'blan hap man baes tak. Hen Yesus hup de ol dawemna insa man damnak lamang nul gwek. Paulus dekam zep, men zen Yesussu daïbli'blak, desa en hlilin halka. Balai desa makare gola, bosen a Tiranus, zao zep hwëna mwin-mwan enkam golëbiti gwe-gweka. Zao zep apdekam ola ziklis gul gweka. ¹⁰ Kirekam de golëlowehe gwennak hëndep tahunna

^y 19:2 Kis 2:38, Rom 8:9

dan-dan damank, hëndep propinsi Asiak dena ol dawemna insa kítak man ës saladak – sap Yahudi zi, hen sap Yunani zi.

**Skewa Bak mo walasna kim sap dowalsa
de golëalsa sonen hap ëalp gwekke:**

¹¹ Alap sërkam de owas-owassa Paulus mo taha san de aren zankam gol gwizimki. ¹² Da so gwen kaenna ahaksa kaen hak maena, Paulus kim desa sap'nen towanblanda gweka, desa kim zi sang-sangnak de lonebla inen hap kap dahal gwek, dekam zep ëdawem gwe-gwek. Hen dowal mo tılblın maena, dekam zep dowala in wet so gwe-gwek.

¹³ Hwëna Yesussu de taıblıblan srëm Yahudi zini dekam zep sap hen dowal-dowalsa de Bian Yesus mo bosekam golëalsa sone gwen hap ëalp gwe-gwek. Zen man dowal-dowala insa anakan nenbirida gwek, “Paulus men zëno bosekam tonbirida gwe'arake, Yesus, zëno bosekamë emsa enbla'an: Em zini an kon wet son.” ¹⁴ Men zen kirekam ëgwë gwe'ak, zen Yahudi zi mo aha mam nik mo walas tuju enkam. Mam zini in mo bosena Skewa Bak. Zen hen Yerusalemk de Alap mo golak de syal ta gwen zi mo aha mamna. ¹⁵ Hwëna dowal de tılblın zisi zep ahanaka etan nakasıblı'ak, hwëna zëbon de dowala in man ding gulzimki, “Ëe Yesus ne Paulus neka kië tame oso'an. Hwëna em an enda korena?” ¹⁶ Zini men desa tılblıka hetyak gwesik kınzınkam zep tahyo zaka, zao zep tangolebirki, hëndep man irkare tabirki. Dekam zep gola in kon irkan wei-wei naban heya-hya gwek.

¹⁷ Efesusk de lowehe gwen wenya kim ësak, sap Yahudi zi, sap hen Yunani zi, dekam tangan zep dawemkam ëairik. Dekam Bian Yesus mo bosena man tangan blikip neisibik. ¹⁸ Men zen Yesussu daıblıblak, dekam zep tame nuk, “O ëe namaë ol karekna lam u'in. Anik ëkira-kla gwek.” Dekam zep zi beya mo nwenak zëre mae mo karek-karekna ëkira-kla gwek. ¹⁹ Hen beyana men zen ol kareksa syal nei gwıbik, dekam zep ol karek nabare ol tatakna kap da halzak. Zao zep tıngare zi mo nwenak tru dasik. Ol tatakna insa kap da halzak, te-alakam de lidak tabinkim, dua meliarak maka hatak.^z ²⁰ Kirekam zep

^z 19:19 “Dua meliarak” awe, Lukas man ale gulku “lima-pulu ribu perakkam de te-ala kaso”kam. Aha-ere perakkam de te-ala kasona dekam, zen mae mo kim: Aha-ere zi mo gajı aha-ere yakla blalkam de syal gwenna.

ki hëndep Bian hap de ol dawemna insa esek nul haladak, hen sosonna Alap mam gul gwizimki.

Ëna Efesusk de zini kim ëilman gwekke:

²¹ Hyanak kim Paulus Yerusalem san de song gwen hap kalang gweka, zen man enlala gweka, “Makedonia hen Akaya mo lang san asa amjanbir.” Man gu gweka, “Yerusalem kon asa Roma san dep song gwer.” ²² Ki zep zère mo taha trï soblan zi darena, Timotius ne Erastus neka guzimki, “Ëe an kim Asiak awe nama gwë'an, em Makedonia san em song ën– zëve de Kristen zisi de mas eibirida gwen hap.” Ki zep hëndep song ëka.

²³ In kim Iwa se'ak, dekam zep zini men zen Yesus hup de ol dawem san de ang tan hap baes tak Efesusk ëilman gwek. ²⁴ Sap zëve de zini yang gulsun we dowal bosena Artimissi betek nei gwibirin. Efesusk zëve hap de gol yala hen ki. Zao de zini Artimis mo nwe-masekam dowal bete-teksa yang da gwibirin, hen gol bete-teksa syal nëblanda gwenan– zao de dowal betekna insa zaun ta gwibin hip. Men zen desa syal nëblanda gwenan, te-alana mamkam nulin gwenan.^a Perak nakon de yang ta gwibin syala iwe de aha mamna, bosena Demitrius. ²⁵ Zen dekam zep men zen kire-kirena dowala in hap syal nëblanda gwenan, desa tagam gulsuku. Zao zep gubiridaka, “Wal bose wal, Artimis Bak hap de syala an nen dwan dekon am te-alana mamkam ulin gwenan. ²⁶ Hwëna angkam, ena hen mese asalblak hen hla lak– zi bosena Paulussu. Zen man tawa ta gwibi'ira, ‘Zi mo yang tabin alapna, zen eiwa de alapsa hom.’ Hëndep kirekam de tawa ta gwibinkim, nëbon mae onakon mes mamkam hlilin halka. Awe de en naka hom kirekam hlil in'ira, hwëna tingare Asia mo langnak denaka. ²⁷ Zen de kirekam kitak sul sone'anka, nëno mae mo syala an dekam sa gutu gwer. Dekam hen Artimis Bak mo gol yawala ansa anakan sa enlala nëblal, ‘An boton alap mo gol.’ Hwëna angkam sap teipsin alapna Artimissi man betek nei gwibi'in– tingare Asia mo langnak de zini hen tingare okamanak de zi

^a19:24 Mae hap dekon te-alana mamkam nulin gwek, sap zini man zëbon mae onakon dowal bete-teksa insa hëndep gol zeban zère mae mo golak de lonen hap kap da gwek. Sap zen man we dowala insa blikip neisik gwibik, hen man tim nul gwek, “Desa de are mo golak lonenkam, ëe asa dawemsa hlaul gwer.”

niye. Hwëna zini in mo tawa tabin nikon, zëno bose dawemsa kim karek gu'ura.”

²⁸ Kirekam de torannak kim sane da'ak, dekam zep sërkam ëjal gwek. Dekam zep ol mamkam ëtaken gwe'ak, “Nëno mae mo alapna Artimis zen teipsin tanganna!” ²⁹ Dekam zep hëndep ëna iwe de zini kitak ëilman gwek. Gayus ne Aristarkus neka dekam zep balk nosok– men zen Makedonia kon Paulussu ang ëbla zakaye. Ki zep hëndep ëna iwe de tagal gwe-gwen gol yawal san dep apdekam hlu-hluk gwenkam il nosohak.

³⁰ Paulus zi tra mo nwenak de tonbiridan hap sap dwam gwe'anaka, hwëna Yesussu de taïblïblan wenyik jalse në gwebla'ak, “Bahem! Emsa sa zë dal.” ³¹ Langna iwe de teipsin-teipsin zini, ahakon mes Paulus hun nërdokot gwek. In zep hen nen soneblak, “Ëe ama emsa en sonebla'an: Em bahem ëtagal gwe-gwen gola iwe hatan.”

³² Ahakon tame gun srëmkam ol ëkwahen san enkam hlu-hluk gwe-gwe'anzak. Ahakon aha jal hïl gin hip ënop-nop gwe'ak, hen eiha nakon aha jal hïl gin hip ënop-nop gwe'ak. Hëndep zi beyana in zao hom zënaka tame nuk, “Ëe an kire habë tagam gwer.” ³³ Yahudi zini man zë hen ëdurum gwe hezak. Zen dekam zep zëno mae mo mamna Aleksander Baksa ngein sin nëblak. Dekam zep zi tra ngirïn nïkon ahakore nik daken gwebla'ak. San ha anakan mes yap daken gwebla'ak, “Emki anakan gubiridan, ‘Bahem Yahudi zini asa jal gwibiridan. Diki Paulussu em karek tan– hëndep zëbon de ang ta gwen wenyu ban!’” Dekam zep sap tahakam dekam de balk tasïn hip akabiridaka. ³⁴ Hwëna zen hom ola gubiridaka, sap zëwe de zini mes anakan tame da'ak, “An Artimissi de betek gwibin zisi hom. An Yahudi wal!” Dekam zep apde ennak ol mamkam ëtaken gwe'ak, “Nëno mae mo alapna Artimis, zen teipsin tanganna! Nëno mae mo alapna Artimis zen teipsin tanganna!” Kirekam de ëtaken gwennak hëndep yakla nwena dan-dan damank.

³⁵ Ëna iwe de teipsinni ahana dekam zep luweka, ki zep tahakam dekam de balk tasïn hip akabiridaka. Ki zep zë gubiridaka, “Efesusk de zi, em ba habe kirekam ëena tal? Sap tingare okamanak de zini mes anakan tame nuk, ‘Efesusk de zini, zen teipsin alapna Artimissi zao gol yawalak kara nul gwenan– Artimis mo nwe-mase nabare kasona men zen zao ngli nakon zan zakye.’” ³⁶ Kirekam dena zini bëjen anakan

gulsun, ‘In boton.’ Zep kirekam de lwanna, em ba habe ëilman gwe song gwer? Zep bahem banakare maena jala ban syal gwibin. ³⁷ Zini an em waba tol habe balk oso halzal. Zen hom nëno mae mo alap mo golak banakare maena sowëkam olka, hen hom mae lamang ulki. ³⁸ Demitrius Bak de syal bose zeban zisi jal gwibiridanna, zen kiresa de tap gun hup de zini kike– mensa Romak de teipsinnï nëbe mae hap dam tasibir-zimki, zëno mae mo nwenak de taken-taken gwibirida gwen hapye. Zen zao emaka olsong gwe'an. ³⁹ Aha jal mae de nama lwazimdinni, zen diki nëno mae mo nolik de nësa tagam gunkum bap– zao de tap gulsun hupye. ⁴⁰ Sap an zen ki namen jower, jana nabare zini maka nësa anakare hap karek dabi'in, ‘Em ba habe kirekam ëilman gwer?’ Hwëna zen de nësa takensibiridankam, molye anakan ding ulinam, ‘Ëe kire habë ëilman gwer.’” ⁴¹ Kirekam kim tonbiridaka, ki zep sekwak gwen hap gubiridaka. Dekam zep hëndep sekwak gwek.

**Paulus kim Makedoniak hen Akayak
de Kristen zini amjanbirkike:**

20 In kim ëilman gwesik, Paulus dekam zep Yesussu de taïbli'blan wenyaka tagal gulsuku. Zao zep aumwa hap de ol zïm-zïmnï golzimki. Zëna dekam zep Makedonia mo lang san dep song gweka. ² Holokam zep Makedonia mo lang san tën daka– zëna men desan Alap mo ol dawemkam tawa tabirida gwekake. Zen etan desan ol zïm-zïmkim Kristen zisi tatete tabirida gweka, hëndep Korintus mo langna Akayak hataka. Langna in aha bosena Yunani. ³ Zao dan-ahare benkam gwëka. Siria mo lang san de bulkum song gwen hap kim hohle gwe'anaka, ki zep hwëna nenbla'ak, “Yahudi zini man emsa tan hap ora nakon dil gi'bli'an.” Dekam zep enlala gweka, “Tanakam asa etan Makedonia san dep lwahal.” ⁴⁻⁵ Hwëna dekam zini mes jemat-jemat nakon tuju enkam dam dasibik– zen de Siria hen Yerusalem san ang gweblan hap. Ëe, Lukas, Paulus hun zebë tanakam Makedonia san song ëk. Tujukam de zini in, zen en bulkum asa nangirzïmk– Troask de hwëna olëgaing gwen hap. Zëno mae mo bosem-sena–

ëna Bereya walya Pirus mo tanena Sopater,
Tesalonika wal darena, Aristarkus hun Sekundus hun,
Derbe walya Gayus,
hen Timotius,

hen Asia mo lang nakore zi darena, Tikikus hun
Trofimus hun.

⁶ Yahudi mo minggu yala kim tamank, rotisa dikim ragi srëmkam taïblin gıl gwen hap dena, dekam zebë Pilipi kon buluk Troas san dep ang ëk. Bulkum de song ënna, yaklana aha-ere taha-tapkam, ki zebë Troask olëgaing gwek. Zao aha-ere minggukam zebë olëlowehék.

Paulus kim aumwa hap Troask ol zim-zimni hli yulzimkike:

⁷ Minggu mo kam, dekam zep Yesussu de taïbliıblan wenyä tagal gwék– Yesus mo timsi dikim enlala gwıbin hip de rotisa dikim twinbin hip, hen zep de anggur hosa dikim otdebin hip. Ëë Lukas ama hen ang gwék. Paulus dekam mam blalkam tonbiridaka, hëndep zao zep ngırın tatem gwék. Sap zen man ka'an de hli yuludan hap kalang gwe'anka. ⁸ Gulk de teksonna men zaoë tagal gwék, syauk ngatanna beyana. ⁹ Gola in, zëno klibuna dan-ahan. Aumwa hap de klibuna, zen zaoë tagal gwéhak. Wal seiwiri bosena Yutekus, zen togot-go tahannak nikinki. Paulus kim tonbirida tine'anka, wal seiwiri in zao zep hëndep ta guk halka. Kim kon balep gwesikı, dekam zep kon kama san dep zan tineka. Kim zë neir ine'ak, anakan zep hla da'ak, “Mes tılı.” ¹⁰ Paulus kim ati gweka, zao zep nabakam bik dan tahannak glang gwëbla ineka, hëndep kyang-kyang tasikı. Ki zep gubiridaka, “Bahem enlalana ëdowe hanan. Zëno angna mes etan lwabla halan zala!” ¹¹ Ki zep etan golësesek gweka. Zao zep Yesussu de enlala gwëblan hap de rotina insa zitwenblaka, hen kire hap de anggur hona ziotdeblaka. Zao kim etan ola zitonbirki, zao zep hëndep golëhleng gwék. Kaknak zep hwëna Paulus zëre hon de ang ta gwen wenyä aban mae golësek gweka. ¹² Zëwe de zini in ki zep wal seiwiri insa gol san dep nga-ngola ban nërsong gwék– anakare hap, “Zen mes ngaya gwera!”

**Paulus kim aumwa hap ola Efesusk de Kristen
zi mo mam-mam wenyä kip hli yulzimkike:**

¹³ Ëë hen Lukas Troas kon bulkumë Paulussu angırblik– Asos kon de ësblan hap. Ëë mesë ola kirekam aha-en uk, sap Paulus man Asos san tanakam de song gwen hap dwam gwe'anka.

¹⁴ Kimë ëna Asos kon bulkum eirink, dekam zebë hwëna Mitilene san dep sek gwék. Ëëna in lang tekna Lesbosnak. ¹⁵ Ka'ankam

zebë kon hwëna lang tekna Kiossa lamank. Zëno ka'ankam zebë hwëna lang tekna Samos san dep tablan gwe kinik. Zao de yaklanak, ki zebë hëndep Efesus mo golek denak de ëna Miletusk yaing gwëk. ¹⁶ Paulus mes ki Efesusu de talmaran hap kalang gwëka, sap zen man nabakam de Yerusalemk hatan hap dwam gwëka. Sap zen man enlala gwe'anka, “Ëë wëhë Pentakostana jap so'ak?” In zep Asia mo lang san de ëgweisik song gwen hap baes gwëka.

¹⁷ Miletus kon zep Efesusk de Kristen zi mo nol-nola gu sonebiridaka– zen de yaing gwezan hap. ¹⁸ Kim yaing gwezak, zao zep aumwa hap de ola anakan gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, ena tawana: Ëë kimë Asia mo langna awe emsa golëlowehe gwëk, nonol hata zankam hëndep angkam, ¹⁹ ëë Alap hon de babu gwen zi mo kimë syal gwe-gwëk– enlala betekkam hen nwe go-ho naban. Ëë karekna mam nakaë goltowe gwëk– Yahudi zini kim sap tan hap asa dil gik gwëblak. Hwëna ëë homë kim golzausuk. ²⁰ Ena tawana: Ëë anakan de titik gwibin enlala naban homë emsa tawa ta gwibik, ‘Ansa babë tawa tabin. Aha zi sa husus neibir.’ Hwëna ëë mensa ena dwam ei gwibik, Kristus hon dikim ëtal gwesin hip dena, ëë desa sul sonenkamë zi tra mo inik emsa tawa ta gwibik– hen gol-gol san. ²¹ Sap Yahudi zi, sap Yunani zi, ëë damnakë tonbirida gwëk– zen dikim ëhalen hap, hen Alap osan dep dikim lwanda halzan hap, hen zen dikim Bian Yesusu taibliblan hap.

²² “Hwëna angkam, Alap mo Enhona man asa titi ta'ara– ëë dikim Yerusalem san song gwen hap. Hen ëë homë tame gu'un, ‘Basa wëhë zë goltowe'ak?’ ²³ Hwëna Alap mo Enhona aha-en mes ap anakan goltrëblaka, ‘Ëëna men zëwe em hata gwe'anka, zao bwinak sa emsa se dyain gwer, hen kareksa esa zë goltowe gwera.’ ²⁴ Hwëna ëë are mo gwënsa de langa gulsun hup homë enlala gwe'an. Hwëna diki abe hap insa Bian Yesus syala we yul soneblakake, desa de sul sonen habë tangan dwam gwe'an. Ano syala in zen: Tingare zisi de titi ta gwibin hip, zen dikim Alap mo kwasang hap de ol dawem san ang ta gwen hap denaye.

²⁵ “Angkam ëë tawana: Ëë men desaë Alap mo irik gin hip dena emsa tonbirida gwëk, em molye etan asa hla lak. ²⁶ In zebë emsa gubirida'an: Alap molya eno mae mo kala abe hap ngëro gulbluka. ²⁷ Sap ëë homë are mo tawa tabinni wet gulsuk gwëk– em dikim asa husus gwëblan srëm hap. Ëë hwëna Alap mo dwam gwibin en san dena kimë sowe henkam emsa tawa ta

gwibik. ²⁸ Dawem enkam enaka kara la gwibik– tatete enkam eka ëzauk gwek. Sap Alap mo Enhona mes emsa dam tasibirki– dekam de Yesussu de taïbliıblan wenya insa taızı gwibin hipye. Zep desa dawem enkam kara la gwibik. Em in men kiye– zahosa de kara ta gwibin zini. Eno mae mo zahona in, zen Alap mo hlil irin wenya– men desa Tane Zem Yesus mo kalkam lup gul inkike. ^b ²⁹ Ëe tawana: Ano tim bwanak tēsen lwa jal-jala sa bīti gwezal– eno mae mo zahona insa de tamerazan hapye. ³⁰ Ere mae onakon sa hen ëjower– dekam de eiwa de ol aïsılı insa men-man gun hup de ziniye, dekam de hwēna zisi zēre mae mo bolesa dikim mam gun hup hlil inhal gwen hap. ³¹ Zen in zep terya-tyakam lowehe gwek. Emki ēenlala gwe-gwen: Ëe dan-ahare tahunkamē nwe go-ho naban emsa tīti tabir tine gwek– yaklam denaban kam denaban.

³² “Angkam ēe Alap zēre mo tahanakē emsa tapbla gulun! Alap zēre mo kwasang-kwasang hap de ol dawemna in, zen desa en em enlala gwe-gwibin. Desan de ang ta gwenkam zen dekam esa ētatete gwer, hen dekam esa ulin– Alap mensa tıngare lalak wenya nēbe mae hap hamal gulzimkiye. ³³ Ëe homē zi mo kire-kire dawemna hole-hle gwe-gwibik– sap te-ala, sap hen pakean maekam denaye. ³⁴ Ena tawana: Ëe are mo tahakamē are mo tahalha hap syal gwe-gwek– hen abon de ang ta gwen wenyik mo tahalha hapye. ³⁵ Tıngare ano syala in, zen ērak makanē ebe mae hap aenaka anakan drēne gwizimk, ‘A kirekam nen soson srēm zisi mas gwibirida gwen.’ Sap ēe Bian Yesus mo olsaē anakan enlala gwe-gwibik,

‘Isrip-sri gwibin tanganna, em em zi hip gol gwizimdin.

Zen de ebe hap gol gweblankam, zen isrip-sri gwibin tangan naka hom.’”^c

³⁶ Kim tonsubiridaka, ki zep boklena golēkom taka, ki zep Alapsa zigu soneblaka. ³⁷ Aumwa hap sērkam zep go naban babang da gwe'ak. ³⁸ Zen mae hap gona dablak: Sap zen man gubiridaka, “Em molye etan asa hla lak.” Hēndep ki zep bul sun dep zon dak.

^b 20:28 1Tim 4:16, 1Ptr 5:2-4

^c 20:35 Yesus mo ola in aha bukunak hom ale nuk. Hwēna enlalana man Matius 10:8b naban engka en apde nē'an. Ahaksa san ha Lukas 14:12-14sa enlala gwibiriki?

Paulus kim Yerusalem san dep song gwekake:

21 Ëe kimë Paulus mae han eire tangan naka aenaka lapblal-birinhak, ëe dekam zebë bulkum dam-dam enkam lang tekna Kos san dep sek gwek. Ka'ankam zebë hwëna lang tekna Rodosk yaïng gwek, dekon zebë etan bulu inkam ëna Patara san dep sek gwek. ² Zao zebë hwëna langna Penisia san dep de bulu oltowek. Ëe zao zebë hwëna sesek gwesek. Dekon kimë sek gwek, ³ dekam zebë irgwa taha san dekam lang tekna Siprussu hla la-in guk kinïk. Ëe dekam zebë Siria san dep taman gwek. Hwëna ëna Tiruskë atiti gwek, sap bulu in zaoë ang tak, zëwe dep de kire-kirena hen man– desa de zë teiswesik gik kinin hap. ⁴ Ëna zëwe de Yesussu taïbli'blan zi niban kimë olëgaïng gwek, dekam zebë deban mae aha-ere minggukam zëwe lowehék. Zen dekam zep Alap mo Enho mo sostonkam hamal hap de ola Paulus hup ayang nulblik, “Yerusalem san bahem song gwen.” ⁵ Hwëna dekon de etan sek gwen hap denak kim hatak, ki zebë kon hëndep sek gwek. Tingare zao de Yesussu taïbli'blan wenya hëndep we wal walas zeban bul sun dep asa ap nul sonendak. Dekam zebë hi alpna kumwa hap boklena kom lak, dekon zebë Biansa en soneblak. ⁶ Aumwa hap kimë zë aenaka babang labik, ëe ki zebë hëndep buluk sesek gwesek. Zen hen dekam zep gol san dep lwan dahak.

⁷ Ëe kimë dekon sek gwek, dekam zebë ëna Tolemais yaïng gwek. Zao kimë Yesussu de taïbli'blan wenya ban aenaka tame labik, ki zep asa gol san dep kwang nulidahak. Orapna aha-en zebë zë truwek. ⁸ Ka'ankam kimë kon sek gwek, dekam zebë Kaesareak yaïng gwek. Zao Pilipus mo golak zebë lowehék. Pilipus in, zen Yesus hup de ol dawemsa de tawa ta gwibin zi. Zen ahana– Yerusalemk mensa tuju enkam Kristen zi mo tahasa de tri so gwizimdin hip dam dasibikke. ^d ⁹ Wenam sei-siwir zem dan-nër dan-nërkam. Hwëna Alap mo Enhona mes zëbe mae hap sosonna golzimki– hamal hap de olsa dikim ayang gul gwizimdin hip denaye.

¹⁰ Zao kimë lowe he'ak, ki zep Yerusalem mo lang nakon zini hata zaka, bosena Agabus. Zëbe hap hen Alap mo Enhona mes sosonna golblaka– hamal hap de olsa dikim ayang gul gwizimdin hip dena. ^e ¹¹ Zen ki zep Paulus hun asa golek de so

^d21:8 Kis 6:5, 8:5 ^e21:10 Kis 11:28

zaka, ki zep Paulus mo takna golka, dekam zep zère mo taha-tanana tahalebirki. Ki zep asa gubiridaka, “Alap mo Enhona man gunda, ‘Tak bina ansa kirekam sa Yerusalemk de Yahudi zini dahaler, ki sa Yahudi srëm zi hip tapbla dazim.’”

¹² Kirekam kimë asalblak, ëe ki zebë zëve de zi niban Paulussu en gwebla'ak, “Bahem Yerusalem san song gwen.”
¹³ Hwëna zen man asa ding gulzimki, “Em ba habe nwe go-hokam ano enlalana ap dowe hanan labla'an? Ëe tahalen en hap homë hohle gwe'an, hwëna Bian Yesus mo bose hap de Yerusalemk tïn hībë hen hohle gwe'an.”
¹⁴ Ëe kimë anakan tame uk, “Nen molye zëno enlalana wet yasıblık,” dekam zebë eguk, “Dikire Bian Alap mo dwam gwibin sin lwak.”

¹⁵ Ki zebë ëototo gwek, hëndep ki zebë Yerusalem san sek gwek.
¹⁶ Kaesarea kore Kristen zini hen man asa ang neibiridak, hëndep Manason mo golak yaing gwek– men zëbon de lowehen hap ëkalang gwekke. Manason in Siprus wal. Zen men zen nonol tanganna Yesussu daıblıblakke, zëno mae mo ahana.

Paulus kim Yakobus osan dep song gwekake:

¹⁷ Yerusalemk kimë yaing gwek, zëve Yesussu de taıblıblan zini dawemkam asa lup nulink.
¹⁸ Ka'ankam ki zep Paulus asa Yakobus osan dep golësek gweka.
^f Zëve dekam mes hen Kristen zi mo nol-nola tagal gwesik.
¹⁹ Zëve kim Paulus dawemkam golëgaing gweka, dekam zep kıtak aïsıl gwibiridaka– mensa Yahudi srëm zi mo lang san de tën dannak Alap zëno syala sosen gul gweblakaye.

²⁰ Kim ësane gwe'ak, dekam zep Alap mo bosena teip nulsuk gwebla'ak. Ki zep Paulussu nenblak, “Aya Bak, ena mese tame gulku: Yahudi zini hen mes ribu-ribukam Yesussu daıblıblak, hen zen nama Musa mo tıti tabin ol san enlala zon tasınkım ang ta gwe'an.
²¹ Hwëna ankam zen mes boton ola anakan ësak, ‘Paulus zen Yahudi zini, men zen Yahudi srëm zi mo lang san lowe henda gwe'an, desa anakan tawa ta gwibi'ira, “Musa mo tıti tabin olsa emki tapbla gun.”’ Hen anakan mes eno tawa tabinni ësak, ‘Walas tane-ne mo to mipna bahem blom tasik gwibin, hen Yahudi mo ëpba lowe hensa emki baes gwibin.’
²² Zep nen banakan esa ebe hap dena syal eibir? Sap zen sa

^f21:18 Yakobus in, zen Yesus mo oso. Zen Yerusalemk Kristen zisi nol gwibiridaka.

anakan ësäl, ‘Paulus angkam mes hata zala.’²³ Ano mae mo ol san emki ang gwen– zëno mae mo enlalasa dikim së ta sonezimdin hipye. Abon mae onakon zini dan-nër dan-nërkam. Zen mes ki Alapsa anakan nen gubluk, ‘Ëe kirekam de syalsaë eno bose hap o'an.’ Syala desa zen hen mes su nul sonek.

²⁴ Emki deban mae Alap mo gol san golësek gwen. Ere mo te-alakam emki desa hen mas gwibiridan. Zao Alap mo golak emki te-alana insa ing ta sonen– Alap hap de syal sul sonen hap de te-alana insaye, ere hap hen zëbe mae hap. Kire hwëna emsa hokam hlë dabiridak,^g ki nola zitalansibir. Zen dekam sa tîngare zini anakan emsa tame dal, ‘In man ki ahap nëblak. Paulus an nama Musa mo tîti tabin ol san ang gwe-gwenda.’

²⁵ Hwëna ena tawana: Nen mese Yahudi srëm Kristen zi hip suratna ale ulzimk– dekam de

yang tabin dowal hap de otweran blom tabir-
zimdinsi baes tan hap denaye,
hen otweran kal otdebinsi,
hen hole naka de blwap-blwap tan tweran ninsi
de twin gwibinsi,
hen kahalo-kahalosa.”^h

²⁶ Ka'ankam ki zep Paulus Alap mo gol san golësek gweka, dekam zep Alap mo golak de syal gwe-gwen zi ahanik hokam hlë tabiridaka. Ki zep zao ahakore zëwe de syal tan zisi gubiridaka, “Ano mae mo Alapsa de golek de tan hap de mingguna yaklana dekam sa tap gwer. Dekam asa otweranna zilup gul halzal– em de Alap hap desa tru ta seblan hapye.”ⁱ

Paulussu kim Alap mo golak balk dakke:

²⁷ Mingguna in mo yaklana kim tap gwen hap golek de gwe'ak, dekam zep Asia kore Yahudi zi Paulussu Alap mo golak hla da'ak. Zen zep zë hëndep irik dasizik, hen tîngare zi trana in mo enlalasa anakare olkam ben dyasizimk,²⁸ “Israelk de zi, zini ansa nen karek tan! Zini an zen tîngare lang san anakan yasik tabirida gwenda, ‘Musa mo tîti tabin ol san bahem ang tan. Yahudi zi mo lowe henna zen karekna, hen Yerusalemk de Alap mo gola in waba hap.’ Zen hen mes Alap mo gol dawemna ansa

^g21:24 Yahudi zini hen ki su tabiridan makan Alap mo golak syal nei gwibik– dekam de Alap mo nwenak êngan gwehen hap. (Bil 6:13-21)

^h21:25 Kis 15:29 ⁱ21:26 1Kor 9:20

kun gulku– Yahudi srēm Yunani kore zini kim golëbïti gwe zakake.”²⁹ Zen kun gun hup dena in mae hap ki eguk: Sap zen mes zën hla dak– Efesus walya Trofimus Bak han de ëna iwe lë naserannak. Zep kil dik, “Zen mes Alap mo golak awe zertıl zıka.” Hwëna sap hom.

³⁰ Dekam zep hëndep Yerusalemk de zini kïtak ëilman gwe song gwek. Zini dekam zep beyakam ehlu-hluk gwezak. Dekam zep hëndep Paulussu Alap mo gola in kon il dïhak. Lïlikinni ki zep nasohlasik.³¹ Tan hap kim sap nëmë'ak, ki zep hwëna ola nabakam Roma mo jana nabare zi mo mamnak anakan nol hatak, “Tingare ëna awe de zini man ëilman gwe'an!”³² Dekam zep nabakam zëre mo irgwa taha nakore naban golëhlu-hluk gwe zaka– ahakon bose nabarena, hen sap kire srēm wenya ban. Zi trana in kim hla nulida guk, dekam zep Paulussu tangolenna nërzausuk.

³³ Jana nabare nik mo mamna in dekam zep zëre mo jana nabare zini insa gubiridaka– Paulussu de besi dokotkam eihya-taha eihya-tahakam darak tablan hap. Ki zep hwëna zini insa takensibiridaka, “Zini an nara? Banakan karek gwera?”³⁴ Zi trana in hwëna ahakon srën jal olkam ding nulblik. Ahakon hen srën ding nulblik. Sap kirekam de ëilman gwennak bëjen eiwa dena dam gulsun, in zep jana nabare zini in mo mamna Paulussu de zëre mae mo gol san zerhan hap gubiridaka.³⁵ Tembokkam de blaberk kim nërhatok, zao zep men zen tan hap sosen nëbla'ak deban mae engiltitik gwe'ak, hëndep zao zep tan hap alp dasi'ik. Hwëna jana nabare zini in zep gulku kon nabakam neir inehak.³⁶ Zi trana in zen sap tan hap dëra nëbla ha'anzak, dekam zep ënop-nop gwe se'ak, “In em tan! Bahem zë lam tan!”

Paulus kim zi trana insa tonbiridakake:

³⁷ Gol mwanak de zertin hip kim nergolek de gwe'ak, Paulus ki zep mam zini insa Yunani olkam gubluka, “Eë wëhë eban ola lon'ak?”

Ki zep ding gulbluka, “Em hare Yunani ola tawa nakake!
³⁸ Em san ki Mesir walya insa hom yap?– men zen nër hom

³⁷21:30 Anakare enlala naban mes yap nasohlasik, “Paulus mo kal de desan bles-bles gwenkam, ki sa gola an kun gwer.”

golëilman gwenkam empat ribukam de zini sasa lang san dep golëheya-hya gwekake.”

³⁹ Ki zep ding gulbluka, “Ëe sap Yahudi wal. Hwëna ano auyan-azana ë yala Tarsus sun al tak. Zep ëe hen Roma mo propinsina Kilikia wal. Ëe wëhë are kore naka tonbirida'ak?”

⁴⁰ Ki zep ding gulbluka, “Sap esa.” Paulus ki zep tembokkam de blabera in kon dekam de balk tasın hip tahakam akabiridaka, ki zep hwëna Ibrani olkam tonbiridaka,

22 “Aya-wal oso-wal, hen bi-walkam dena, ëe anik emsa are mo timsi dikim golsriwen hap denaka tonbiridak.”

² Zen kim anakan sane da'ak, “Zen nëre mae mo olkam am nësa tonbirida'ara,” dekam zep tangan balk tasik.

Zao zep tonbiridaka, ³ “Ëe an Yahudi wal. Asa anyan Kilikia mo langna Tarsusk jaha gwek. Hwëna ëe aweë mam gwek. Ëe zebë Farisi walya Gamaliel Bak hon tawa gwek– kire enkam de nëno mae mo auyan-aza mo tıti tabin ol san ang gwe-gwen hap denaye. Ëe hen ama dawem tangankam de Alapsa betek gweblan hap alp gwe-gwek– ena in kirekam hen angkam lowehe gwe'anke. ⁴ Yesus hup de tawa tabin sin men zen ang ta gwek, ëe zebë desa karek ta gwibik, hen bwinak sesek gulin gwek– sap we, sap zi. Hen ahakon tameran habë golëgu gwek. ⁵ Alap mo golak de teipsinni hen tıngare Yahudi mo teipsin sinodenak dena, debarenak maka emsa nenbirida'an, ‘In eiwa. Hom boton gwe'ara.’ Sap zen zen abe hap suratna nolblak– desa de Damsik mo but srëm golak de mam-mam wenya kip goltreizimdin hipye. Zen sap dekam de Yesussu de taıblıblan zisi an san dep tahyo halzan hap– awe de hwëna karek tabin hip.

⁶ “Yakla bolak denaban kimë Damsik golek de gwe'ak, mumuk ennak zep ngli nakore sërkam de ngatanna asa wale tazak. ⁷ Dekam zebë kamanak zank. Dekon zebë ola salsek, ‘Saulus, Saulus, em ba habe Asa karek ta gwe'ara?’

⁸ “Ki zebë ding guk, ‘Bian, em nara?’

“Dekam zep ano ola insa ding gulku, ‘Ëe an Nazaret walya Yesus– insa em karek ta gwe'arake.’ ⁹ Mensaë golëtë'ak, zen ngatan enna insa man hla nuk. Hwëna ola in desa asa tonbla'anaka, zen hom anakan tame nuk, ‘Kirekam tonblala.’

¹⁰ “Ki zebë taken seblak, ‘Bian, ëe basa asa syal gwibir?’

“Ki zep asa ding gulbluka, ‘Em luwen, ki hëndep Damsik hatana. Zen zao asa emsa gublul– syala mensaë ep wei yul sonebla'anye.’

11 “Dekon zep asa Damsik sin dep ırık da song gwek, sap ano nwna mes dawemkam de ngatanna in hap dımın nök. 12 Zini bosena Ananias zen zep asa duwebla zaka. Zini in enho zon tasıblınkam Musa mo tıti tabin ol san ang gwe-gweka, hen tıngare Damsik de Yahudi zini man blikip neisik gweblak. 13 Zen ano alp nakon zau'un zaka, dekon zep asa gubluka, ‘Ano oso Saulus, emki etan kara gwen!’ Hēndep ki zebē zini insa hla tak.

14 “Ki zep asa gubluka, ‘Nēno mae mo auyan-aza mo Alapna mes emsa dam tasıki– dekam de zēno dwam gwıbin sin denaka tawa gwıbin hip, hen dekam de zēre mo zer sonen lalak Zini insa hla tan hap, hen zēno ol-gunsu de salblan hapye. 15 Mensa ena oranak hlaul zuka hen sane gweka, desa esa tıngare zi hip golzim halada gwera. 16 Zep angkam em basae etan eissibi'ira? Em luwen. Ęe asa emsa su tablal, hen em kime Alapsa Yesus mo bosekam abe ta'anka, Zen dekam sa eno karek-karekna ep ngan gulsublula.’

17 “Dekon kimē etan an san dep lwa halzak, dekam kimē Alap mo gola kon gu sonebla'ak, dekam zep ano nwna ap lirisin nēblak. 18 Bian Yesussuē hla tak. Man asa gubluka, ‘Nabakam! Angkam hēndep Yerusalemısa hli ta. Sap awe de Asa taıblıblan srēm zini an molya eno abe hap de aısılı dokwak nuk.’

19 “Ki zebē ding gulbluk, ‘Bian, awe de zini an mes-am asa tawa nēblak: Ęe ama but srēm gol-gol san song gwe-gwek– dekam de Emsa de taıblıblan zisi tangole gwıbin hip, hen bwi san dep tahyohal gwen hap. 20 Hen Stepanussu kim ere mo bose hap de jal hap dak, Ęe hen dekam ama anakan ola mas guk, “Em ema sam lanan.” Hen men zen da'ak, zēno mae mo tahan bajuna Ęeyē teirensizim'ik. Zep Bian, Emsa de taıblıblan srēm wenyısa sa ano ola dokwak nul.’

21 “Ki zep Bian asa ding gulbluka, ‘Molya. Em song gwen. Sap Ęeyē emsa Yahudi srēm zi mo lang san dep zer sone'an– zēwe de zisi de tawa tabir song gwen hap.’”

22 Nongka sap dawemkam sane da'ak, hwēna anakan kim guku, “Yahudi srēm zisi ekakim tawa tabir song gwe,” dekam zep ol alhapkam Ęgu inek, “Zini an okamana an kon emki jek-jak tan! Zen de gwēn hap hom dakastı'ıra!”

23 In kim ol nop-nopkam Ęgu anek, dekam zep hēndep zēre mae mo tahan bajuna dalwesi'ik– kasokam dikim i tıblan hap. Ahakon sonsa gulk sun yal dase gwebla'ak. 24 Dekam zep jana nabare zi mo mamna in Paulussu de zēre mae mo gol mwa san

zertin hip gubiridaka– zao de dawemkam tangolen naban taken-taken gweblan hap, mae hap, “Zen ba hap kire tangankam emsa jal nëbla'an?”²⁵ Hwëna kim kire naka de tangolen hap dahale'ak, Paulus dekam zep Yunani olkam jana nabare zi mo mamna in mo irgwa taha nakore naka takensiblika, “San ha dawemna?– em de Roma mo irik ginnik de zisi takensiblin srëmkam tangolen naye.”

²⁶ Kirekam kim salblaka, dekam zep mam zem insa gublu hanaka, “Em basae go'ara? Zini an Roma mo irik gin nikore nakake.”

²⁷ Mam zem in ki zep song gwe zaka, zao zep takensibli zaka, “Emki asa gublun: Em san ha eiwa Roma mo irik gin nikorena?”

Ki zep ding gulbluka, “In eiwa.”

²⁸ Dekam ki zep etan ding gulbluka, “Em an sap Roma mo irik ginnik de zisi hom yap. Hwëna Roma mo irik ginnik de syal ta gwen zi hip mes yabe te-alasa mamkam golzimki– dekam de Roma mo irik ginnik de tin hip de suratsa ebe hap golblan hap.”

Paulus ki zep hwëna ding gulbluka, “Kirekam hom. Ano bian swena hen Roma mo irik ginnik denakake.”

²⁹ Men zen sap taken-taken gweblan hap golek de da'anzak, dekam zep nabakam sekwak gwek. Hen mam zini in zëna dekam zep airi'anka, sap zen mes gubiridaka– Roma mo irik ginnik de zisi de totoresahalen hap.^k

Paulussu kim Yahudi mo teipsin sinodenak nërtrëkke:

³⁰ Ka'ankam ki zep jana nabare zi mo mamna in dekam de anakan tawa gweblan hap dwam gwe'anka, “Yahudi zini in ba hap Paulussu de tan hap asas nëbla'an?” Dekam zep gubiridaka– Alap mo golak de syal tan zi mo mam-mamna hen Yahudi zi mo teipsin sinodenak denaka de tagal gulsun hup– zen de hwëna taken-taken gweblan hap. Desan dep zep Paulussu tahalen srëm naka zerhal zaka.

^k **22:29** Roma mo teipsin tangan zini dekam mes anakan jalse gwibiridaka, “Roma mo irik ginnik de zisi bahem totoresahalen.” Yahudisa sap dekam Roma hen irik nik, hwëna desa man anakan enlala neibirida gwek, “Zen hom eiwa tangankam Roma mo irik ginnik bit'i gwe'an.” Zep Yahudi walsya sap de totoresahalen hen tangolen.

23 Paulus ki zep teipsin sinodenak dena insa karatda tabirki, ki zep gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, ëe enho kles gwesin srëmkamë Alap mo dwam gwibin sin syal gwe-gwek– hëndep namen de yaklana awe.”² Alap mo golak de teipsin zini Ananias Bak kim kirekam de torannak salblaka, dekam zep Paulus mo alp nakon men zen ëzau'uk desa mip naka de lwa soblan hap gubiridaka. Dekam zep ahanik mipna lwa soblaka.¹ ³ Paulus ki zep gubluka, “Alap sa hen emsa mip naka lwa tala! Zi mo nwenak em dawemna, hwëna eno enhona karekna. Em insa iwe nikin'ira– ano kareksa de dekon anakan teibin hip, ‘Zen kirekam mo Musa mo tïti tabin olsa gulmunku,’ hwëna ena hen ema gulmun nura– asa de karek gwen srëmnak lek tyan hap insa gubiridandaye.”

⁴ Men zen zëno alp nakon ëzau'uk, ki zep ding nulblik, “Em in Alap mo golak de teipsin zisie lamang ta'ara!”

⁵ Paulus ki zep ding gulzimki, “Aya-wal oso-wal, ëe homë anakan tame tal, ‘Zen zen– Alap mo golak de teipsin niye.’ Sap Alap mo olak Musa man tïti tabirki, ‘Ere mae mo teipsin-teipsinni bahem lamang ta gwibin.’”^m

⁶ Paulus kim zë anakan tame tabirki, “An ahakon Farisi hon de bëti gwen zi, hen ahakon Saduki hon de bëti gwen zi,” dekam zep ol mamkam gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, ëe an hen Farisi wal. Ano bianna hen Farisi wal. Asa an mae habe namen taken-taken ëbla'an: Sap ëe ama anakan taïblik, ‘Zini tin nïkon ngaya gwenkam.’”⁷ Kirekam kim nasalblak, ki zep zë zën ëol gwe'ak. Dekam zep ëkles gwek. Farisi srën tewehak, Saduki hen srën tewehak. ⁸ Zen mae hap ëkles gwek: Sap Saduki zini man ëenlala gwek,

“Zini bëjen tin nïkon etan ngaya gwen.

Alap mo dam taha nakore zini hen hom.

Zi mo angna hen hom.”

Hwëna Farisikam de gubirida gwen zini, zen man anakan ëtaïblik, “Ki.”

⁹ Zao zep sërkam ëol-tetek gwek. Dekam zep Musa mo olsa de tawa ta gwibin Farisikam de zini ahakore nik ëzauk. Zen zep ol mamkam ahakore wenyik mo olsa anakare olkam nablonsuzimk, “Ëe homë zini an mo karekna hla kulbli'an! San ha diki zi-au ahaksa Alap mo dam taha nakore zi mes yap aïsıl

¹23:2 Yoh 18:22-23 ^m23:5 Kel 22:28

gweblaka? Kirekam de lwankam, ki bana hom.”¹⁰ Sêrkam tangan kim ênop-nop gwe'ak, jana nabare zi mo mamna in dekam zep mae hap aïri'anka, “Paulussu an namen sa bai-bi dal!” Dekam zep zêre mo irgwa taha nakore wenyaka gubiridaka– Paulussu de zêno mae mo ngirînnik sostonkam al tazimdi boran hap, hen dekam de zêre mae mo lowehe gwen san dep etan zerhan hap.

¹¹ Dekam zep kam Bian Yesus Paulus mo alp nakon zau'un zaka, zao zep gubluka, “Enlala tatetekam gwè! Men kirekame namen abe hap dena Yerusalemk tonbiridala, zen kirekam esa hen Romak tonbirida gwera.”

Yahudi zini kim anakan êgukke,

“Dikire nglinak de Zini asa hlauludak– êe de Paulussu tan srêmnaک tembane tanna, hen ho maesa otdebin niye.”

¹² Ka'ankam kaknak, Yahudi zini beya nik zep Paulussu de tan hap ola aha-en nuk. Dekam zep apdekam anakan êguk, “Dikire nglinak de Zini asa hlauludak– êe de Paulussu tan srêmnaک tembane tanna, hen ho maesa otdebin niye.”¹³ Zini in zen ki êgu-guk, beyana empat-pulu nakon man tamank. ¹⁴ Zen ki zep Alap mo golak de mam-mam wenyak dep hen Yahudi mo nol-nol san dep sek gwek, ki zep zê nenbiridak, “Êe mesê Alap mo nwenak apdekam anakan êgunun, ‘Dikire nglinak de Zini asa hlauludak– êe de Paulussu tan srêmnaک tembane tanna, hen ho maesa otdebin niye.’¹⁵ Zep angkam em hen teipsin sinodenak dena janana bare zi mo mamna insa en soneblak. Anakan abe lak, ‘Paulussu emki abe mae hap zer sonezimdin– êe aka etan dawemkam taken-taken êblak.’ Hwëna zen molya awe hata zaka, sap êe ora nakon asa tan hap lil gi'blil.”

¹⁶ Hwëna naïmli zem man zê sane tabi'inka, dekam zep jana nabare nik mo gol san song gweka, zao zep Paulussu gubluka.

¹⁷ Paulus dekam zep jana nabare zi mo mamna in mo irgwa taha nakore naka gu soneblaka. Kim hata zaka, zao zep gubluka, “Wal seiwiri an emki ere mo mam osan dep zersong gwen, sap zêno ol aïsili ki– zêbe hap denaye.”¹⁸ Dekam zep mam zem osan dep zersong gweka.

Irgwa taha nakore zini in ki zep mam zem insa gubluka, “Bwinak de zini Paulus man asa gu soneblala– êe de wasna ansa ebon osan dep zer halzan hap. Zen man olsa eban de loran hap golsong gwe zala.”

¹⁹ Mam zem in ki zep taha nakon il tî-in kînikâ– tewehe kînikam de zertoran hap. Ki zep zê takensîblika, “Em ba ola bane abe hap golsong gwebla zala?”

²⁰ Ki zep ding gulbluka, “Yahudi zini mes ola aha-en nul– emsa de anakan ahap tan hap, ‘Paulussu ka’an ap zer sonezim– êe aka etan teipsîn sinodenak dawemkam taken-taken êblak.’ Hwëna in boton. ²¹ Bahem zëno mae mo ol san ang gwen, sap zini ora nakon zao de tan hap dîl gîbli’an. Beyana mes empat-pulu nakon taman. Zen mes Alap mo nwenak anakan êgu-gul, ‘Dikire nglinak de Zini asa hlauludak– êe de Paulussu tan srëmnak tembane tanna, hen ho maesa otdebin niye.’ Angkam zen mes êhohle gwer. Ebon onakon de ol ensa neisbi’in.”

²² Mam zini in ki zep gubluka, “Angkam sap esa song gwera. Hwëna bahem aha maesa gubiridan– in desae asa gublundaye.”

Paulussu kim Kaesarea san dep nêr sonekke:

²³ Jana nabare nik mo mamna in ki zep aha mam dare naka guzimki, “Emki 470kam jana nabare zisi hohle labin– nêbokkam de êeija gwen wenyâ 200 enkam, janakam dep de wenyâ hen 200kum, kuda tahan nakon de êeijan hap dena 70 enkam. Emki gubiridan– kam de sek gwen hap deka êhohle gwek. Yakla nwenâ sembilangkam esa êgwahal– Paulussu de Kaesarea san dep zon tan hap. ²⁴ Kudana hen ahana Paulus hup de hohle dablak– zen deka zê nîkin halka, dawem enkam de nêrsong gwek, hêndep gubernor Peliks Bak hon de zon dak.”

²⁵ Zëna ki zep suratna anakan ale gulbluka,

²⁶ “Gubernor Peliks Bak hap, mensâe blikip eisîk
gweblananke,
Klaudius Lisias onakon:
Dawem.

²⁷ Zini in sa ep zer soneblak, mes Yahudi balk dak. Zen man sap tan hap alp nêbla’ak. Hwëna êeyê nabakam are mo walas naban zial tak, sap êe mesê salblak, ‘Zen Roma mo îrik gînnîk dena.’ ²⁸ Êe ama sap zëno kareksa de hlaulblun hap dwam gwek– in dekon ki karek tan hap asas nê gwebla’akke. Êe zebê Yahudi mo teipsîn sinode san dep sap zerhak.

²⁹ Hwëna zëno karekna in zep ki nê gwebla’ak, zen Roma mo ol jalse gwen hap hom. Hwëna Yahudi zëre

mae mo ol jalse gwen en hap. Zëno karekna hom-dekam de tan hap denaye, ahaksa bwinak de se tya irin hip denaye. ³⁰ Hwëna anakan kim asa nenblak, ‘Man tan hap diil gïbli’an,’ dekam zebë nabakam ebon osan dep zer sonek. Hen in zen jal në gwebla’an, ëe ama desa gubiridak, ‘Amki neik zëno karekna gubernor hap oltrëblak.’”

³¹ In desa dam tasibirki, zen zep Paulussu kam nërsong gwek, hëndep Antipatrisk nërhatok. ³² Dekon kaknak 70kam de kuda nabare en nik zep kon nërsong gwek. 400kam de tanakam de wenyä dekon zep lwan dahak. ³³ Kaesareak kim nërhatok, ki zep suratna insa gubernor hap nolblak. Paulussu hen zao zep tapbla dablak. ³⁴ Gubernor kim suratna insa karatda gulku, dekam zep Paulussu takensïblika, “Eno auyan-azana endan kon?” Ki zep ding gulbluka, “Kilikia konke.” ³⁵ Dekam zep gubluka, “Zep eno kareksa de ap goltrëblan hap de wenyä kim de yaïng gwe’anzak, zen dekam asa zëno mae mo nwenak emsa taken-taken gweblal.” Dekam zep pemerinta mo gol yalak de kara ta gwen hap gubiridaka– mensa teipsin zini Herodes Swe gubernor hen jana zi de zao lowehe gwen hap taubluzimkike.

**Teipsin zini Peliks hip kim Paulus
mo karekna noltrëblakke:**

24 Yaklana kim aha-ere taha-tapakam damank, Alap mo golak de teipsin zini Ananias hen Yahudi mo nol-nola dekam zep Kaesarea san tine gwek. Roma mo ol jalse gwen klis gul gwen hap de zini hen man ang gwibiridaka. Zëno bosena Tertulus Bak. Yahudi mo mam-mamna mes desa nenblak– zen de Paulus mo kareksa gubernor hap goltrëblan hap. ²⁻³ Paulussu kim nër halzak, dekam zep Tertulus Peliks Baksa anakan tonblaka, “Ano mae mo teipsinni, bian gubernor– men desaë blikip eisik gwebla’anke: Eno asa de irik ginkim, ëe mesë holokam umlae enkam lowehe gwek. Em mese ere mo enlala blalkam asa oto gulsuk gweka. In zebë tingare langna awe dawemna mwin-mwankam ep ol gweblanan. ⁴ Hwëna holokam de desa loran srëm hap, ëe ama emsa blikip gwesiblin naban abe ta’an– ano mae mo ola ansa de sane gwen hap. ⁵ Zini an ëe mesë dam lasik: Zen zisi karek tabirida gwenda. Hen zëno

yasik tabin nikon Yahudi zini tıngare okamanak de wenya man eılman gwenda gwenan. An hen men zen Nazaret walya men mo bosekam tawa dabirida gwe'anke, zëno mae mo mamna ahana. ⁶⁻⁷ Zen kim sap Alap mo golsa de kun gun hup akasıki, hwëna ama zë nabakam balk lak. [“Èe sap are mae mo ol jalse gwen san de karek tan habë ki enlala ëbla'ak. Hwëna jana nabare zi mo mamna Lisias Bak, zen zep zëre mo walas naban asas tangankam zial ta halka. Dekam zep asa gubiridaka– èe de zëno kareksa ebe hap goltrëblan hap.”] ⁸ Em de hen taken-taken gweblankam, esa ki zëre mo ola kon anakan dam tasılı, ‘Eiwa, zëno karek-karekna beya tanganna, in zep ki në gwebla'an.’”

⁹ Yahudi zini men zen ang tazak, dekam zep zëno ola insa anakan trı nılblik, “In eiwa tangan.”

Paulus kim zëre mo tim golsriwen hap de ola tonkake:

¹⁰ Gubernur kim Paulussu tahakam anakare hap akablaka, “Emki hwëna toran,” Paulus dekam zep ding gulku, “Èe tawana: Em mese langna awe zi mo karek-karekna holokam klis gul gweka. Zep èe ama tangan isrip-sri gwenan– emsa de are mo tim golsriwen hap denaka tonblan hapye. ¹¹ Em de ano olsa taıblıbin hip, em emaka hen aha zisi takensibirida'ara. Èe mae habë Yerusalem san song gwek: Dekon de Alapsa zëre hap de gola kon gu sone gweblan hap. Yaklana tuju enkamë zë gwëk, ki zep an san dep asa nër halzak. Zep èe bawalkam de zë karekna mam gun hup? Angkam hwëna awe yaklana aha-ere taha-tapkamë gwë'an. ¹² Men zen ano kareksa de ebe hap goltrëblan hap yaıng gwezak, zen hom asa hla dak– zi mo olsa de keisa gunnuk, ahaksa zi tra mo enlalasa de ben tyasizimdinnik, sap Alap mo golak, sap but srëm golak, hen sap ëna iweye. ¹³ Men desa boton ol blo-blona emsa donblanan, zen hwëna basa molya emsa anakan donblak, ‘Èe kirekam de karek gwennakë hla lak.’ ¹⁴ Hwëna èe ebon damnakë kira gwe'an: Èe ama are mae mo auyan-aza mo Alapsa betek gwe-gweblanan– Nazaret walya Yesussu de ang gweblankam. Men zen Desa daıblıbla'an, desa man Yahudi mo mam-mamna anakan husus neibirida gwe'an, ‘In yasik tabin sin ang ta'an.’ Hwëna tıngan mensa Musa mo tıti tabin olak hen Alap mo ol ayang gul gwen zi mo ola ale nuk, èe nama desa kıtak taıblıbi'in. ¹⁵ Èe ama Alapsa taıblıbla'an– in kirekam hen zen lowe he'an, anakan, ‘Zini tın

nıkon sa ęngaya gwer– sap dawem gol gwen zi, sap hen karek gol gwen zi.ⁿ 16 ęe in zebę alp gwe-gwenan– enho kles gwesın sręmkam de Alap mo nwenak gwęn hap, sap hen zi bosyan mo nwenak.

17 “ęe kimę zi mo lang san tahun beyakam gwęndak, ki zebę etan Yerusalem san dep lwa halzak– zao de tahalha zisi te-alakam mas gwibiridan hap, hen Alap hap de domba maesa kap ta gweblan hap. 18 Zen in kim kiresa de syal gwibinnik Alap mo gol teksonnak asa hla dak, ęe dekam kun naban homę zę gwę'ak. Hen zi tra naban homę mae zę golękeisa-keisa gwek. Hen homę mae zę golęılman gwek. 19 Hwęna Yahudi zini men zen Asia mo lang nakon yaıng gwezak, zen zen en zę asa anakan tame dak, ‘An men zen nęno mae mo lang san tęnda gwekake.’ Diki zen de awe yaıng gwe'an zanam, zen de eno nwenak asa taken-taken gweblan hap, ki maka sam gwesı'in– zen de asa ba mae hap jal gweblankamye. 20 Ahaksa bong-bongna an zen teiniki'in, zen maka emsa nenbla'an– ano karekna men zen ap hla nulblik, in kim Yerusalemk teipsın sinodenak asa taken-taken nęblakye. 21 Zęno mae mo nwenak ęe ama sap'nen ol mamkam anakan guk, ‘Asa ansa namen taken-taken ębla'an, zen mae hap: Sap ęe ama anakan taıblik, “Zini tın nıkon ngaya gwenkam.”’^o

22 Peliks Bak orep mes anakan tawa gwibiridaka, “Ahakon Nazaret walya Yesus Swesa ang nę gwebla'an.” Zep gubiridaka, “Angkam dekam sekwak gwek. Jana nabare nik mo mamna Lisias Bak de hata zankam asa klis gul.” 23 Dekam zep zęwe de jana nabare nik mo mam naka gubluka– zen de zęre mae mo lowehe gwennak Paulussu kara ta gwen hap.^p Peliks man desa gubluka, “Dikire gol mwa ennak tę nasen gwek, hen wal bose wal zem dikire tahalhanak mas nę gweblak.”

Paulus kim dare tahunkam bwinak gwękake:

24 Yakłana hom beya gwe'ak, ki zep Peliks we zem Drusila han aptazak. We zem in Yahudi we, hwęna zęna Roma wal.

ⁿ24:15 Yoh 5:28-29

^o24:21 Paulus kim kirekam ol mamkam gubiridaka, dekam zep zęn ęol gwek hen ęhlıwek. Mae hap ęhlıwek, “San ha zini tın nıkon etan ngaya gwenkam?” (Kis 23:6-10)

^p24:23 Yunani ola kon de dam gulsunkum, jana nabare zini in, zęno ırık gın walasna beyana 100 enkam.

Ki zep Peliks Paulussu de kwang ta halzan hap gubiridaka. Dekam zep we zeban apdenak sane la'ak– Kristussu de taïbli'blan hap dena kim klis gulzim'inkaye. ²⁵ Insa klis gulzim'inka,
 Alap hon dikim tal gwesin hip denaka,
 zënaka dikim zerinik gwen hap denaka,
 hen Alap de lamkam klis gun hup denaka.

Peliks dekam zep aïri'anaka, dekam zep gubluka, “Zao en golzausuk. Amki asa hli so. Eë de hir-hir gwen srëmkam, asa etan emsa gu soneblal.” ²⁶ Hwëna zen man hen Paulussu anakan gu gweblaka, “Eme te-alasa mamkam ap golbla'anam, ki amaka emsa zeser sone'an.” Zep etan-etankam kire hap de olsa de loran hap gu sone gweblaka.

²⁷ Tahunna kim dan damank, Peliks dekam zep gubernora kon ati gweka. Hwëna Yahudi zi dikim sam gwes'iblin hap zep Paulussu bwinak hli taka. Hwëna dekam zep zëno weinak Perkius Pestus gubernorkam irik gilki.

Pestus hup kim Paulus mo karekna noltrëblakke:

25 Gubernur Pestus mo hata zannak kim yaklana dan-ahan damank, dekam zep Kaesarea kon Yerusalem sa amjanbirki. ² Zao zep Pestus mo nwenak Alap mo golak de mam-mam wenyha hen Yahudi mo nol-nola Paulus mo karekna botonkam noltrëblak. Zen man Pestussu anakan aberbe da gwe'ak, ³ “Eë de emsa sam gwes'iblin hap, emki gubiridan– Paulussu de etan an san dep zer sonen hap.” Sap zen mes aningkim de ora nakon til giblin hap ehohle gwék. ⁴ Hwëna man ding gulzimki, “Paulussu zen Kaesareak am kara da'an, hen eë desan asa etan nabakam lwahal. ⁵ Zen de eiwa karek gwenkam, ki dikire eno mae mo nol-nol ahakore nik asa ang nëblak– zao deka zëno kareksa abe hap noltrëblak.”

⁶ Yerusalemk yaklana san ha dare taha-tapkam mes yap zë gwëka, ki zep kon etan Kaesarea san dep lwa halka. Ka'anankam zep klis gul gwen hap de teksonnak Paulussu dikim zë taken-taken gweblan hap tagal gulsuku. Ki zep Paulussu de zerhatazan hap gubiridaka. ⁷ Paulussu kim nërhatatak, Yahudi zini in zen Yerusalem kon yaing gwezak, dekam zep dot dasizik. Zao zep olkam men-kon an-konkam nëbla'ak. Botton ol blo-blona insa kim dohon-hon nulbli'ak, hwëna anakan de egunnu hom, “Eë are mo nwekamë kirekam de kareksa gonnak hla lak.”

⁸ Paulus dekam zep zère mo tim golsriwen hap de ola anakan guku, “Èe homë Yahudi zi mo tütü tabin olsa gulmunk, hen Alap mo gola homë kun guk. Roma mo teipsin zi mo jalse gwenna homë hen gulmunk.”

⁹ Hwëna Pestus man Yahudi zi de zënaka sam gwesiblin hap dwam gwe'anka, zep Paulussu takensiblika, “Em wëhë dwam gwe'ara? – èe de etan Yerusalemk emsa taken-taken gweblan hapye, eno karekna insa ap noltrëblananke.”

¹⁰ Ki zep ding gulbluka, “Èe an Roma mo teipsin zi mo dam taha nakore zini eno nwenakë zau'un. Zep diki em de awe asa taken-taken gweblan hap man dakasti'in. Ena dwan mes-eme tawa gwera: Èe homë Yahudi zi hip karekna golzimk. ¹¹ Tan hap de kareksa de ap hlaublunkam, èe homë asa de tan hap jalse gwe'an. Hwëna Yahudi zi mo boton ol blo-blo enna in hap de asa tapbla tazimdin hip hom dakasti'in. Èe ama abe gwe'an– Romak de teipsin tangan zi de ap tap gulblun hap!”

¹² Zëno ola insa kim Pestus Bak zère mo irgwa taha nakore zi niban ziklis gulku, dekam zep gubluka, “En mese ki gulu. Emsa desan sa nërhal!”

**Teipsin zini Agripa Baksa kim somol zeban
zère mo tim golsriwen ola tonzimkike:**

¹³ Hom holo gwe'ak, ki zep teipsin zini Herodes Swe mo tanena Agripa somol zeban Kaesareak Pestussu zini lazak. Agripa, zen hen teipsinni. Somol zem in bosena Bernike. ¹⁴ Zao kim èrgwë gwe'ak, Pestus dekam zep Paulus hup dena Agripa Baksa anakan tonbla'anka, “Zini awe man bwinak Peliks Bak hli taka. ¹⁵ Èe kimë nër hom Yerusalemka amjanbik, Alap mo golak de mam-mam wenya hen Yahudi mo nol-nola zëno kareksa ap noltrëblak. Zen man sap tan hap asa aberbe da gwe'ak. ¹⁶ Hwëna èe anakanë ding gulzimk, ‘Roma ano mae mo jalse gwen olak man lwak, “Zisi bëjen totoresa jal zi hip tapbla tazimdin. Diki nonol jal zi mo nwenak de taken-taken gweblankam – zao de zen hen zère mo tim golsriwen hap de olsa tonbiridan hap.”’ ¹⁷ Zep zen kim abon yaing gwezak, èe homë eissik. Ka'ankam zebë hëndep tagam gulsuk. Dekam zebë zini insa de zer halzan hap gubiridak. ¹⁸ Zëno jal zini in kim ap zëno karekna noltrëblak, hwëna tan hap de karekna zen hom ap noltrëblak – men kirekamë tim gu'ukye. ¹⁹ Zen hwëna Yahudi mo tawa tabin nikon ki nëblak, hen mae en nakon ki zini insa husus nëblak:

Anakan mo gu gwendake, ‘Zi bosena Yesus, zen man tın nikon etan ngaya gweka.’²⁰ Ēe mesë zë anakan topse gwibiridak, ‘Ēe banakarekam de kire hap dena takensibirida gwen hap?’ In zebë sap zini insa takensıblık, ‘Em wëhë dwam gwe'ara– ëe de etan Yerusalemk emsa taken-taken gweblan hapye?– eno karekna insa ap noltrëblananke.’²¹ Hwëna zen Romak de teipsın tangan zi de tap gulblun hap abe gweka. Dekam zebë jana zisi gubiridak, ‘Ki amki awe kara lak. Roma san dep de bulu kim de song gwe'ak, dekam neik desan dep ër sonek.’”

²² Agripa ki zep ding gulbluka, “Ēe hen ama dwam gwe'an– zini in mo aïsılsı de sane gwen hap.”

Pestus ki zep ding gulbluka, “Ka'an neik.”

²³ Ka'ankam zep Agripa Bak somol zem Bernike neka teipsın zi hip de terya ban dawem enkam nitılzık– ol ton gwibin hip de teksonnak iwe dep. Jana nabare nik mo mam-mamna hen ëna iwe de bose nabare wenya mes zë hen yaıng gwezak. Pestus dekam zep jana nabare wenya Paulussu de zerhalzan hap gubiridaka. ²⁴ Kim nërhatatak, Pestus ki zep guku, “Teipsın zini Agripa Bak, hen tıngan an zene tagal gwenanke, zini an ena mese hla lanan. Tıngare Yerusalemk de Yahudi zini hen Kaesareak awe dena, zen mes asa aberbe da gwek– ol nop-nopkam de anakan ëgu gwenkamye, ‘Zini an hom dakastı'ıra– zen de okamanak gwën hapye.’²⁵ Hwëna ëe homë tan hap de karekna hlaulbluk. Hwëna zën kim abe gweka, Romak de teipsın tangan zi de tap gulblun hap, ëe dekam zebë desan de zer sonen hap klis guk. ²⁶ Hwëna ëe nëno mae mo mamna insa ba olsa de suratkam anakan tawa tan hap?– ‘Zëno karekna an dë kirekam moye,’ deban de zer sonen hapye. In zebë eno mae mo nwenak de zer halzan hap gubiridan– nonol tanganna teipsın zini Agripa Bak ere onak, dekam eka apdenak dawemkam anakan dam ulsuk, ‘A kirekam neik nëre mae mo teipsın tanganna kip suratna ale ulblik.’²⁷ Sap ano enlalakam, zëno kareksa de dam gulsublun srëmkam, nen bëjen nen Roma mo teipsın tangan zi sin dep zer sonen.”

26 Agripa ki zep Paulussu gubluka, “Ēe ama ebe hap golbla'an– em dikim ere mo tim golsriwen hap denaka toran hap.”

Paulus ki zep tahakam akabiridaka– dekam de kon gwisibir hanan hap. Ki zep gu ineka, ² “Teipsın zini Agripa, ëe ama

tangan sam gwesinín– are mo tim golsriwen olsa de namen emsa tonblan hap, mensa Yahudi zini ap ola blo-blo nul gweblakke. ³ Èe ama tangan sam gwesinín, sap em mese tangan Yahudi zi mo kirekam de lowe henna tawa gwibiridaka– hen zëno mae mo Alap hap de ol gulsuk halasen gwenna. In zebë emsa dawemkam de asa sane tan hap abe ta'an.

⁴ “Tingare Yahudi zini ano gwëna tawana– walasnak kimë are mo langnak gwëk, hëndep Yerusalemk awe kimë gwë gwëk. ⁵ Zen mes holokam asa kara da gwëk. Zep zen de ëdwam gwe'anam, zen maka emsa anakan nenbla'an, ‘Zen Farisi mo tawa tabin sin ang gwëka.’ Tingare Yahudi nère mae mo hlik-hlik nakon, Farisikam de zini, zen in zen tingare Yahudi mo titi tabin sin tatetekam ang ta gwenan. ⁶ Zep ëe mae habë angkam awe zau'un– zao de asa taken-taken gweblan hap: Sap ëe ama Yahudi nère mae mo auyan-aza hap de Alap mo ol gu-guk gwensa taïblïbik. ⁷ Ol gu-guk gwenna iwe de zaun hup dena insa, Israel mo dua-blas enkam de zi ausuna man tangan kara nei gwibi'in. Zen in zep Alapsa betek në gweblanan– yaklam denaban kam denabanye. Hwëna teipsin zini Agripa Bak, ol gu-guk gwenna insaë taïblïbik, in zep'nen ki hwëna Yahudi zini ol blo-blona ap mam nulblik. ⁸ Hwëna zini ba hap anakan ëkil gil gwe'an?– ‘Alap bëjen zini tin nikon ngaya tan.’

⁹ “Aena hen orep anakanë kil gi'ik, ‘Dawemna, nen Nazaret walya Yesussu de taïblïblan wenya esa karek la gwibir.’ ¹⁰ Èe zebë kirekam Yerusalemk gweibirida gwëk. Alap mo golak de mam-mam wenyik mo bosekam, ëe ama Yesussu de taïblïblan wenya bwinak sesek gulin gwëk, hen tameran hap kim nenbirida gwëk, ëe ama hen ola anakan mas gul gwëk, ‘Amki lak.’ ¹¹ Èe mesë beya guk– but srëm gol-gol san de zisi karek tabin hip hakalbirida gwenna. Hen dekam ama akasibirida gwëk, ‘Zen wëhë tik-tik tabinkim Yesussu lamang da'ak?’ Èe ama sërkam u sal-sal gwibirida gwëk, zebë hëndep aha lang san teibirida gwëk.

¹²⁻¹³ “Zep ano teipsinni Agripa Bak, ëe kimë kire enlala naban Damsik sin song gwëk, Alap mo golak de mam-mam wenyik mo bosekam de surat naban, yakla bolak denaban dekam zep ngatanna ngli nakon ati gwezak, zao zep asa wale tabirzik. Yakla nwe mo ngatanna man lwala he'ara. In sërkam de ngatan tanganna. ¹⁴ Èe tingan kamanakë altik, ki zebë hwëna ola salsek– Ibrani olkam de anakan asa takenblanna,

'Saulus, Saulus, em ba habe asa karek ta gwenda? Zen hwëna enakae kim karek ta gwe'ara.'

15 "Ki zebë takens'iblik, 'Bian, Em nara?'

"Ki zep asa ding gulbluka, 'Ëe an Yesus- em insa karek ta gwe'arake. 16 Em luwen. Ëe mesë ebe hap Aenaka zertrëblanan- em dikim abe hap de syalsa gol gwen hap, hen dekam de abe hap denaka gol halada gwen hap, in desa hlauluda, hen men desaë ebe hap goltrë gwebla'akye. 17 Ëe asa emsa Yahudi kore jal zi mo taha nakon al ta gwer- hen Yahudi srëm jal zi mo taha nakonye. Sap ëe ama emsa Yahudi srëm zi sin dep zer sone'an- 18 kawesinnik de ëbute gwen zisi ekakim ngatannak dep golëwet so gwe-gwe, hen dowal mo kig'i mo tahalebin zisi ekakim h'il ti sone gwibir. Zen kim de Asa daibli gwebla'ak, zen dekam asa zëno mae mo karek-karekna tap gulsuk gwizim. Zen dekam sa hen Alap mo hl'il irin lalak wenyak bit'i gwer.'

19 "Zen in zep, teipsin zini Agripa Bak, Alap insa nwenapa lirisin soblaka, ëe zebë desan ang gwëk. 20 In zebë tonbirida gwëk- nonol tanganna Damsik, Yerusalemk, t'ingare Yahudi mo langnak, hëndep Yahudi srëm zi mo lang-lang san. Ëe anakanë tonbirida gwëk, 'Em ëhalen, ki Alap osan dep lwan dahak. Aha zi hip em dawemsa goltrei gwizimdin- dekam de emsa anakan tame tan hapye, "Zen mes halera." 21 Kirekam insa gol halada gwëk, in zep Yahudi zini Alap mo golak asa balk dak, hëndep tan hap asa alp dasik. 22 Hwëna Alap man asa il gwehe gwebla'ara. In zebë hëndep angkam an nama zau'un hen emsa tonbirida'an- sap mam-mam wenyha hen bete-tek wenyha. Ëe ansa emsa gubirida'an, zen hom Musa mo ola kon srën gwe'an- hen Alap mo ol ayang gul gwen zi mo ola konye. 23 Sap zen anakan hamal hap ëgu-guk gwëk, 'Israelsa de ngaya tabin hip de Zini, Zen sa kareksa goltowera. Hen Zen Zen sa tin nikon de ngaya gwenkam nonol gwera- dekam de ëngaya gwen hap de ngatannak dep golëwet so gwen hapye, sap Yahudi zi, sap hen Yahudi srëm zi.'"^q

24 Kirekam kim guku, dekam zep Pestus zëno ola insa ol drakkam blaonsublu kinika, "Paulus, em in ema mamak gwëka! Em insa kirekam mamkam tawa gwibirki, in zebe hëndep mamak gwëka."

^q26:23 Yes 42:6, 49:6, Luk 24:44-47, 1Kor 15:20

²⁵ Paulus ki zep hwëna ding gulbluka, “Teipsin zini Pestus Bak, ëe homë mamak gwëk. Ëe in eiwa de tangannakë tonnan, hen enlala dawemkamë tonnan. ²⁶ Teipsin zini Agripa, zen hal-halaka hom. Hen ëe tawana: Zen mes orep anakan tawa gwëka, ‘Yesus kirekam gwëka, hen Yahudi kirekam nëblak.’ Sap in kim ki jowek, zen damnak ki lwak. Zep zëno nwenak ëe sap asa beyakam kire hap dena ton. ²⁷ Teipsin zini Agripa, em san ema anakan taïbli’ira?– ‘Mensa Alap mo ol ayang gul gwen zini ale nuk, zen eiwana.’ Ëe ama emsa tame ta’an: Em mese desa taïlibirki.”

²⁸ Agripa ki zep hen zëno ola blaonsublu kinika, “Em san ema asa tim ti’ara?– ‘Nabakam asa desa halen tal, hëndep zen sa angkam Kristen gwera.’”

²⁹ Paulus ki zep ding gulbluka, “Ëe ama Alapsa ebe hap abe ta gwe’an– sap angkam dep, ahaksa lamkam dep. Hwëna ebe en hap hom. Ëe anakanë abe ta gwenan, ‘Bian, an zen asa sane da gwenan, zen dikire tingan are makan ëliwehek.’ Hwëna ëe emsa de hen besi dokotkam de tahalebin hip homë abe ta gwe’an– aena an kire nikë zau’unke.”

³⁰ Teipsin zini Agripa, dekam zep somol zeban, hen gubernor Pestus mae han ëzauk. ³¹ Ki zep wet so gwëk. Zao kim apdekam zënaka donbirida’ak, zao zep ëton’ak, “Zini an hom karekna golka– dekam de tan hap dena, ahaksa bwınak de se tya irin hip denaye.”

³² Agripa ki zep Pestussu gubluka, “Zini an menkam emaka zeser sonëka. Hwëna zën mes abe gwëka– Roma mo teipsin tangannak de tap gulblun hap.”

Paulussu kim Roma san dep nër sonëkke:

27 Kim zauk– Paulussu dikim ë yala Roma san Italia mo lang san dep zer sonen hap, dekam zep Paulussu jana nabare zi mo mam hap tapbla dablak– hëndep ahakore bwınak de wënya ban. Jana nabare zini in, bosena Yulius. Zëno irgwa taha nakore walasna seratus enkam. Zen in kitak Roma mo teipsin tangan zi mo ol golhauulu gwen wënya. ² Bwınak de zini insa zen Adramitium kore buluk nolësesek gwesek. Bulu in langna Asia mo hi alp san de ë-ë san de zausuk song gwen hap. Makedonia mo langnak de ëna Tesalonika walya Aristarkus, zen hen man ang gwëka. Ëe Lukas ama hen ang gwëk.

³ Ka'ankam zebë ëna Sidonk yaing gwek. Yulius ki zep Paulussu kwasang gweblaka, ki zep irgwa taha nakore zemka gubluka, “Emki Paulus hun zerati gwen– wal bose wal zik deka zëno tahalhasa hla nulblik.” ⁴ Dekon kimë ëgwahak, hwëna asese yawalsaë ertowek. Ngein nikon taïlkï. Dekam zebë bulu in han asese airin hip olwale gwe song gwek. Lang tekna Siprus sun dep zebë olwale kinik. ⁵ Dekon zebë Kilikia hen Pamfilia mo langnak de hi yal san tamun gwek, hëndep ki zebë Likia mo langnak de ëna Mirak atiti gwek. ⁶ Zao zep jana nabare nik mo mamna in Mesir mo ëna Aleksandria kore bulu goltoweka. Zen Italia mo lang san dep song gwe'ak. Zao zep hwëna asa golësesek gwe seka. ⁷ Dekon kimë sek gwek, hwëna asese habë ëdakal gwe song gwek. Yaklana hëndep man beya gwek. Ki zebë karek tangankam Asia mo langnak de ëna Nidusk yaing gwek. Dekon yakla nikin anen san dep de sek gwenna banakan dep? Sap asesena man tangan mam gweka. Dekam zebë lang tekna Kreta san dep ëgwa gwe kinik. Men zëwe Kretasa de talmarannak langna teipsik kinik, lang bosena Salmonek, desan zebë asese airin hip bulu ban olaning gwehak. ⁸ Dekon karekkam zebë eik golek de san olsong gwek, hëndep hi alpnak de ë beteknak zebë yaing gwek. Ë betekna in mo bosena, Bul Golzausuk Gwen Nwe Awes. Dekon ëna Lasea langanak hom.

⁹ Hwëna yaklana mes oranak beyakam altïlsik, sap benna September mes ngirinnik zauk. Dekam hi ngëp tamle. Paulus ki zep sap ol zim-zimni anakan golzimki, ¹⁰ “Wal bose wal, ëe ama tame gu'un: Nen de an kon na-en sek gwenkam, nen karekna mam naka esa oltower. Nëno mae mo kire-kirena hen bulu an sa ëjek-jak gwer– hëndep zi niban.” ¹¹ Hwëna jana nabare nik mo mamna in hom Paulus mo ol san ang gweka. Zen hwëna bul bi naban bul golsong gwe-gwen zi niban taïblizimki. ¹² Sap langna in dawem naka hom– zao de bot-bot tamlenak ben naban lowehen hapye. Dekam zep beya nik ëguk, “Nen hëndep ayang gun.” Zen man ëdwam gwe'ak– lang tekna Kreta mo eiha nakon de lowehen hap, ëna Peniks. Sap dekon hina hom mamkam ngëp gwe-gwenan.

Hi ngëpna kim mam gwekke:

¹³ Asesena kim utara san liwe heka, hen betekkam kim taï'inka, dekam zep kil nik, “Mes sëwe henda. Sap esa sek

gwer.” Dekam zep Kreta mo alp san nolsong gwek. ¹⁴ Hwëna hom holo gwe'ak, ki zep sërkam de asese yala taïlki– mensa nen gweblananke, “yakla hata sezan nakore asese.” Zen zep ë tekna in kon asa golëhas gwesikî. ¹⁵ Dekam asesena in hap bulu insa banakan dep?– lwan dahan hap de etan lero gunnu. Zao zebë ki ein asesena insa anakan kara lak, “Dikire zen bulu an golsong gwek.” ¹⁶ Hëndep kimë lang tek betekna Kauda golek denak asese aïrîn hip ëaning gwehak, zao zebë bul yala in mo bul betekna karek tangankam ol ane'ak– mae hap, “Asese mana golhas gwesinîka.” ¹⁷ Bul betekna insa kim gulk nuhule anak, ki zep hen bul yala insa dokotkam nuhulek– mae hap, “Kamanak de tîsik anenkam mana hi ngëp hlang sonank.” Sap dekam hina men dekon lolong gwek man zao dep golek de gwe'ak– men dekon hisglimni hata sendakye. Desa “Sirtis”kim bose nuk. Layara dekam zep betek enkam srîng nîl sonek– dekam de hisglim hata senna in kon asese bulu insa gollëwen hap. ¹⁸ Hwëna dekam tangan zep asesena men-kon an-konkam sërkam asa taïlbirida nasenka, hëndep ka'ankam ki zep bulsu dikim jahalha gun hup kire-kirena yal danuk. ¹⁹ Etan zao de yaklanak hen kirekam, hëndep etan bulu in mo komal tum maena hen dekam zep yal danuk– anakare enlala naban, “Kire-kirena sap sa ëjek-jak gwer. Diki zi nen ëngaya gwen.” ²⁰ Hëndep yaklana man beya gwek– keis niban yakla nwe naban de aken srëmkam. Hen asesena nama ki taïl tineka. Dekam zebë ëenlala gwek, “Nen an molye ëngaya gwek.”

²¹ Ëë tîngan dekam aïrîn hip mesë tembane tan srëmkam ëholo gwek. Paulus ki zep ano mae mo ngîrîn nikon zauku, zao zep kitak asa tonbiridaka, “Wal bose wal, ano ol sane ang tananam, nen molye anakare karekna oltowenanam– ëe mensa sap Kretak emsa gubiridakye. ²² Hwëna angkam ëe ama emsa enlala tatetekam de lowehen hap tîti tabi'in, sap nëbon mae onakon aha-en mae molya tilki. Hwëna bul enna an sa keing gwer. ²³ Ëë mensa Alapsa betek gwe-gweblanan, zëno dam taha nakore zini kam ano alp nakon zausun zala, ²⁴ ki zep asa gublula,

‘Paulus, bahem aïrîn. Emsa sa Roma mo teipsin tangan zi mo nwenak taken-taken nëblal. Alap mes eno abena sala. Zep tîngan em an zene buluk awe lowe he'an esa ëngaya gwer.’

²⁵ Zep wal bose wal, enlala tatete enkam lowehék, sap ëe ama Alap mo abe hap de ola insa taïbli'ın. ²⁶ Hwëna bulu enna an han esa aha lang teknak olkyanher. Zao sa hëndep karek gwer."

²⁷ Orapna kim empat-blasnak zauk, asesena in nama bulu ban asa golëhas gwesi'ınka– hi bosena Hi Ngirın san dep. Bul golsong gwen wenya in dekam zep tame nuk, "Nen angkam ema eikni golek de u'in." ²⁸ Dekam zep kaso nabare dokotna tak nulink– dekam de tatek naka akasibin hip. Dekam zep hla nuk, zëno tatekna empat-pulu meterak man golek de gwék. Hom holo gwe'ak, ki zep etan tak nulink. Dekon kim hla nuk, tatekna tiga-pulu meterak golek de gwék. ²⁹ Zen mae hap ëairi'ak, "Bul mana kaso yawal-yawalak tısik anenank." Dekam zep bul ohwa nakon kaso dohon nabare dokotna dan-nër dan-nërkam yal danuk– dekam de asese asa sangankam golësek gwen hap. Dekam zep anakan ëenlala gwe'ak, "Nabakam liti!" ³⁰ Bul golsong gwe-gwen wenya in dekam zep ahap dabik, "Ëe ama bul betekna ankam ngein nikon aha kaso dohon-honsa buk ulsu'un." Zen dekam bul betekna insa sap nol dwanu'ak, hwëna zëno mae mo enlalana, dekam de zë-en heya-hya gwen hap. ³¹ Paulus dekam zep jana nabare nik mo mamna insa walas zeban anakan gubiridaka, "Bul golsong gwe-gwen wenya an de buluk awe lowehen srëmkam, em molye golëngaya gweka." ³² Jana nabare wenya in dekam zep bul betekna in mo dokotna nablön sonék, dekam zep hi ngëp golhas gwesik.

³³ Liti hip kim golek de gwe'ak, Paulus ki zep kitak de tembane tan hap titi tabirki. Man gubiridaka, "Yaklana angkam mes empat-blas gwer, em dekam airin enkame lowehe gwék. Dekam tembane tan hap ema baes tak. ³⁴ Ëe ama emsa titi tabi'in: Betek en maekam em tembane tan– ekakim ëtatete gwék. Em molye aha-en mae jek-jak gweka." ³⁵ Kirekam kim gubiridaka, zëna ki zep rotina golka, ki zep zëno mae mo nwenak Alap hap dawemna golblaka. Ki zep ap gul inki, hëndep twinbi'ınka. ³⁶ Desa kim kirekam hla dak, dekam zep tingan enlalana ëtatete gwék, hen dekam zep tembane ta'ak. ³⁷ Buluk iwe, ëe tingan beyana 276 enkamë lowe he'ak. ³⁸ Sowe henkam kimë tembane ta'ak, dekam zep etan gandum karonna yal danuk– bulsu dikim etan jahalha gun hup.

³⁹ Kim liti'ik, lang tekna insa hom anakan dam nulsuk, "An bosena zen." Zëwe zep kama gwaeha gwe hanna hisglim niban

hla nuk. Dekam zep ola aha-en nuk, “Nen ki sap éalp gwen. Wéhé zéwe lei ku'ik?” ⁴⁰ Dekam zep kaso dohon bulsun nubare dokotna dan-nér dan-néra insa blom da sonek– dekam de bulu in nabakam hluwen hap. Dekam mensa bulsu de dam gulsun hup de te hlangna nuhulek, ki zep híl nil sonek– dekam de bulu insa kama gwaeha gwe hanna in san dep dam gulsun hup. Layara ki zep gulk sun er nulsukse. ⁴¹ Hwëna bulu in mase-nola kim zep hi ngirinnik de hisglimnik tísik anek, hwëna ohwa nakon nama hisglim srëmnak. Ho ngëpna in kim ohwa nakon ëwak gulusen gwe'ak, ki zep hëndep klasak gwes'ik.

⁴² Jana nabare zini in dekam zep bwinak de zini insa de tameran hap ënlala gwe'ak, sap zen anakan ënlala gwék, “Zen de eik sin dep al ta'ak, dekon sa hëndep heya-hya gwer.” ⁴³ Hwëna mam zem in Paulussu de ngaya tan hap dwam gwe'anka, zep jalse gwibiridaka. Dekam zep gubiridaka, “Al gwen tawa wenya, nonol zen de ëheya-hya gwe inek. ⁴⁴ Al gwen tawa srëm wenya, zen te hlang ahaksa bul hlang mae naban.” Kirekam zep ki hëndep kitak alpnak yaïng gwe senak.

Maltak kim lowe hekke:

28 Eiknik kimë yaïng gwék, dekam zep zéwe de zi asa nenbiridak, “Lang tek bosenan an Malta.” ² Lang tekna iwe de zini in man tangan asa kwasang neibiridak. Zen syauksu ap i dazim nirak, hen dawem enkam asa lup nulink, sap ona man il ti'anka hen langna in bot-bot tanganna. ³ Paulus hwëna tesya tagam ta'anka, hwëna wanya jal-jala ban kap ta inehal zaka. Desa kim syauknuk kang ta se'anka, wanyana in dekam zep syauk sal-sal aïrin hip tahanak hit tik. ⁴ Zéwe de zini kim hla dak, “Paulus mo tahanak wanya të sone'an,” dekam zep zënaka nenbiridak, “Zini an zi-ta gwen zisi mes yap. Zen sap mes hinak de karek nakon ngaya gwera, hwëna nëno mae mo yang tasin dowala ahana, zi mo karek-kareksa de hlaulblun hap de zini, hom ki zen de ngaya gwen hap gublula.” ⁵ Hwëna Paulus ki zep wanyana insa syauknuk dep myak gulsuku. Hwëna sang-sangna hom mae engka en mae eisbirki. ⁶ Zéwe de zini man tim di'ak, “Zen sa hanala. Ki sa mumuk ennak tokna zara.” Hwëna kim sap zë holokam anakan kara da'ak,

[†]28:5 Luk 10:19, Mrk 16:18

“Banakan mae hom gwë'ara,” dekam zep enlalana anakan wet dyasik, “O zini an hen aha alapsa mes yap.”

⁷ Lang tekna iwe de gubernora, bosena Publius. Zëno lang bi gwibinni dekon golek. Dawem enkam zep kon asa kwang guluda halka. Zen zëre mo golak dan-ahare yaklakam dawem enkam asa golëlowe heka. ⁸ Bi zem dekam u sya nabare ewen naban tumnak ta'anaka. Paulus ki zep zë duwebla zaka, ki zep Alapsa zëbe hap abe taka. Tahana kim tehabla ineka, dekam zep hëndep dawem gweka. ⁹ Kirekam kim hla dak, dekam zep lang tekna iwe de zi sang-sangna Paulus osan dep kap nulhal gwezak, zao zep kitak dawem ta gwibirki. ¹⁰ Dekam dawem enkam zep asa blikip neisibirida gwek. Dekon kimë etan sek gwe'ak, zen man ano mae mo tahalhana ap hla nulzimk.

Malta kon kimë Roma san dep sek gwekke:

¹¹ Dan-ahare benkam kimë zë lowehék, ki zebë kon hwëna Aleksandria kore buluk ang tak. Bul golsong gwe-gwe zini in Malta kon bot-bot tamle hap de dan-ahare ben de tamarannak dep neissibik. Bulu in zëno mase-nolak zëre mae mo yang tabin dowal dare mo nwe-masesa zë yang nososuk. Dowala in ahana, Kastor Bak mo nwe-masekam, ahana Poluks mo nwe-masekam. ¹² Italia mo lang tekna Silisik de ëna Sirakusak kimë yaing gwék, zëwe dan-ahare yaklakam zebë lowehék. ¹³ Dekon kimë sek gwék, dekam zebë ëna Regiumk yaing gwék. Ka'ankam dekam zep asesena selatan nakon tai'inka. Zëno ka'ankam zebë nabakam Putiolik yaing gwék. ¹⁴ Zëwe zebë Yesussu de taibliblan zini ban olëtowék. Zen zep asa aha-ere minggukam de zëwe lowehen hap nenbiridak. Dekon hwëna tanakam zebë ë yala Roma san dep sek gwék. ¹⁵ Romak de Yesussu taibliblan wenya kim asa nasalbiridak, dekam zep oranak de ë betek dare nakon asa kara neibirida'ak. Ëna in ahana bosena Pasar Apius, ahana bosena Dan-ahare Ni Truwe Gun Gol. Paulus kim zë hlauluda kinzika, ki zep Alap hap dawemna golblaka, hen enlalana dekam zep tatete gwéblaka.

Paulus kim Romak tonbirida gwékake:

¹⁶ Romak kimë yaing gwék, Paulussu ki zep nenblak, “Sap esa e-en aha golak gwë gwera. Jana nabare zini aha-en aha-enkam sa emsa kara da gwer.”

17 Yaklana kim dan-ahan damank, Paulus ki zep Yahudi mo nol-nola, men zen Romak lowehe gwek, desa tagal gulsun hup gu sonebiridaka. Zao zep gubiridaka, “Aya-wal oso-wal, ëe homë mae karekna nère korena kip golzimk, hen nère mae mo auyan-aza mo kirekam de lowe henna homë mae gulmunk. Sap kirekam, hwëna asa Yerusalemk balk dak, ki zep Roma hap asa tapbla dazimk. 18 Yahudi mo langnak men zen Roma mo bose hap teipsin-teipsinkim teinikink, zen kim asa taken-taken në gweblak, dekam zep sap zeser sonen hap asa enlala në gweblak. Sap zen hom tan hap de karekna ap hla nul gweblak. 19 Hwëna Yahudi zini kim asa de zeser sonen hap jalse neibiridak, dekam zebë ein anakan abe gwek, ‘Asa Roma mo teipsin tangan san dep ër sonek– zen deka ap tap gulbluka.’ Hwëna ëe anakare enlala naban homë kirekam abe gwek, ‘Teipsin tangan zini in dekakim ano kore naka karek tabirki.’ 20 Zen in zebë emsa tagal gulsun hup gubiridak– eban mae de golëtoran hap. Asa an mae hap besikam de dokotkam dahalek: Sap ëe ama Israel mo auyan-aza hap de Alap mo gu-gubiridan ola taïblibik.”

21 Ki zep ding nulblik, “Ëe homë mae nère mae mo lang nakore suratna ebe hap dena ulink. Hen nër hom mae zini hom mae dekon ebe hap dena ëtonzak. 22 Hwëna ëe ama emsa de sane tan hap ëdwam gwe'an, sap tïngare langnak zini man ëgu gwenan, ‘Kristen zi mo tawa tabinni karekna.’”

23 Dekam zep ola anakan aha-en nuk, “Yaklana dekam esa Paulussu sane lal.” Dekam beya tangankam zep Paulus mo gol gwë gwennak yaïng gwezak. Kaknak zep aïsıl gwibiridankam kon gwesik hanaka, hëndep zao golëkam-en gwek. Zen

Yesus de Alap mo irik gönsi golhatazan hap denaka tonbiridaka,

hen Musa mo titi tabin ola kore naka,

hen Alap mo ol ayang gul gwen zi mo ale gun nukore naka klis gulzimki–

zen dikim hen Yesussu anakan taïbliblan hap, “Zen eiwa Alap mo zer sonenna– Israelsa de ngaya tabin hip Dena.” 24 Ahakon man Paulus mo ola daïblibik. Ahakon man hwa nulsuk.

25-29 Paulus ki zep aumwa hap gubiridaka, “Eiwa, Yesaya Bak hon Alap mo Enhona ebe mae hap de olsa hamal hap ing gul soneblaka, in zep Yesayasa anakan gubluka,

26 ‘Ola ansa emki nol drak-drak zi ausuna in hap
anakan ayang gulzimdin,

“Em sap esa ësane gwe tine gwer,
hwëna molye tame ul gwek.

Em sap esa nwekam karatda ul tine gwer,
hwëna molye dam ulsuk gwek.”

27 Sap zi ausuna an mo enlalana mes ëtop-top gwek,
ini hen mes ëmat-mat gwek,
hen nwenä mes ëdimin gwek.

Kire srëmkam, ki maka nwekam hla nul gwe'an,
hen ikim maka ësäl gwe'an,
hen enhona maka ëhleng gwe-gwe'an.

Ki maka Abon osan dep etan lwanda ha'anzal,
hen Ëe dekam amaka dawem tabi'in.’”^s

28 Paulus ki zep waulsuzimki, “Zen in zebë emsa gubirida'an:
Sap em kire tangankame ënol drak-drak gwek, Alap mes Kristen
zini asa gubiridaka– ëngaya gwen hap de ol dawemna insa de
Yahudi srëm zi hip golzim halada gwen hapye. Hen zen sa desa
nulin gwer!” ^{25a} Men zen ësane gwe'ak, zao zep zënaka keisa-
keisa dabi'ik, hëndep ki zep kon sekwak gwek.

³⁰ Paulus Romak dare tahunkam gwëka– te-alakam de bohë
tan golak. Zini men zen du në gweblak, zen man kon lup gulin
gwëka. ³¹ Zëwe udobe naban hen tru-tru gulblun srëmkam
Bian Yesus Kristussu de taibliblankam de Alap mo irik ginnik
biti gwen hap denaka tonbirida gwëka.

^s 28:27 Yes 6:9-10